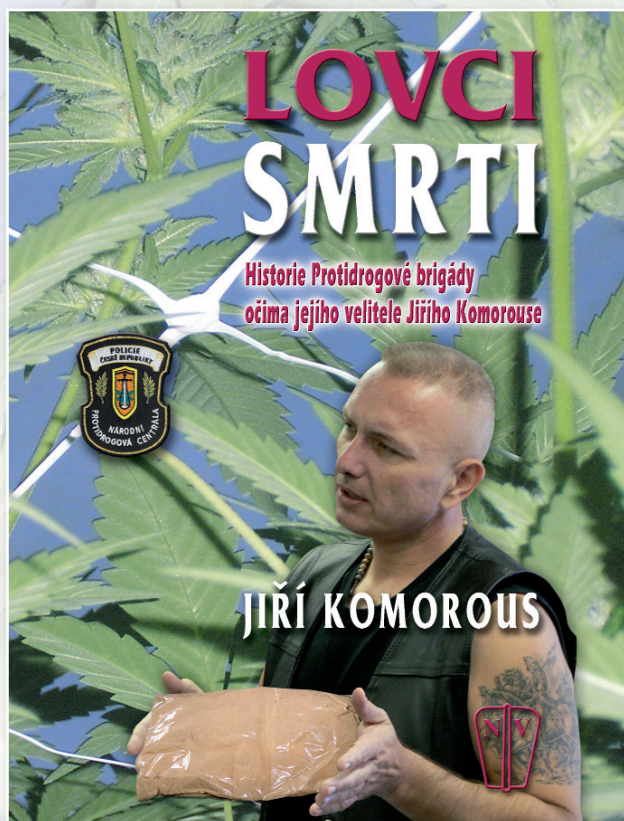

B U L L E T I N

Vzpomínky Jiřího Komorouse

Autor plk. JUDr. Jiří Komorouš, dlouholetý šéf Národní protidrogové centrály služby kriminální policie a vyšetřování ČR, seznamuje čtenáře čtivou formou nejen s jejím vznikem, ale i řadou akcí, zaměřených na potírání drog v České republice. Na mnoha příkladech ukazuje, jak droga dokáže absolutně rozložit osobnost jedince.

Drogy byly, jsou a budou. Zůstává otázka jejich dopadu na společnost. Máme překonat problém tím, že se ho pokusíme řešit, anebo ho zvládneme řádným šlehem svinstva, které nás od něj odvede? Mám se trápit nad mizérií své existence, anebo na ni zapomenout pilulí, jež nás zavede stranou? Mimochodem, při různých štářích jsem zaznamenal, že v obydlích drogově závislých byl vždy ucpaný záchod. První znamení posunutých priorit.

Policejní technik spustil videokameru, dva moji detektivové odsunuli vrata, za nimiž byl zaparkovaný kamion. Zadržený řidič odemkl pod naším dohledem jeho nákladní prostor a hoši ho rázně otevřeli. Na prázdku jsem polkl. V návěsu, kde mělo být snad i pár metrů hašišu, se povalovalo až kdesi u čelní stěny jen pár bedniček. Jinak byl úplně prázdný. Vyšetřovatel se posměšně uchechtl a kroutil hlavou. Doktor Antl neskrýval naštvaní. Na všech ostatních tvářích se zračily rozpaky. Pláclí jsme do prázdku, kde jsme udělali chybu? Bylo to neuvěřitelné.

Společně se dvěma detektivy jsem se vyhoupl nahoru a s vyschlými hrdly jsme dokráčeli k těm bedýnkám. Každý z nás jednu popadl a donesl na osvětlenou záď. Byly dost těžké.

„Někdo sakra podejte šroubovák!“ houkl jsem vztekale do davu. Když mi ho podali, vypáčil jsem víko. Uvnitř se na mne šklebili veselí čokoládoví čerti zabalení ve staniolu a úhledně uložení vedle sebe. Co teď? Pro jistotu jsem jednoho z těch dáblíků vyval ven a spíše jen pro utvrzení jistoty, že jsme naletěli, odtrhl staniol. A ejhle. Pod staniolem byl papír, pod papírem alobal.

Ještě pořád jsem se zalykal vzteky a lítostí, jak jsme naletěli. Vůbec mi nedocházelo, že v tento čas a hlavně takhle, se přece čokoládoví čerti nedistribuuji. Ovšem jen do okamžiku, než se mi v prstech začala drobit tmavá hutná hmota vysoce kvalitního černého „afgáncu“. Nejlepší a nejvyšší ceněný druh hašišu byl vylisovaný do formy čokoládového čerta.

„Je to tady,“ zařval jsem.

„Ježíšmarjá,“ ujelo mi z úst. A nešlo o příšerný zápach, který se na nás vyvalil z doupěte! Pohled na Hynka mi skutečně vyrazil dech. Přeci jen jsem ho naposledy viděl skoro před rokem. Nakrčená postava, zplihlé mastné vlasy, navlečený do neuvěřitelně špinavých hadrů. Co působilo zejména odpudivě, byly baňaté nohy, obalené mokvajícím, špinavými, zapáchajícími obvazy, přes které prosakovala krev.

...

„Človče, ty musíš k doktorovi! Co to máš s těma nohama?“

„Já vám ukážu,“ zašeptal Hynek a začal si k našemu děsu odmotávat smradlavý závin. To, co se naskytlo našim očím, jsem do té doby až doposud nespátl. Rozežraná, mokvající hluboká rána v délce asi 20 cm, široká asi 10 cm. Živé pulzující maso s uhnívajícími kousky, ale co bylo nejúžasnější, byla uprostřed rány svítící jasně bílá stehenní kost. Zombie!

BULLETIN NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Vydavatel:

Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie a vyšetřování

Redakční rada:

plk. JUDr. Jiří KOMOROUS
plk. Ing. Petr KOČÍ
pplk. Mgr. Břetislav BREJCHA
Doc. Dr. JUDr. Jan HEJDA
Doc. JUDr. Jozef ČENTĚŠ, PhD.
Doc. JUDr. Jozef METENKO, PhD.
Doc. Ing. Renata ŠTABLOVÁ
PhDr. Miroslav NOŽINA
Jaroslav ŠEJVL

Vedoucí redakce:

Miloš VANĚČEK
Tel. 974 835 853, 603 191 408

Adresa:

Policejní prezidium České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC
170 89 Praha 7
bulletinnpc@centrum.cz

Vydává:

oddělení vydavatelství obchodního odboru
Tiskárny MV, Bartůňkova 1159/4
Poštovní schránka 10
149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 341, 974 887 335
Fax.: 974 887 333

Tiskne:

Tiskárna MV, p. o., Bartůňkova 1159/4
149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 312
Fax.: 974 887 395
Vychází 4x ročně, cena 70,- Kč
Roční předplatné 280,- Kč
Plus distribuční poplatky

Objednávky přijímá a vyřizuje:

Tiskárna MV, p. o., obchodní úsek
Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 334, 974 887 335, 974 887 341
Fax.: 974 887 333
e-mail.: pavel.komarek@tmv.cz

Distribuci vyřizuje:

Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin

Ze věcnou správnost příspěvků ručí autoři

Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce

Podávání novinových zásilek:

Povolila Česká pošta, s. p., Odštěpný závod Praha
Čj.: 6119/96 ze dne 15. 10. 1996

Určeno pro služební potřebu Policie ČR, Obecní policie,
Státního zastupitelství, soudů a vybraných institucí

Povoleno MK ČR – 7834

ISSN 1211-8834

Grafické zpracování:

Pavel VLASÁK

OBSAH:

3. SITUACE VE VĚCECH DROG V ČESKÉ REPUBLICE V ROCE 2007
NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI
6. SDĚLENÍ PŘI PŘÍLEŽITOSTI ZVEŘEJNĚNÍ VÝROČNÍ ZPRÁVY ZA ROK 2008: STAV DROGOVÉ PROBLEMATIKY V EVROPĚ
Wolfgang GÖTZ, ředitel Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost
15. PROMĚNY ČESKÉ DROGOVÉ SCÉNY NA PŘELOMU TISÍCILETÍ
Doc. Ing. Renata ŠTABLOVÁ, CSc
21. PARTICIPACE RODIČŮ NA INTERVENCI ŽÁKŮ S PORUCHAMI EMOCÍ A CHOVÁNÍ V KOMUNITNÍM SYSTÉMU, JAKO KOMPLEXNÍ PŘÍSTUP K REALIZACI PRIMÁRNÍ PREVENCE U TĚCHTO DĚTÍ
*PhDr. Miloslav ČEDÍK,
Bc. Hana ŠTROSOVÁ*
32. TESTOVÁNÍ VE ŠKOLÁCH, TO JE PŘECE HRŮŽA!
pplk. Mgr. Břetislav BREJCHA, Národní protidrogová centrála
37. MEZINÁRODNÍ KONFERENCE METAMFETAMIN
Nové trendy v kontextu mezinárodní drogové kriminality
pplk. Mgr. Břetislav BREJCHA, pplk. Ing. JUDr. Marek BLAŽEJOVSKÝ, pplk. Mgr. Petr KRÁLÍČEK
43. DEN BRIGÁDY 2008
Miloš VANĚČEK, NPC
44. OSLAVY 90. VÝROČÍ VZNIKU HRADNÍ STRÁŽE
kpt. Magdalena DVOŘÁKOVÁ
47. Z HISTORIE BULLETINU NPC
 - SPOLUPRÁCE A SOUČINNOST NPDC 1993 – 1994
 - POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY A GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ CEL V BOJI PROTI MEZINÁRODNÍMU NELEGÁLNÍMU OBCHODU S OMAMNÝMI A PSYCHOTROPNÍMI LÁTKAMI
 - OPERACE „ANDROMEDA“ A JEJÍ VÝZNAM PRO MEZINÁRODNÍ KOOPERACI ZAHRA NIČNÍCH PROTIDROGOVÝCH CENTRÁL A NPDC ÚOOZ SKP PČR
56. UŽITÍ OBUŠKŮ ČETNICTVEM V NEJDKU 26. 6. 1934
pplk. Bc. Miroslav HRACHOVEC, NPC
62. KNIHOVNIČKA
Miloš VANĚČEK, NPC

Vážení čtenáři,

nový, již 14. ročník Bulletinu NPC musím začít omluvou. Doc. JUDr. Jozef ČENTÉŠ, PhD. a Doc. JUDr. Jozef METENKO, PhD. jsou již rok členy redakční rady Bulletinu, ale jejich jména bohužel nebyla uvedena v tiráži. Oběma se za tuto chybu omlouvám a chybu napravuji.

Národní protidrogová centrála v letošním roce oslaví plnoletost, bude jí osmáct let. I Bulletin se pomalu připravuje na „malé“ životní výročí. Příští rok mu bude patnáct let, bude tedy „zletilý“. V letošním ročníku si tedy připomeneme jeho růst ohlednutím zejména do prvních čísel, která byla vyhrazena pro odbornou veřejnost.

A nakonec jedna příznivá zpráva pro odběratele Bulletinu z řad policistů – i přes rozsáhlé změny ve struktuře Policie ČR se způsob distribuce žádným způsobem nemění.

*Za redakční radu
Miloš Vaněček*

SITUACE VE VĚCECH DROG V ČESKÉ REPUBLICE V ROCE 2007

HLAVNÍ TRENDY V ROCE 2007

Užívání drog v obecné populaci se stabilizovalo; dochází k zastavení rostoucího trendu u konopných látek, míra užívání extáze klesá. V prostředí noční zábavy se zvýšil podíl osob užívajících pervitin a zejména kokain; užívání extáze mírně pokleslo. Počet problémových uživatelů opiátů a pervitinu je dlouhodobě stabilizován na cca 30–31 tisících. Zvýšila se incidence HIV mezi uživateli drog, prevalence HIV a VHC jsou stále na relativně nízké úrovni. Přetrvává relativně nízký počet smrtelných předávkování drogami. Podíl problémových uživatelů drog, kteří jsou v kontaktu s nízkoprahovými programy, vzrostl na cca 70 %. V nízkoprahových programech se meziročně zvýšil počet kontaktů, stále roste i počet jehel a stříkaček distribuovaných ve výměnných programech. Průměrný věk uživatelů drog v kontaktu a v léčbě se dlouhodobě zvyšuje. Zvýšil se počet substitučních programů i počet klientů, kteří se substituce účastní. Nadále klesá počet testů na HIV a virové hepatitidy provedených uživateli drog. Drogová kriminalita, ceny drog ani jejich čistota nedoznaly výraznějších změn.

UŽÍVÁNÍ DROG A JEHO DŮSLEDKY

Užívání drog v obecné populaci

V r. 2007 nebyla realizována žádná celopopulační studie zaměřená na rozsah užívání drog v dospělé populaci. Podle průzkumů z let 2002 a 2004 vyzkoušelo v dospělé populaci nelegální drogu přibližně 20 % osob a odhaduje se, že v dospělé populaci je přibližně 2,6 % osob užívajících konopné látky nejméně jednou týdně. Výsledky těchto průzkumů nasvědčují zastavení až zvrácení rostoucích trendů z minulých dekád. Mezi návštěvníky tanečních akcí je aktuálně patrný významný nárůst užívání kokainu a mírný nárůst se týká i pervitinu; mírný pokles byl zaznamenán v prevalenci konzumace extáze. Mezi mládeží je prevalence zkušeností s ilegálními drogami vyšší než v dospělé populaci (přibližně 35 % žáků posledních ročníků základních škol a 45 % studentů prvních ročníků středních škol). Nejčastěji užívanými nelegálními drogami jsou konopné látky, ha-

lucinogeny, extáze, těkavé látky. Studie ESPAD mezi 16letými potvrzuje trendy zaznamenané v r. 2006 ve studii HBSC mezi 15letými – výrazný nárůst zkušeností s užíváním drog pozorovaný od poloviny 90. let se zastavil; v případě konopných látek se situace stabilizovala, v případě ostatních nelegálních drog byl zaznamenán pokles prevalence zkušeností, a to i v případě extáze a halucinogenních hub. Pokles zkušeností s pervitinem a opiáty je patrný již od konce 90. let, zkušenosti s kokainem jsou stále minimální.

Problémové užívání drog

Střední odhad počtu problémových uživatelů v r. 2007 mírně stoupl na cca 309 000 (r. 2006 – 302 000). Na tomto počtu se podílí cca 209 000 uživatelů pervitinu a cca 10 000 uživatelů opiátů. Oproti r. 2006 poklesl počet problémových uživatelů opiátů (heroinu i Subutexu®) a vzrostl počet problémových uživatelů pervitinu. Injekčně drogy užívá odhadem cca 295 000 osob. Odhadované počty problémových uživatelů drog jsou nejvyšší v Praze (10 000) a Ústeckém kraji (41 000); současně se jedná o kraje s nejvyšším počtem odhadovaných problémových uživatelů opiátů.

Problémové užívání drog.

Problémové užívání drog je podle EMCDDA definováno jako injekční užívání drog a/nebo dlouhodobé či pravidelné užívání opiátů a/nebo drog amfetaminového typu (vyjímaje extázi – MDMA) a/nebo kokainu. V ČR jsou do odhadů počtu problémových uživatelů drog zahrnuti uživatelé metamfetaminu (pervitinu) a opiátů, tedy heroinu a buprenorfinu (Subutexu®). V r. 2007 došlo k mírnému nárůstu středního počtu odhadu problémových uživatelů drog – mírně se přitom zvýšil střední odhad počtu problémových uživatelů pervitinu a naopak poklesl střední odhad počtu problémových uživatelů opiátů (heroinu a Subutexu®). Obdobné trendy – nárůst u pervitinu a pokles u opiátů – byly zaznamenány meziročně ve většině zdrojů dat z léčebných a poradenských zařízení. Míra užívání opiátů v populaci mimo skupinu problémových uživatelů je velmi nízká. Pervitin je však v posledních několika letech užíván v prostředí nočního života (např. na tanečních akcích) a tento trend je rostoucí; významný aktuální nárůst mezi návštěvníky tanečních akcí byl zaznamenán v užívání kokainu.

PŘEDÁVKOVÁNÍ DROGAMI A ÚMRTÍ ZA PŘÍTOMNOSTI DROG

V r. 2007 bylo zjištěno 213 úmrtí na předávkování nelegálními drogami, těkavými látkami a psychotropními léky (212 v r. 2006). Z toho připadlo 40 předávkování na nelegální drogy a těkavé látky (37 v r. 2006) a 173 předávkování na psychotropní léky (170 v r. 2006), 58 případů předávkování léky bylo způsobeno benzodiazepiny. Bylo identifikováno celkem 14 případů smrtelných předávkování (nelegálními) opiáty (10 v r. 2006). Pervitin byl příčinou předávkování v 11 případech (12 v r. 2006). Ve 14 případech se jednalo o předávkování těkavými látkami (stejně jako v r. 2006), ve 2 případech šlo o plyn do zapalovače. Stejně jako nikdy v minulosti nebylo ani v r. 2007 zaznamenáno předávkování s nálezem buprenorfinu. MDMA byl v souvislosti s předávkováním zaznamenán v 1 případě, a to v kombinaci s heroinem a etanolem. Ani v r. 2007 nebylo hlášeno žádné smrtelné předávkování halucinogeny a THC.

Dále bylo v r. 2007 identifikováno 163 úmrtí za přítomnosti drog, kdy nebylo příčinou smrti předávkování (145 v r. 2006), z toho 1 pro nemoc (4 v r. 2006), 74 případy nehod (69 v r. 2006), 80 případů sebevražd (64 v r. 2006), 6 případů zabíjení či vražd (5 v r. 2006) a 2 úmrtí z jiných příčin (3 v r. 2006). Z nelegálních drog byl celkem ve 32 případech (42 v r. 2006) identifikován pervitin, ve 25 případech THC (18 v r. 2006).

Na etanol bylo v r. 2007 pozitivních 33,2 % zemřelých aktivních účastníků dopravních nehod (20,9 % řidičů). U třech nejčastějších nealkoholových drog došlo k nárůstu podílu pozitivních nálezů benzodiazepinů (6,0 %) a k poklesu podílu nálezů pervitinu (3,9 %) a THC (4,0 %).

INFEKCE SPOJENÉ S UŽÍVÁNÍM DROG

Promořenost injekčních uživatelů drog (IUD) virem HIV (prevalence) je stále výrazně pod 1 %. V r. 2007 však bylo hlášeno celkem 12 nových případů u IUD a 3 případy ve smíšené rizikové kategorii IUD/homo/bisexuálů. I když se stále jedná o nízká absolutní čísla, jde přibližně o trojnásobný nárůst oproti r. 2006, kdy bylo evidováno 6 případů u IUD. Do 31. 12. 2007 bylo identifikováno celkem 1042 HIV pozitivních osob s trvalým pobytem na území ČR, z toho bylo 53 IUD a 16 osob patřilo mezi IUD/homo/bisexuály; podíl IUD na všech dosud identifikovaných HIV pozitivních v ČR činil celkem 6,6 %, v r. 2007 to bylo 12,3 %.

Počet všech případů virové hepatitidy typu C (VHC), včetně případů hlášených u uživatelů drog, se po arteficiálním nárůstu v r. 2006 snížil; přesto byl ve srovnání s r. 2005 zaznamenán nárůst. Vzhledem k ne-

dostupnosti rychlých testů na VHC v nízkoprahových zařízeních, kde tento nedostatek trvá od počátku r. 2006, provádělo v r. 2007 testování na VHC pouze 24 zařízení (v r. 2006 to bylo 62 zařízení). Pro r. 2007 byly k dispozici výsledky od 9 zařízení v 6 krajích (Středočeský, Plzeňský, Karlovarský, Ústecký, Pardubický, Vysočina). Z celkem 259 testů na VHC bylo 50 (19,3 %) pozitivních. Trend nových případů (VHC) je obtížné hodnotit vzhledem ke zpětnému dohlášení značného počtu případů z minulých let. V r. 2007 se zvýšil počet nově hlášených případů akutní virové hepatitidy typu B (VHB) celkem i mezi IUD; bylo hlášeno celkem 307 nových případů VHB (stejně jako v r. 2007), z toho bylo mezi IUD evidováno 103 případů (v r. 2006 to bylo 87 případů). V r. 2008 se v ČR, resp. v Praze výrazně zvýšil počet případů virové hepatitidy typu A (VHA), především mezi uživateli drog. Do 17. 8. 2008 bylo v ČR hlášeno celkem 174 případů VHA (přibližně trojnásobek počtu ve srovnatelném období r. 2007), z toho 75 případů (43 %) u IUD. V květnu a červnu 2008 dosáhla úroveň výskytu VHA epidemických hodnot, v Praze bylo hlášeno celkem 113 onemocnění, tj. 65 % případů v ČR. Jako reakce na tuto epidemii bylo v Praze v červenci 2008 zahájeno očkování uživatelů drog proti VHA. Nepříznivým dlouhodobým trendem je pokles počtu testů na infekční nemoci (jak na HIV, tak na VHC) prováděných u IUD v prostředí nízkoprahových zařízení.

Výskyt infekcí u uživatelů drog ze zemí bývalého SSSR

V r. 2007 proběhla studie zaměřená na testování HIV, VHB a VHC u uživatelů drog ze zemí bývalého Sovětského svazu. Studie se zúčastnilo 59 osob. Byly zjištěny 2 případy HIV pozitivních uživatelů drog (3,5 %). Na VHC bylo pozitivních 49 (83,1 %) účastníků studie. Aktivní infekce VHC byla prokázána u 37 z 56 případů (66 %). U 31 případů z 58 byla prokázána proběhnuvší VHB (53,3 %); u 7 osob (11,9 %) byla prokázána současná akutní nebo chronická VHB infekce (přítomnost HBs antigenu), u 5 případů (8,5 %) byla prokázána replikace viru VHB, která je známkou vysoké infekčnosti onemocnění. Studie prokázala zvýšený výskyt infekcí v této skupině uživatelů drog a vysoké riziko šíření infekcí mezi uživateli a v obecné populaci ČR.

TRESTNĚPRÁVNÍ DATA

Drogové trestné činy

Počet drogových trestných činů je v ČR v posledních letech relativně stabilní. Počet stíhaných za drogové trestné činy byl v r. 2007 nejnižší za poslední 4 roky a pohyboval se podle různých zdrojů v rozmezí 2023–2282 osob. Podíl počtu osob stíhaných za nedovolené přechovávání drog pro osobní potřebu (§ 187a TZ) na počtu osob stíhaných za všechny

drogové trestné činy se zvyšuje, v r. 2007 dosáhl 12,4 %. Z drogových trestných činů bylo obžalováno 2042 osob, což představuje pokles o 12 % oproti r. 2006. Soudy bylo v r. 2007 za drogové trestné činy pravomocně odsouzeno 1382 osob, tj. cca 2/3 počtu obžalovaných osob. Drogová kriminalita nejčastěji souvisela s pervitinem (50–70 %), následovaly konopné látky (20–30 %); roste podíl kokainu, i když je stále nízký pod 3 %. Skladba trestů za drogové trestné činy se v posledních 4 letech výrazně nemění; celkem bylo v r. 2007 uloženo 1149 nepodmíněných a podmíněných trestů odnětí svobody (z toho v 64 % se jednalo o podmíněný trest odnětí svobody a v 36 % o nepodmíněný trest), obecně prospěšné práce byly uloženy ve 107 případech. V r. 2007 bylo zjištěno 966 přestupků držení drog v malém množství (pro vlastní potřebu), což je přibližně čtyřnásobek počtu osob za držení drog trestně stíhaných.

Záchyty drog, jejich cena a čistota

Nejčastěji zadrženou drogou v r. 2007 byla marihuana (563 záchytů). Počet ani objem záchytů této

drogy se oproti r. 2006 výrazně nezměnil, nicméně počet zabavených rostlin konopí se oproti r. 2006 zvýšil trojnásobně (z 2276 na 6992). Druhou nejčastěji zadrženou drogou zůstává pervitin (374 záchytů) – oproti r. 2006 došlo k mírnému snížení počtu záchytů této drogy, nicméně objem zachycené drogy se zvýšil na 6 kg (5,2 kg v r. 2006). Výrazně narostl počet a objem záchytů kokainu – v r. 2007 bylo realizováno 38 záchytů v celkovém množství 37,6 kg. Byl zaznamenán výrazný nárůst počtu zabavených tablet extáze – v r. 2007 bylo evidováno 30 záchytů v celkovém počtu 62 226 tablet. Stabilní je situace v případě heroinu (objem 20,3 kg). Počet zabavených dávek LSD klesl, nebyl zachycen žádný crack. Z dalších látek bylo zadrženo např. 310 tablet Subutexu®, 1,2 kg efedrinu a 35 tablet Rohypnolu. V r. 2007 se cena základních drog významně nezměnila, ve srovnání s r. 2006 stojí za povšimnutí mírný pokles ceny kokainu a mírný nárůst ceny pervitinu.

NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A DROGOVÉ ZÁVISLOSTI

SOUHRN ZÁKLADNÍCH INFORMACÍ O UŽÍVÁNÍ DROG A JEHO NÁSLEDČÍCH V ČR V R. 2007

Indikátor	Hodnota	Trend 2006–2007
Odhadovaný počet problémových uživatelů drog	30 900	↺
Odhadovaný počet injekčních uživatelů drog	29 500	↺
Odhadovaný počet problémových uživatelů pervitinu	20 900	↑
Odhadovaný počet problémových uživatelů opiátů	10 000	↺
- z toho problémových uživatelů Subutexu®	4 250	↓
Počet žadatelů o léčbu (z toho nových)	8 487 (4 346)	↑
Podíl osob do 19 let věku na prvních žádostech o léčbu	31 %	↔
Podíl uživatelů heroinu na prvních žádostech o léčbu	16 %	↺
Podíl uživatelů pervitinu na prvních žádostech o léčbu	63 %	↺
Podíl uživatelů konopných látek na prvních žádostech o léčbu	18 %	↔
Podíl problémových uživatelů v kontaktu s nízkoprahovými programy	70 %	↑
Počet výměnných programů	107	↑
Počet vyměněných stříkaček a jehel	4 457 008	↑
Výskyt HIV mezi injekčními uživateli drog	< 1 %	↺
Výskyt VHC mezi testovanými klienty nízkoprahových programů	19 %	↺
Počet smrtelných předávkování nelegálními drogami a těkavými látkami	40	↔
Počet osob stíhaných za drogové trestné činy (§187–188a TZ)	2 282	↺
- z toho osob stíhaných za držení drog (§187a TZ)	12 %	↺
Počet osob obžalovaných za drogové trestné činy	2 042	↺
Počet osob odsouzených za drogové trestné činy	1 382	↺
- z toho osob odsouzených v souvislosti s heroinem	7,6 %	↔
- z toho osob odsouzených v souvislosti s pervitinem	49 %	↔
- z toho osob odsouzených v souvislosti s konopnými látkami	18,7	↺

Pozn.: ↑Nárůst, ↺Mírný nárůst, ↔Téměř beze změn, ↺Mírný pokles, ↓Pokles.

SDĚLENÍ PŘI PŘÍLEŽITOSTI ZVEŘEJNĚNÍ VÝROČNÍ ZPRÁVY ZA ROK 2008: STAV DROGOVÉ PROBLEMATIKY V EVROPĚ

Rozvážná analýza toho, co víme o dnešní drogové situaci, je nezbytnou podmínkou pro informovanou, produktivní a logickou diskusi o této složité problematice. Ta zajišťuje, že názory jsou podloženy fakty a že ti, kteří přijímají obtížná politická rozhodnutí, mohou mít jasnou představu o nákladech a přínosech dostupných možností. To je smyslem naší Výroční zprávy za rok 2008: stav drogové problematiky v Evropě, kterou vám dnes v Bruselu s hrdostí předkládáme.

Uplynulý rok byl nezvyklým rokem úvah na evropské i celosvětové úrovni o tom, jak si zatím protidrogová politika vede a jakým směrem by se měla ubírat v budoucnosti. Agentura EMCDDA přispívala aktivně na obou úrovních. Poskytovala zejména technickou podporu Evropské komisi při hodnocení současného protidrogového akčního plánu EU (2005–08), ale asistovala také při průběžném posuzování cílů stanovených v roce 1998 na zvláštním zasedání Valného shromáždění OSN (UNGASS) věnované problematice drog¹).

S potěšením můžeme poznamenat, že podle mezinárodních standardů patří nyní Evropa ke světovým regionům, kde monitorovací kapacity patří k nejrozvinutějším. Přesto jsme nadále plně odhodláni zlepšovat kvalitu a správnost dostupných údajů, abychom poskytli ještě lepší informace pro realizaci politik a pro praxi napříč celou EU.

Dnešní zpráva ukazuje, že ačkoliv užívání drog zůstává na historicky vysoké úrovni, zjevně vstupujeme do stabilnější fáze. Celkově nepozorujeme nárůst u většiny forem užívání drog a u některých je trend sestupný. Například ukazatele sledující užívání amfetaminu a extáze svědčí o celkově stabilní situaci nebo o poklesu. A podle nejnovějších údajů existují silnější signály, že v některých zemích se stabilizuje nebo snižuje užívání konopí mezi mladými lidmi.

Ačkoliv je dostupnost léčby v Evropě stále nedostatečná, neustále se zvyšuje, a v některých zemích

dosáhla bodu, kdy většina uživatelů heroinu, kdysi považovaných za skrytou populaci, je nyní v kontaktu s nějakým druhem služeb. A zatímco ještě před několika lety byla v diskusích o protidrogové politice ústřední obavou infekce virem HIV mezi injekčními uživateli drog, míra nově nakažených v důsledku užívání drog poklesla a tento trend dále pokračuje.

Na evropské úrovni jsme také svědky větší provázanosti přístupů při řešení problematiky drog mezi členskými státy EU. V současné době již 26 členských států EU a Chorvatsko, Turecko a Norsko přijalo národní dokumenty protidrogové politiky (v porovnání s 10 zeměmi v roce 1995), jejichž struktura se stále více přibližuje protidrogovému akčnímu plánu EU. Právě loni byla zaznamenána vysoká aktivita v oblasti tvorby politiky na národní úrovni, jelikož téměř polovina (13) členských států EU se nachází v různých fázích přezkoumání a přepracování svých dokumentů protidrogové politiky.

I když je důležité ocenit tento příznivý vývoj, nesmíme zapomínat, že povaha drogové problematiky i nadále vzbuzuje obavy a přináší další náročné úkoly. V centru pozornosti dnes jsou: varovné informace týkající se heroinu, pokračující nárůst užívání kokainu, vysoká prevalence viru hepatitidy C (HCV) mezi injekčními uživateli drog, vysoká míra úmrtnosti související s drogami a rostoucí počet zpráv o zneužívání a nezákonné výrobě syntetických opiátů, například fentanylu. Kromě toho zpráva poukazuje na průměrný 36% nárůst hlášených trestných činů souvisejících s nelegálním nakládáním s drogami v členských státech EU mezi r. 2001 a 2006. A přehled zveřejněný dnes spolu s výroční zprávou²) se věnuje potenciálnímu riziku problémů spojených s užíváním drog speciálně u zranitelných mladých lidí.

Tyto obavy mě přivádějí k otázce, jak je problém drog v Evropě ekonomicky nákladný – jedná se o základní téma současných politických diskusí

¹) Průběžné posouzení po 10 letech bylo zahájeno na zasedání Komise OSN pro omamné látky (CND) v březnu 2008.

²) Viz vybrané téma: *Drugs and vulnerable groups of young people*, 6. 11. 2008. <http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>.

o drogách a o otázku, o které pojednávají jednotlivé části této zprávy³⁾). V uplynulých 12 měsících agentura EMCDDA pracovala na nalezení a zkoušení společných nástrojů, které usnadní sběr údajů o veřejných výdajích souvisejících s drogami napříč EU. I když je tato práce ve svých počátcích, naše první odhady naznačují, že státní výdaje na drogovou problematiku by mohly dosáhnout v průměru přibližně 60 EUR ročně na jednoho občana EU.

Ještě obtížněji se kvantifikují škody způsobené užíváním drog: tragické ztráty života, účinky trestné činnosti související s drogami, negativní dopady na společnosti, kde se drogy vyrábějí nebo prodávají, a to, jak obchod s drogami podkopává sociální rozvoj a politickou stabilitu producentských a tranzitních zemí. Stačí připomenout znepokojivý vývoj vyplývající z tranzitu kokainu přes západní Afriku, abychom si uvědomili, jaké vedlejší škody může tento problém způsobit.

Zabýváme se také tím, jak se ve všech evropských

zemích provádí výzkum drogové problematiky, který poskytuje informace nezbytné k popisu a pochopení dopadu nezákonných drog. Nedávná zpráva EMCDDA o této otázce⁴⁾ poskytuje přehled uspořádání výzkumu drogové problematiky v Evropě. Nová studie, kterou zahájila Evropská komise, bude obsahovat doporučení, jak zaplnit mezery ve znalostech a zlepšit spolupráci v oblasti výzkumu na evropské úrovni.

Uplynulý rok bude pravděpodobně vnímán jako významná křižovatka v dějinách mezinárodní politiky kontroly drog. Evropa se připravuje na přijetí nového protidrogového akčního plánu EU (2009–2012) s vědomím, že víc než kdykoliv jindy existuje shoda na tom, kterým směrem se vydat, a zřetelnější pochopení náročných úkolů, které jsou před námi.

Wolfgang GÖTZ, ředitel Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost

³⁾ Viz také vybrané téma: *Towards a better understanding of drug-related public expenditure in Europe*, červenec 2008. <http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>.

⁴⁾ Viz také vybrané téma: *National drug-related research in Europe*, září/říjen 2008. <http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>.

DROGY A OHROŽENÉ SKUPINY MLADÝCH LIDÍ

Úvod

„Vzhledem k tomu, že v EU jsou téměř dva miliony problémových uživatelů drog, je nejvyšší čas zvýšit povědomí ohrožených skupin, a to zejména mládeže, pokud jde o rizika, která s drogami souvisejí,“ místopředseda Evropské komise Jacques Barrot, září 2008.

V rámci sociální politiky v Evropě jsou již dlouhou dobu stanovovány znevýhodněné skupiny obyvatelstva, které vykazují potenciál pro sociální vyloučení. Tyto „ohrožené skupiny“ jsou specifické skupiny v rámci širší populace, které mohou být náchylnější k řadě problémů, počínaje špatným zdravotním stavem, užíváním návykových látek a špatnou skladbou stravy a konče nižším dosaženým vzděláním. Skupiny mladých lidí, které byly označeny jako ohrožené (jako příklad lze uvést děti v ústavní péči nebo mladé lidi bez domova), mohou být náchylnější k častějšímu, častějšímu nebo problémovějšímu užívání drog. Může u nich rovněž rychleji dojít k problémovému užívání drog.

Stanovení ohrožených skupin se stává důležitým nástrojem pro vytyčení směru a způsobů realizace opatření protidrogové politiky zaměřených na ty skupiny nebo zeměpisné oblasti, kde se může problémové užívání drog rozvinout s větší pravděpodobností. Z hlediska struktury a hodnocení nabývají v Evropě intervence zaměřené na ohrožené skupiny – označované jako „selektivní prevence“ – v rámci politiky větší viditelnosti i propracovanosti. Vybrané téma EMCDDA nazvané *Drogy a ohrožené skupiny mladých lidí zkoumá politiky a intervence ve třiceti zemích¹⁾* zaměřené na ohrožené skupiny lidí ve věku 15–24 let.

Ohroženost je definována pomocí toho, zda má konkrétní skupina na základě sociodemografického profilu a souvisejících rizikových faktorů vyšší sklon k užívání drog a k souvisejícím problémům. V Evropě se těmto skupinám věnuje zvláštní pozornost, pokud jde o opatření ve formě snížení poptávky po drogách. Vybrané téma vyjmenovává ohrožené skupiny, na které se zaměřuje protidrogová politika ve sledovaných zemích, a jako příklad uvádí celou řadu programů, které nabízejí slibné výsledky a vzory správné praxe.

Stanovení rizikových skupin: dochází k všeobecné shodě

- Mezi členskými státy EU začíná panovat všeobecná shoda ohledně skupin mladých lidí, které jsou obzvláště ohrožené, pokud jde o užívání drog. Patří sem: mladí pachatelé, mladí lidé v ústavní péči, osoby, které předčasně ukončily školní docházku, studenti se sociálními nebo studijními problémy a mladí lidé, kteří žijí ve znevýhodněných rodinách a/nebo čtvrtích, kde se koncentruje mnoho rizikových faktorů a problémů spojených s užíváním drog. Tyto skupiny se překrývají a u osob, které spadají do několika ohrožených skupin, může docházet ke kumulování účinků.
- Navzdory této všeobecné shodě stále neexistuje standardizovaná evropská definice ohroženosti. Faktory, v jejichž důsledku je skupina „ohrožená“, se v jednotlivých členských státech liší. Nejčastěji se počty ohrožených mladých lidí, které uvádějí členské státy, rozumí počty mladých lidí v ústavní péči a mladých pachatelů. Pouze několik zemí provedlo odhad počtu svých ohrožených mladých obyvatel z širší perspektivy.
- Toto vybrané téma uvádí, jak sledované země zhodnotily poskytování intervencí ohroženým skupinám ve své zemi (poskytování v plném rozsahu, poskytování ve značném rozsahu, omezené poskytování, žádné/zřídka poskytování) stejně jako jejich zohlednění v dokumentech vnitrostátní politiky (priorita, uvedení, neuvedení) a způsob poskytování intervencí (prostřednictvím „docházkových“ služeb poskytovaných úřady nebo institucemi nebo prostřednictvím aktivních terénních programů, jejichž cílem je poskytování služeb doma nebo na ulici). Ohrožené skupiny, jichž se to týká, byly roztrženy takto:
 - **Ohrožené skupiny s vazbami na instituce**
Osoby, které předčasně ukončily školní docházku, a záškoláci, děti v ústavní péči a mladí pachatelé
 - **Ohrožené skupiny obyvatel ve společnosti**
Ohrožené rodiny, mladí lidé bez domova, mladí lidé v chudinských čtvrtích a menšiny

¹⁾ 27 členských států Evropské unie plus Chorvatsko, Turecko a Norsko.

Teoretický základ: rozvoj „odolnosti“ mezi ohroženými skupinami

- Programy selektivní prevence se snaží o rozvoj „odolnosti“ vůči užívání drog. Toho se dosahuje na třech úrovních: na úrovni jednotlivce (osobní zvládnutí situace), rodiny (přístupy rodičů) nebo společnosti (soudržnost a organizace).

Právní předpisy a politika: propast mezi sliby a skutečností

- Třináct evropských zemí uvedlo, že má primární právní předpisy týkající se ohrožených skupin mladých lidí. Tyto zákony lze rozdělit do dvou skupin: zákony definující určité ohrožené skupiny a zákony o obecných nebo konkrétních opatřeních, která jsou na tyto skupiny zaměřena.
- Od roku 2004 jsou ohrožené skupiny uváděny v rostoucím počtu protidrogových politik jako priorit a většina sledovaných zemí (16 až 22 zemí v závislosti na dotčené skupině) je též začlenila do sociálních politik. Rostoucí míra poskytování intervencí ohroženým skupinám však není konzistentní a roste pouze v případě mladých lidí v ústavní péči a přistěhovalců. Existuje tak očividný rozpor mezi politickou vůlí a praxí.

Opatření: všeobecná shoda, ale jen málo společných definic ve všech zemích

- Školní průzkumy ukazují silnou vzájemnou vazbu mezi záškoláctvím a užíváním drog. Je však k dispozici jen málo informací o obsahu intervencí zaměřených na osoby, které předčasně ukončily školní docházku. Některé země uplatňují alternativní osnovy pro působení proti „únavě školou“, ale pouze tři členské státy uvádějí ve svých protidrogových preventivních strategiích specifické intervence v souvislosti se záškoláky užívajícími drogy.
- Studie ukazují silnou vazbu mezi užíváním drog a ústavní péčí. Deset zemí věnuje ve svých politikách maximální pozornost dětem v péči místních úřadů. Avšak odhady počtu mladých lidí v ústavní péči nelze vzhledem k rozdílným definicím a opatřením v jednotlivých sledovaných zemích srovnávat.
- V případě mladých pachatelů uvádějí téměř všechny členské státy alternativy k uvěznění nebo k trestním postihům. Existují však důležité rozdíly v provádění těchto alternativních opatření v praxi.

- Třináct zemí uvádí, že jejich prevence v rodinách je převážně selektivní (tj. zaměřuje se většinou na ohrožené rodiny). Z třiceti sledovaných zemí však pouze sedm uvádí poskytování intervencí v oblasti zneužívání látek v rodině „v plném nebo značném rozsahu“, pět udává poskytování intervencí v oblasti „rodinných sporů a zanedbávání“, čtyři v oblasti „sociálního znevýhodnění (např. nezaměstnanosti)“, problémů s trestní justicí nebo marginalizovaných rodin z řad etnických menšin a tři země v oblasti rodin, které se potýkají s problémy v oblasti duševního zdraví.
- Bezdomovectví je spojeno s užíváním drog a v některých studiích se na užívání návykových látek odkazuje jako na druhou nejčastější příčinu ztráty střechy nad hlavou. Většina evropských zemí uvádí vysokou míru problémového užívání látek mezi bezdomovci. Nejčastěji užívanou látkou je alkohol, ale běžné je i užívání nezákonných drog, užívání více druhů drog souběžně a injekční užívání drog. Obzvláště ohroženou skupinou dětí jsou děti, které utečou z domova, častěji však z výchovného zařízení, a následně se stanou bezdomovci.
- Neexistuje žádná společná evropská definice „chudinských obytných čtvrtí“ a orientace na ohrožené mladé lidi ve znevýhodněných čtvrtích je uváděna jako hlavní úkol selektivní protidrogové prevence. Mladým lidem v chudinských čtvrtích však věnuje maximální pozornost sedm zemí (připisují jim prioritu nebo je uvádějí v politikách a provádějí intervence v plném nebo ve značném rozsahu). V celé Evropě se takové čtvrti koncentrují především v městských oblastech, často v konkrétních obytných blocích, které obývají nízkopříjmové skupiny obyvatelstva.
- Stejně tak neexistuje společná evropská definice etnických skupin nebo přistěhovalců a jednotlivé evropské země definují tyto skupiny rozdílně. Pokud jde o užívání drog, zdá se, že etnicita je vcelku ochranným faktorem, jelikož v porovnání s běžnou populací se mezi některými přistěhovaleckými a etnickými skupinami objevuje nižší míra užívání návykových látek. Situace se však mění v závislosti na zemi a na dané etnické skupině.

Závěry

- Mezi některými rizikovými a ochrannými faktory a problémovým užíváním drog mezi mladými lidmi nemusí být nezbytně příčinná souvislost. Stanovení ohrožených skupin mladých lidí neznamená, že jsou nekompromisně předurčeni k užívání drog, ale spíše poskytuje důležitou informaci, z níž mohou politiky a intervence vycházet.

- Sledování ohrožených skupin v Evropě se v současné době provádí pravidelně. Odborníci nebo skupiny odborníků ze třiceti sledovaných zemí předkládají EMCDDA hodnocení ve strukturovaných dotaznících. V současné době se ve sledovaných zemích intervence u ohrožených skupin sledují na třech úrovních, přičemž se vychází: i) z politického významu, například uvedení ohrožených skupin v dokumentech vnitrostátní protidrogové politiky, ii) ze zpráv o rozsahu poskytování intervencí a iii) ze způsobu poskytování intervencí. Země v současné době předkládají na těchto třech úrovních hodnocení kvality. Nejsou však ještě systematicky sledovány informace o pokrytí, vhodnosti a obsahu intervencí. Některé popisy konkrétních projektů jsou nyní k dispozici v databázi EDDRA EMCDDA²⁾ a mohou nabídnout slibné vzory pro budoucí opatření.
- I když většina zemí nabízí soubor služeb, jsou před terénní prací, která se aktivně zaměřuje na ohrožené mladé lidi na ulici nebo v jejich domovech, upřednostňovány („docházkové“) služby poskytované úřady. Přetrvává zejména nedostatek intervencí vůči obtížně dosažitelným skupinám. Intervence ve sledovaných zemích mají také hlavně tendenci soustředit se na poskytování informací, postrádají hodnocení a mohou těžit z rozsáhlejšího využívání stávajících teorií prevence týkajících se rozvoje odolnosti. Z některých údajů vyplývá, že intervence by se měly místo řešení samotného užívání drog zabývat spíše prostými faktory ohroženosti problémy s drogami. Zaměření na tyto faktory ohroženosti, které jsou rozšířenější v cílových skupinách, by mohlo zahrnovat zlepšení studijních výsledků, vazby na školy, efektivní přístup rodičů a mechanismy pro zvládnutí situace.
- Tři roky po poslední zprávě EMCDDA o ohrožených skupinách přetrvává nedostatek rozsáhlých vnitrostátních a mezinárodních studií, jejichž cílem by bylo hodnocení účinnosti preventivních opatření zaměřených na ohrožené skupiny a které by umožnily vznik srovnatelných souborů údajů. V členských státech celkově existuje nedostatek srovnávacího výzkumu v oblasti faktorů ohroženosti a ohrožených skupin. Výzkum v oblasti ohrožených skupin musí být kvalitativní, aby úzce souvisel se situací na místní/vnitrostátní úrovni, i kvantitativní, aby byl srovnatelný v rámci

Evropy. Jeden z problémů souvisejících s výzkumem však spočívá v tom, že užívání návykových látek v těchto skupinách je často značně dáno konkrétním prostředím.

- Stanovení ohrožených skupin a orientace na ně v rámci selektivní prevence může hrát rozhodující roli v opatřeních zaměřených na užívání drog. To platí zejména pro ty skupiny, které skutečnost, že užívají drogy, nemusí vnímat jako problém. Z tohoto vybraného tématu vyplývá, že je zapotřebí najít účinnější cesty, jak navázat kontakt s ohroženými mladými lidmi a jak je zapojit do intervencí, a to způsobem, který odráží jejich konkrétní sociodemografickou situaci.

PROHLÁŠENÍ AGENTURY EU PRO DROGY (EMCDDA) PŘI PŘÍLEŽITOSTI ZVEŘEJNĚNÍ SVÉ VÝROČNÍ ZPRÁVY ZA ROK 2008: STAV DROGOVÉ PROBLEMATIKY V EVROPĚ V BRUSELU

OPIÁTY JSOU STÁLE JÁDREM DROGOVÉHO PROBLÉMU V EVROPĚ

Varovné signály týkající se nejzávažnějšího evropského problému v oblasti drog zaznamenala agentura EU pro drogy

Změny trendů souvisejících s heroinem v Evropě podněcují k tomu, aby země této problematice věnovaly náležitou pozornost a byly připraveny zasáhnout.

EMCDDA odhaduje, že v EU a v Norsku je celkem 1,3 až 1,7 milionu problémových uživatelů opiátů. Nejvýznamnější část zdravotních a sociálních problémů a s tím spojených výdajů v oblasti drog v Evropě souvisí právě s heroinem. Dnes uveřejněné údaje upravují dřívější hodnocení EMCDDA, která naznačovala pozvolné zlepšování situace ve spojitosti s heroinem. Nově je upozorňováno na to, že se situace související s heroinem „stabilizovala, nicméně dále se nelepší“. Rekordní produkce opia v **Afghánistánu** v roce 2007 rovněž prohloubila obavy EMCDDA z dalších potenciálních problémů souvisejících s heroinem v Evropě³⁾.

²⁾ <http://www.emcdda.europa.eu/themes/best-practice>.

³⁾ Celosvětová produkce opia se v roce 2007 zvýšila o 34 % odhadem na 8870 tun, a to hlavně v důsledku nárůstu produkce opia v Afghánistánu (8200 tun v roce 2007). Celosvětová produkce heroinu tak pravděpodobně dosáhla 733 tun (UNODC, 2008). V nedávno zveřejněné studii UNODC *Přehled produkce opia v Afghánistánu v roce 2008 (Afghanistan Opium Survey 2008)* se odhaduje, že afghánská produkce opia v roce 2008 poklesne o 6 % na 7700 tun. http://www.unodc.org/documents/publications/Afghanistan_Opium_Survey_2008.pdf.

„Stávající důkazy nesvědčí o epidemickém nárůstu problému ve spojitosti s heroinem, tak jak to většina Evropy zažila v 90. letech 20. století,“ podotýká **ředitel agentury Wolfgang Götz**. „Nemůžeme však ignorovat hrozbu, kterou představuje příliv dostupného heroinu na světový trh, obavy vycházející z ukazatelů užívání heroinu ani údaje naznačující, že syntetické opiáty mohou být rostoucím problémem. Těmto problémům je třeba věnovat zvýšenou pozornost. Abychom však mohli zajistit, že Evropa bude schopná rychle reagovat, je nutné zlepšit citlivost našich informačních systémů na tyto změny v souvislosti s dostupností a užíváním těchto neškodlivějších návykových látek.“

Ve většině zemí EU souvisí s užíváním opiátů 50 % až 80 % všech žádostí o léčbu. Každý rok v Evropě dojde k nejméně 7 až 8 tisícům úmrtím způsobených drogami, přičemž předávkování drogami je jednou z hlavních příčin úmrtí mezi mladými Evropany. Přibližně 80 % smrtelných předávkování souvisí s užíváním opiátů a injekční užívání těchto drog je jednou z hlavních příčin šíření infekčních nemocí – odhaduje se, že virem HIV se v Evropě v souvislosti s užíváním drog každoročně nakazí přibližně 3000 lidí, a z údajů jednotlivých zemí vyplývá, že kolem 40 % injekčních uživatelů drog se nakazí virem hepatitidy C (VHC). Substituční léčba závislosti na opiátech je nyní dostupná ve všech **členských státech EU**, Chorvatsku a Norsku. Každoročně tuto léčbu podstupuje zhruba 600 000 uživatelů opiátů.

Varovné signály zdůrazňují potřebu zvýšené pozornosti zaměřené na užívání heroinu

„Ukazatele trendů v užívání opiátů svědčí o znepokojivém vývoji,“ uvádí agentura **EMCDDA**. Dnešní zpráva například ukazuje, že počet záchytů heroinu se ve většině sledovaných zemí v období let 2003–2006 zvýšil o více než 10 %. Množství heroinu zadrženého v **Turecku**, což je velmi významná tranzitní země, se během této doby více než zdvojnásobilo. Celkový objem záchytů heroinu v Evropě v roce 2006 dosáhl odhadem 19,4 tuny (48 200 záchytů) (tabulky SZR-7; SZR-8). Monitorování importu a nabídky heroinu v Evropě je náplní nedávno zveřejněného přehledu agentury **EMCDDA**⁴⁾.

Údaje z různých stran Evropy mimoto nasvědčují tomu, že neustále přibývají noví uživatelé heroinu, a sice „takovým tempem, že závažnost problému se v blízké budoucnosti významně nesníží“. Počet nových žádostí o léčbu drogově závislých osob, u nichž je heroin primární drogou, se v roce 2006 zvýšil přibližně v polovině sledovaných zemí (tabulka TDI-3, i). Zvláštní znepokojení vyvolávají studie z některých zemí, které naznačují, že stále dochází k zahájení injekčního užívání opiátů u nových případů. V **Estonu, Litvě, Rakousku a Rumunsku*** bylo přitom více než 40 % injekčních uživatelů drog mladších 25 let (obrázek 9, kapitola 6, výroční zpráva).

V rozporu s celkovým klesajícím trendem úmrtí způsobených drogami mezi lety 2000 a 2003 nyní údaje naznačují stagnaci nebo dokonce zhoršení, jak hlásí většina členských států (tabulka DRD-2, obr. DRD-8). Heroin je nejčastěji uváděnou drogou v souvislosti s drogovými úmrtími, ale zmiňovány jsou i jiné opiáty. Zatímco průměrný věk osob umírajících v Evropě na předávkování roste (pohybuje se kolem 35 let), celá řada zemí (**Bulharsko, Estonsko, Řecko, Lotyšsko, Lucembursko, Rakousko a Rumunsko**)* hlásí poměrně významný podíl drogových úmrtí mezi osobami mladšími 25 let – což rovněž potvrzuje přítomnost mladších uživatelů v těchto zemích (obrázky DRD-2; DRD-9 i, ii, iii).

Syntetické opiáty: zneužívání a nezákonná výroba

Velká pozornost se letos věnuje nárůstu hlášených problémů souvisejících se syntetickými opiáty. V **Lotyšsku a Estonsku** se např. objevují známky rostoucích problémů spojených s dostupností 3-metylfentanyle (fentanyle). Původ této drogy není znám, ačkoliv některé zprávy ukazují na jeho nezákonnou výrobu v zemích, které hraničí s **EU**. Co se týče účinku této drogy, fentanyl má značně vyšší potenci než heroin a jeho užívání může být mimořádně rizikové. To potvrzuje i více než 70 smrtelných otrav souvisejících s fentanylem, které v roce 2006 nahlásilo **Estonsko**. Agentura **EMCDDA** dnes rovněž zveřejnila nový „profil drogy“ věnovaný fentanyle⁵⁾.

Z výzkumu vyplývá, že u uživatelů heroinu se po převedení na substituční léčbu, v rámci které se užívají látky jako metadon nebo buprenorfin, výrazně snižuje riziko předávkování. Metadon je však v Evropě uváděn v toxikologických zprávách u některých

⁴⁾ Technický list agentury EMCDDA: „Monitorování dovozu heroinu do Evropy“, dostupný na adrese: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/technical-datasheets>

⁵⁾ Profil fentanyle vypracovaný agenturou EMCDDA, je dostupný na adrese: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/drug-profiles>. Další informace viz: Ojanperä, I., Gergov, M., Liiv, M., Riikoja, A. a Vuori, E. (v tisku), „An epidemic of fatal 3-methylfentanyl poisoning in Estonia“, *International Journal of Legal Medicine* (v tisku).

úmrťích. Je prokázáno, že správné postupy předepisování těchto látek mohou počet těchto úmrtí snížit. V rámci vývoje klinické praxe v této oblasti je proto třeba přihlížet k otázkám prevence předávkování. Metadonová úmrtí však podle všeho přímo nesouvisí s mírou rozšíření substituční léčby (viz rámeček „Úmrtí související se substituční léčbou“, kapitola 7, výroční zpráva).

Wolfgang Götz říká: „Snížení počtu úmrtí spojených s drogami je významným cílem většiny národních protidrogových strategií, je však třeba, aby se naše slova proměnila ve skutky. Nemůžeme tolerovat skutečnost, že každou hodinu umírá v důsledku předávkování, kterému bylo možné předejít, jeden z našich mladých spoluobčanů. Naší prioritou musí být opatření, která povedou k prevenci předávkování a musíme se zaměřit na nejvíce ohrožené skupiny, jako jsou osoby právě propuštěné z vězení nebo osoby, u nichž došlo k relapsu po ukončení léčby“⁶).

NEJASNÝ OBRÁZEK U STIMULACIÍ – TRENDY V UŽÍVÁNÍ AMFETAMINŮ A EXTÁZE JSOU STABILNÍ, UŽÍVÁNÍ KOKAINU JE VŠAK STÁLE NA VZESTUPU

Stimulancia – amfetaminy, extáze a kokain – jsou dnes v Evropě po konopí druhým nejužívanějším typem drogy. Z údajů však vyplývá, že v rámci této skupiny drog existuje nesourodá situace z hlediska prevalence, trendů a vývoje na trhu.

Zhruba 12 milionů Evropanů (15–64 let) někdy v životě zkusilo kokain, zatímco zhruba 11 milionů vyzkoušelo amfetaminy a 9,5 milionu extázi. Zatímco nejnovější evropské údaje potvrzují zprávy o stabilizaci nebo dokonce klesajícím trendu v užívání amfetaminů a extáze, v užívání kokainu pokračoval nárůst, i když jen v několika zemích. Dnes byl také představen nový obraz „rozdělení trhu“ s nelegálními stimulancií v Evropě.

Amfetaminy a extáze: stabilní situace

Zhruba 2 miliony mladých Evropanů (15–34 let) užily amfetaminy v posledních 12 měsících a zhruba 2,5 milionu jich užilo extázi. Dnešní zpráva ukazuje,

že od roku 2003 byly trendy u zkušeností s amfetaminem v posledních 12 měsících v této skupině stabilní až klesající, přičemž v průměru 1,3 % mladých dospělých uvedlo užití v posledních 12 měsících. Mezi mladými dospělými zůstalo užití extáze v posledních 12 měsících během minulých pěti let také ve vysoké míře stabilní, ačkoli byly hlášeny menší nárůsty či poklesy. V průměru 1,8 % mladých dospělých užilo extázi v posledních 12 měsících; za tímto údajem se však skrývají značné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Údaje ze školních průzkumů z **České republiky, Španělska, Švédska a Spojeného království** rovněž ukazují na stabilní situaci nebo pokles v užívání amfetaminů i extáze ve věkové skupině 15–16 let.

Užívání kokainu nadále roste

V posledních 12 měsících užilo kokain asi 3,5 milionu a v posledních 30 dnech jej užilo 1,5 milionu mladých Evropanů (15–34 let). Sedm zemí zaznamenalo v posledních průzkumech vzestupný trend užívání v posledních 12 měsících (2005–07). V zemích s vysokou prevalencí, kterými jsou **Dánsko, Španělsko, Irsko, Itálie a Spojené království**, se údaje o prevalenci u mladých dospělých v posledním roce pohybovaly zhruba mezi 3 až 5,5 %. U kokainu pokračoval vzestupný trend také u počtu žádostí o léčbu. V letech 2002 až 2006 vzrostl v Evropě počet případů nových klientů žádajících o tuto léčbu ze zhruba 13 000 na téměř 30 000. V roce 2006 zaznamenala agentura **EMCDDA** zhruba 500 úmrtí souvisejících s užitím kokainu.

Rozdělený evropský trh se stimulanty: je nutná holistická reakce

Kokain nyní dominuje trhu s nezákonnými stimulancií v západní a jižní Evropě, zatímco jinde je jeho užívání a dostupnost nadále na nízké úrovni. Ve většině členských států ze severní, střední a východní Evropy, zvláště v zemích, které k Evropské unii přistoupily v roce 2004, si silné postavení převažujícího stimulantia udržují amfetaminy. Užívání metamfetaminu – drogy způsobující značné problémy mimo Evropu – se v **Evropské unii** nadále omezuje na **Českou republiku a Slovensko**, ale sporadicky jsou

⁶) Osoby právě propuštěné z vězení jsou vystaveny akutnímu riziku úmrtí, a to zejména v důsledku poruch souvisejících s užíváním drog a ve spojitosti s předávkováním. Nedávná studie (provedená ve Spojeném království) zjistila, že největší riziko těmto osobám hrozí v průběhu prvního týdne po propuštění, kdy je pravděpodobnost úmrtí v souvislosti s drogami u mužů přibližně osmkrát a u žen více než desetkrát vyšší než v průběhu celého prvního roku po propuštění (viz rámeček o tomto tématu v kapitole 7, výroční zpráva).

jeho dostupnost či užívání hlášeny i v ostatních zemích.

Vzhledem k podobnosti prostředí, v němž jsou užívány, a důvodů, které jsou uváděny pro jejich užívání, lze kokain a amfetaminy na evropském trhu s nelegálními drogami do jisté míry považovat za „konkurenční produkty“. „Vzájemné působení jednotlivých drog se stejnou přitažlivostí pro uživatele zůstává důležitou oblastí ke zkoumání,“ uvádí předseda správní rady **EMCDDA Marcel Reimen**. „Dnešní obraz rozděleného trhu naznačuje, že spíše, než abychom se zaměřovali na jednotlivé návykové látky, musíme ke stimulancím zaujmout holistický přístup. Existuje možné riziko toho, že úspěchy při snižování dostupnosti jedné drogy by mohly jednoduše vést k přechodu uživatelů k droze jiné.“

KONOPÍ: „Jasnější signály“ možného poklesu oblíbenosti

Téměř čtvrtina všech Evropanů neboli zhruba 71 milionů Evropanů (15–64 let) alespoň jednou v životě užila konopí (celoživotní prevalence) a zhruba 7 % (23 milionů) jej užilo v posledních 12 měsících – což činí konopí stále nejvíce užívanou nelegální drogou. Na některých důležitých trzích však podle **EMCDDA** nyní existují „jasnější signály“ slábnoucí oblíbenosti této drogy, což podporuje analýzu uvedenou ve výroční zprávě za minulý rok.

Odhaduje se, že v posledním roce užilo konopí zhruba 17,5 milionu mladých Evropanů (15–34 let). Údaje z posledních národních průzkumů u této věkové skupiny ve většině sledovaných zemí ukazují stabilizaci či pokles v užití konopí v posledních 12 měsících, přičemž v posledním roce užilo tuto drogu v průměru 13 % mladých evropských dospělých. Celoživotní prevalence a intenzivní užívání konopí mezi 15letými studenty ve většině zemí **Evropské unie** rovněž zůstává stabilní nebo klesá. Ve **Spojeném království**, které svou vysokou úroveň užívání konopí čnělo v minulosti nad ostatní země, je v populačních průzkumech zaznamenáván stabilní sestupný trend, zejména mezi mladšími věkovými skupinami.

„Trendy v počtu pravidelných nebo intenzivních uživatelů konopí se však mohou vyvíjet nezávisle na prevalenci užívání konopí mezi běžnou populací,“ říká ředitel **EMCDDA Wolfgang Götz**. Odhaduje se, že zhruba 4 miliony evropských dospělých (15–64 let) užívají konopí denně nebo téměř denně. Mezi odhadovanými 160 000 novými žádostmi o léčbu vykázanými v roce 2006 představovali klienti užívající konopí druhou největší skupinu uživatelů (28 %) po uživatelích heroinu (35 %).

NABÍDKA: DYNAMICKÉ TRHY SI ŽÁDAJÍ DYNAMICKÉ REAKCE

„Nabídka drog směřujících do Evropy i v rámci Evropy samé se vyvíjí progresivně,“ říká **Wolfgang Götz**, „a inovace trhu nyní představují významné výzvy pro stávající strategie omezování nabídky drog a veřejného zdraví.“ K důležitým inovacím patří: rostoucí význam domácí produkce konopí v celé Evropě, nárůst zneužívání a nelegální výroby syntetických opiátů, vzkvétající on-line trh nabízející „legální opojení“ a léčivé přípravky a dopad výroby syntetických drog na životní prostředí. Významným prvkem je i pašování kokainu přes západní Afriku a snahy mezinárodního společenství o podporu tohoto regionu.

Pašování kokainu: západní Afrika, významné centrum a nové aktivity ve východní Evropě

Odhaduje se, že téměř čtvrtina kokainu pašovaného v roce 2007 do Evropy prošla **západní Afrikou** (UNODC, 2008), která se v posledních letech stala významným centrem pašování kokainu. Kokain vstupuje do Evropy řadou cest, z nichž hlavní tranzitní oblastí jsou stále **karibské země**. Má se však za to, že ke zvýšené dostupnosti a klesajícím cenám kokainu v Evropě a zároveň k posílení úlohy **Pyrenejského poloostrova** jakožto klíčového vstupního místa do **Evropské unie** přispěl právě dramatický nárůst pašování západoafrickou cestou. Ze 121 tun kokainu zachyceného v Evropě v roce 2006 bylo 28 % zadrženo v **Portugalsku** a 41 % ve **Španělsku** (oproti 17 %, resp. 46 % v roce 2005). V roce 2006 došlo v Evropě k 72 700 záchytům, z nichž polovina se uskutečnila ve **Španělsku** (58 %) a 2 % v **Portugalsku** (tabulky SZR-9, SZR-10).

Nedávné zprávy o dovozu kokainu přes **východo-evropské země** (**Bulharsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Rumunsko a Rusko**) mohou předznamenávat rozvoj nových pašeráckých cest. Protože užívání kokainu nadále roste, soustředí se větší úsilí na jeho záchyty, přičemž klíčovou úlohu při akcích zaměřených na transatlantické zásilky hrají Centrum pro námořní analýzu a operace – narkotika (MAOC-N, *Maritime Analysis and Operations Centre–Narcotics*) se sídlem v Lisabonu a nové Koordináční středisko boje proti drogám (CECLAD-M, *Centre de Coordination de la Lutte Anti-Drogue en Méditerranée*) v Toulonu, které se má zaměřit na pašování ve Středomořské oblasti.

Mapování domácí produkce konopí, „velká neznámá“

Významná je dnes i evropská domácí produkce marihuany, zprávy z členských států naznačují, že ji „již nelze považovat za marginální“. Z historického hlediska byla dominantním produktem v mnoha zemích Evropské unie konopná pryskyřice (hašiš), převážně z Maroka. Domácí produkce marihuany však od počátku do poloviny 90. let 20. století v Evropě rostla a v některých zemích je nyní hlášen přechod od hašiše k místně vypěstované marihuaně. V roce 2006 bylo v Evropě zachyceno zhruba 2,3 milionu rostlin konopí.

Většina evropských zemí nyní hlásí místní produkci konopí od drobného pěstování pro vlastní potřebu po velké pěstírny ke komerčním účelům. Místní produkce představuje velkou výzvu pro orgány pro prosazování práva, protože nedochází k žádnému pašování přes hranice; místa produkce se nacházejí blízko spotřebitele a je poměrně snadné je ukrýt. **EMCDDA**, která upozorňuje na hluché místo v údajích o této problematice, zahájila studii, která má zmapovat rozsah domácí produkce marihuany a její relativní podíl na trhu.

On-line obchody inzerují více než 200 psychoaktivních látek

Na základě miniprůzkumu 25 on-line obchodů uvedeného v roce 2008 EMCDDA rovněž uvádí, že maloobchodníci provozující v Evropě on-line obchody nyní inzerují více než 200 psychoaktivních látek. I když jsou mnohé tyto látky přímo inzerovány jako „legální opojení“, v některých zemích se na jejich obsah vztahují stejné zákony jako na kontrolované drogy a mohou za ně být uloženy sankce. Vzhledem k tomu, že vzorek on-line obchodů je malý, je třeba výsledky interpretovat obezřetně, většina zjištěných obchodů má však zřejmě sídlo ve **Spojeném království** a **Nizozemsku**, v menší míře pak v **Německu** a **Rakousku**. Zprávy naznačují, že počet on-line maloobchodníků s těmito produkty roste a že se rychle přizpůsobují novým snahám o kontrolu trhu.

K nejběžnějším látkám prodávaným jako „legální opojení“ patří: šalvěj divotvorná (*Salvia divinorum*), kratom (*Mitragyna speciosa*), havajská růže (*Argyreia nervosa*), halucinogenní houby a různé „párty pilulky“ prodávané jako alternativy extáze (MDMA). Často je hlavní složka syntetických „párty pilulek“ inzerována jako benzylpiperazin (BZP), tyto pilulky však mohou obsahovat širokou škálu rostlinných ma-

teriálů a polosyntetických či syntetických látek. Hodnocení rizik BZP, jež vypracovala **EMCDDA**, vedlo v březnu 2008 k rozhodnutí Rady, které dává zemím jeden rok na to, aby tuto drogu podrobily kontrolním opatřením. Některé země zavedly kontrolu i šalvěje divotvorné (*Salvia divinorum*) a/nebo její hlavní účinné látky *salvinorinu A*.

Předseda správní rady EMCDDA Marcel Reimen říká: „Ti, kdo vydělávají na produkci, pašování a prodeji nezákonných drog, jsou vynalézaví, odhodlaní a připraveni využít jakékoli příležitosti k rozšíření svého trhu. Toho mohou dosáhnout pomocí nových technologií nebo zneužívání sociálních problémů v některých částech rozvojového světa. Naše politiky musí být stejně vynalézavé, máme-li udržet krok s rozvíjejícím se trhem, který nebere ohled na následky pro jednotlivce, společenství nebo životní prostředí.“

Souhrn ve 23 jazycích na adrese:

<http://www.emcdda.europa.eu/publications/selected-issues>

Pozn.:

Údaje uvedené ve výroční zprávě za rok 2008 se týkají roku 2006 nebo posledního roku, za který jsou k dispozici.

Číselné údaje a tabulky citované v této tiskové zprávě lze nalézt ve Statistickém věstníku 2008
<http://www.emcdda.europa.eu/stats08>.

Informace o všech produktech, tiskových zprávách, službách a akcích souvisejících s výroční zprávou a odkazy na ně jsou k dispozici na adrese: <http://www.emcdda.europa.eu/events/2008/annual-report>.

- Průzkum zdravotního chování dětí školního věku (Health Behaviour in School-aged Children, HBSC) <http://www.hbsc.org>

Údaje uvedené ve výroční zprávě za rok 2008 se vztahují k roku 2006 nebo k poslednímu roku, ve kterém byly tyto údaje k dispozici.

Číselné údaje a tabulky uvedené v této tiskové zprávě je možné najít ve Statistickém věstníku 2008 dostupném na adrese:
<http://www.emcdda.europa.eu/stats08>

Informace o produktech, tiskových zprávách, službách a událostech souvisejících s výroční zprávou a příslušné odkazy naleznete na adrese:
<http://www.emcdda.europa.eu/events/2008/annual-report>

PROMĚNY ČESKÉ DROGOVÉ SCÉNY NA PŘELOMU TISÍCILETÍ

Česká drogová scéna vstoupila do Evropské unie jako její organická součást. V některých aspektech dokonce zaujímá již dlouhodobě čelní místo, jak o tom svědčí statistická data Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogové závislosti (dále EMCDDA). Přesto v průběhu uplynulého desetiletí zaznamenala výrazné proměny.

Uživatelé drog

Počty nově evidovaných uživatelů drog (klientů žádajících poprvé o léčbu) plynule od r. 1995 narůstaly s určitými výkyvy v roce 2002 a 2004, což však může být způsobeno i přísunem informací z L/K center. Do roku 2007 vzrostly téměř na dvojnásobek. Nejvyšší nárůst byl zaznamenán ve věkové skupině 15-39 let, kde incidence na 100 000 obyvatel vzrostla téměř na dvojnásobek, tj. ze 62,9 v roce 1995 na 105,1 v roce 2006. Podíl uživatelů mladších 19 let vykazuje ve sledovaném období mírně sestupnou tendenci. Naproti tomu procento injekčních uživatelů drog plynule vzrůstá a pohybuje se trvale mezi 62–64%, což nás zařazuje na přední místa v EU. Tento nepříznivý stav má za následek nárůst infekčních onemocnění, v první řadě virových hepatitid (VHB, VHC), zejména však na nárůstu VHC se injekční uživatelé drog podílejí více než 62%. Na základě informací z Národní referenční laboratoře pro HIV/AIDS bylo k 31. 12. 2006 v České republice evidováno 920 HIV pozitivních osob, na čemž se jednoznačně podílí 47 injekčních uživatelů drog. Podle zpráv z L/K center je však třeba vzít v úvahu tzv. skrytou populaci, neboť zhruba 3/4 registrovaných injekčních uživatelů drog nebylo nikdy na HIV+ testováno.

K nejvíce oblíbeným drogám – vesměs injekčně aplikovaným – patří *heroin a pervitin*. Užívání heroínu plynule vzrůstalo, avšak po roce 2000 byl zaznamenán pokles, což však bylo zpočátku mylně interpretováno jako úspěch prevence. Záhy se však ukázalo, že tento pokles je plně kompenzován zneužíváním Subutexu, který se v té době objevil v našich lékárnách, aby vedle metadonu sloužil k substituční léčbě pro závislé na opiátech. Jeho počáteční dostupnost však vedla ihned ke zneužívání jako sekundární drogy. Tato zkušenost byla malou, leč poučnou ukázkou toho, že eventuální legalizační trendy by v žádném případě nevedly k redukci zájmu o drogy.

V blízké budoucnosti nebude jistě bez zajímavosti zjistit, jak pružně zareagují uživatelé drog na možnost získávat lékařský předpis s doložkou „semper repetatur“, oblíbený vyššími sociálními vrstvami pro opatrování morfinu již na přelomu 19. a 20. století.

Také spotřeba pervitinu má od roku 1995 výrazně stoupající trend, a to i přesto, že byla v roce 2003 zastavena výroba efedrinu v závodech ICN (Rožtoky u Prahy), který představoval hlavní materiální základnu pro nelegální výrobu pervitinu, a to nejen pro Českou republiku. Naši výrobci však rychle našli kontakty na dodávky z Německa, Polska a dalších zemí východní Evropy. Začali však také využívat hojně domácích farmaceutických výrobků obsahujících pseudoefedrin (např. Modafen, Paralen Plus).

Nejrozšířenější drogou je v ČR stejně jako v EU kanabis (marihuana, hašiš), aplikace především inhalační cestou. Zdravotní rizika spojená s kouřením marihuany jsou však trvale podceňována a mladí lidé jsou spíše ochotni naslouchat propagaci jejich „záračných“ léčivých účinků, než brát vážně varování odborníků. Velmi užívanou drogou mezi mladými lidmi je též „taneční droga“ – extáze – a dále mohou využívat mnoho dalších rozmanitých drog jako LSD, psylocybin (houbičky), trifenidyl, různě substituované amfetaminové drogy a v posledních letech i kokain. Nesmíme zapomenout ani na toluen a další rozpouštědla, sedativa, antidepresiva a další.

Zajímavým ukazatelem je i poměr mužů a žen mezi uživateli drog, je po celou sledovanou dobu téměř vyrovnaný 2:1.

Pokud jde o *sociodemografické* charakteristiky uživatelů drog, lze říci, že téměř polovina žadatelů o léčbu přichází do léčebny z vlastního rozhodnutí. Necelá polovina žije s rodiči, asi 15 % udává, že žije sami, více než 10 % žije ve společné domácnosti s partnerem (partnerkou) a dětmi. Stálé bydliště udává zhruba 50 % (v posledních letech tento trend pozvolna klesá). Stablní je i pozvolný nárůst bezdomovců, stejně jako i podíl nezaměstnaných, který se již rovněž blíží k 1/2. Pokud jde o vzdělání, převažují klienti se základním vzděláním, nebo středním bez maturity, zatímco podíl vysokoškoláků se udržuje na velmi nízké úrovni (nedosahuje ani 1 %). Dlouhodobé sledování sociálních dopadů užívání drog (bezdomovectví, nezaměstnanost) mají evidentně na svědomí heroin a rozpouštědla.

Informace o akutním předávkování drogou jsou

jedním z důležitých indikátorů zdravotní závažnosti užívání drog. Kritéria pro posuzování drogové mortality byla upřesňována v letech 1999–2001. Podle informací z Národního monitorovacího střediska se v letech 1998–2006 na smrtelném předávkování podílely nejvíce benzodiazepiny, s maximem v letech 2003 a 2004, dále pak opioidy a na třetím místě amfetaminové drogy. Pokud jde o smrtelné předávkování, bylo v roce 2006 hlášeno 212 případů.

Drogový trh

V Evropské unii působí celá řada zločineckých organizací, neboť výroba a obchod s drogami včetně pěstování narkotických rostlin, přes organizování přepravy až po pouliční dealerství zajišťují všem zúčastněným víc než dostatečný příjem. Převážná část nelegálního pěstování opiového máku probíhá v Afghánistánu, Barmě a Laosu. Většina **heroinu** se do Evropy a tedy i do ČR dostává po Balkánské cestě, která začíná v Turecku a je rozdělena na několik větví, z nichž severní trasa vede přes Českou republiku. Heroin se pašuje zpravidla v úkrytech kamionů, autobusů a také v osobních automobilech. Další zdrojovou oblastí heroinu je Hedvábná cesta, začínající v Afghánistánu, dále přes středoasijské státy, Ruskou federaci do Evropy.

(Pozn. Produkce opia v Afghánistánu začala narůstat zejména po roce 1995 (3000 t), v roce 1999 již 4500 t. V roce 2000 představitelé státu zakázali vývoz opia, neboť očekávali, že v roce 2001 získá Taliban křeslo v OSN. Po masivním zničení soch Buddhy však došlo k sankcím z OSN a tak od roku 2000 začal Afghánistán opět zásobovat trh opiem, pěstování máku stoupá a v roce 2006 dosáhla produkce opia téměř 6000 t).

Jižní Amerika (Peru, Bolivie, Kolumbie) představují hlavní oblasti, které zásobují Evropu **kokainem**, většinou v leteckém nebo námořním nákladu. Důležitou roli hraje i kapacita kurýrů (polykačů) – na této činnosti se podílejí též občané ČR ze sociálně slabších vrstev. V České republice v současnosti roste zájem o kokain.

Nejrozšířenější droga **kannabis** pochází vesměs z Maroka, v poslední době se na náš trh dostává též z jiných afrických lokalit (Nigérie) a z Albánie, kde se začala marihuana pěstovat na rozsáhlých plochách. Nelze pominout, že česká drogová scéna je zásobována i marihuanou z vlastních, vesměs hydroponních pěstíren, kde se vedle občanů české národnosti uplatňují výrazně i Vietnamci¹⁾.

Nejvyhledávanější nelegální droga – **pervitin**, je

vesměs vyráběna v České republice, a to nejen pro domácí spotřebu. Do výroby i distribuce jsou ve velké míře zapojeny organizované skupiny ze zemí bývalého SSSR a Jugoslávie, které též pomáhají zajišťovat dodávky efedrinu ze zahraničí.

Taneční droga **extáze**, opatřená nejrozmanitějšími logy se k nám dostává stejně jako **LSD** vesměs z Nizozemí nebo též z Polska, do obchodu jsou zapojeni převážně čeští občané.

K nejvýznamnějším zločineckým seskupením, která operují na české drogové scéně, patří

- arabské zločinecké struktury – heroin, hašiš, v současnosti jsou pozorovány silící vazby na romské skupiny, pokud disponují vlastními distribučními kanály,
- romské zločinecké skupiny – heroin, pervitin. Jedná se zejména o tzv. olašské Romy. Jsou zapojeni jednak do pouliční distribuce, ale v příhraničních oblastech organizují i pašování pervitinu do Německa. Heroin získávají od etnických Albánců prostřednictvím svých příbuzných na Slovensku,
- západoafrické zločinecké skupiny – pomocí migrantů žijících v ČR se orientují zejména na přepravu kokainu,
- asijské zločinecké struktury – zde dominují Vietnamci a to především v distribuci heroinu, pervitinu a v poslední době též v pěstování marihuany. Využívají často spolupráce romských skupin,
- kosovoalbánské zločinecké struktury – neomezuji se již výhradně na obchod s heroinem, ale jejich skupiny obchodují i s pervitinem a kokainem.

Rostoucí pohyb osob i zboží v schengenské zóně nyní mimo jiné bude znamenat i zhoršenou možnost fyzické dosažitelnosti mimo území naší republiky. V nejbližší době se proto počítá s přijetím opatření ke zvýšení operativnosti a rychlosti policejní spolupráce mezi zeměmi schengenského prostoru.

Drogová kriminalita

Trestné činy na úseku nealkoholové toxikomanie (podle § 187, 187a, 188 a 188a TZ) zaznamenaly vzestupnou tendenci. Počty registrovaných skutků stejně jako pachatelů vzrostly od roku 1995 téměř na čtyřnásobek. Obdobně rostoucí charakter měly i počty odsouzených skutků (243 v roce 1995, 1444 v roce 2006). Počet odsouzených pachatelů však vzrostl téměř devětkrát. Mezi pachateli mají trvale převahu muži s českým státním občanstvím, dvě

¹⁾ Brejcha, B. Zdrojové oblasti drog a tranzit do Evropy, In: Štablová, R, Brejcha, B, a kol. Drogy – vybrané kapitoly, PAČR, Praha, 2005 s. 15.

třetiny vykazují základní vzdělání, případně jsou vyučení, věkové pásmo se mírně posouvá do rozmezí 20–35 let.

Od roku 1999 vstoupil v platnost § 187a TZ, jímž se rozlišuje množství drogy držené pro osobní potřebu. Mediální kampaň provázející přijetí tohoto ustanovení předpovídala vysoký nárůst kriminalizace uživatelů drog. Čas ukázal, že drtivá většina těchto případů se odehrává, jak se ostatně předpokládalo, v rovině přestupků a trestná činnost podle ustanovení § 187a vykazuje ročně jen několik desítek případů. Více práce a starostí spojených s aplikací tohoto ustanovení připadlo policii a justici.

Také trestná činnost páchaná pod vlivem drog představuje společenský problém, i když vzhledem k vysoké latenci je převažována počtem trestných činů páchaných pod vlivem alkoholu. Vedle majetkové trestné činnosti, je však znepokojivý nárůst násilné kriminality, páchané navíc mladými pachateli (16–30 let). Velmi nepříznivě se promítá užívání drog mezi řidiči motorových vozidel, kde se setkáváme stále více s dopravními nehodami s velmi závažnými nebo dokonce fatálními následky, především však pro oběti. Pozitivně je však třeba hodnotit, že v průběhu roku 2004 byli dopravní policisté vybaveni terenními testovacími soupravami, umožňujícími průkaz drog ve slinách, aby v souladu se zák. č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích ve znění zák. č. 411/2005 Sb. mohli provádět testy řidičů.

Dalším významným příspěvkem k právní úpravě drogové problematiky byl zák. č. 167/1998Sb o návykových látkách ve znění pozdějších předpisů, jímž byla mimo jiné dána odpovídající kontrola zacházení s prekurzory, k níž jsme se zavázali přijetím Úmluvy proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988. V roce 2005 byl také přijat dlouho očekávaný zák. č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami, působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů²).

Problém, který vystupuje do popředí je rozšíření užívání návykových látek na kulturních i sportovních akcích. Jedná se především o amfetaminové látky, nejčastěji extázi, dále marihuanu a alkohol. Vedle zdravotních kolapsů dochází, zejména na sportovních akcích, demonstracích a manifestacích k výtržnictví, ublížení na zdraví, ničení majetku. Na hudebních akcích (např. technoparty) je vesměs prvořadým cílem konzumace drog, nikoliv poslechnout si hudbu

nebo si jen zatančit. Velmi problematická je pak doprava z těchto akcí, která často končí nehodami s fatálními následky³).

Alkohol

Jak již bylo zmíněno, znepokojující je rostoucí obliba alkoholu, a to nejen u dospělé populace, ale zejména u mládeže. Spotřeba alkoholu na obyvatele, již se řadíme na přední místa v Evropě, plynule vzrůstala. Podle Statistické ročenky ČR z 9,4 l v roce 1995 až na 10,2 l v roce 2006 (pro srovnání v roce 1960 činila 5,9 l na obyvatele).

Vedle negativních důsledků užívání alkoholu řidiči motorových vozidel (§ 201 TZ) se ovlivnění alkoholem a s tím spojené potlačení morálních a sociálních zábran také výrazně projevuje v trestné činnosti násilné a mravnostní povahy (nejvíce úmyslné ublížení na zdraví, vraždy, výtržnictví, znásilnění).

V naší společnosti stále přetrvává vysoká tolerance vůči užívání i zneužívání alkoholu, pramenící z kulturně historických kořenů. Podceňování rizika je dáno také tím, že co je legální, není považováno za nebezpečné. Navíc peníze, stržené za alkoholické nápoje jsou nezanedbatelnou položkou státního rozpočtu, přičemž se ovšem nebere na zřetel, že na druhé straně výdaje státu spojené se zdravotními následky jsou daleko vyšší, stejně jako je zatěžována sféra sociální. Závažné jsou důsledky, které alkoholismus sehrává při rozpadu rodin a výchově dětí, a škody způsobené podílem alkoholu na kriminalitě.

Vzhledem k rostoucí spotřebě alkoholu po roce 2000, zejména mezi mladými lidmi – v mnoha případech dětmi – a prokázanými souvislostmi mezi užíváním alkoholu a ilegálních drog spojeným se závažnými společenskými dopady, se Národní strategie protidrogové politiky ČR zabývá i legalizovanými drogami (vl. usnesení č. 109/2004).

V současnosti se však hlásí o slovo stále více další skupiny látek, na něž vzniká nejen závislost, ale jejichž užívání se začíná projevovat jako kriminogenní faktor. Jsou to *dopingové* prostředky. Většina z nich působí na CNS, ovlivňuje různé funkce organismu, avšak po dlouhodobém užívání zpravidla končí celkovým vyčerpáním organismu, nebo zhroucením jeho funkcí. I když řada těchto prostředků je totožná s nelegálními drogami (stimulační látky, narkotika), působí nám v poslední době problém především rozšiřující se škála hormonálních přípravků – anabolik, růstových a peptidových

²) Zoubková, I. Legalizované návykové látky, In: Štablová, R., Brejcha, B., Návykové látky a současnost, PAČR, Praha, 2006, s. 85.

³) Blažejovský, M. Návykové látky na hromadných akcích, Bulletin NPC, č. 3, s. 36, 2007.

hormonů. Až dosud vesměs nepřekročily hranice profesionálního sportu, avšak právě v posledních době se objevují ve fit-centrech, posilovnách apod. Vedle závažných zdravotních důsledků somatického charakteru je zde však i poškození duševního zdraví a nekontrolovatelný růst agresivity. Náš trestní zákon omezuje pouze podávání anabolik mládeži (§ 218a TZ). Zákon, který upraví zacházení s dopingovými prostředky, je právě připravován.

Další závislostí s nesporným kriminogenním vyústěním je těž patologické hráčství – *gambling*. Gamblery již několik let registrují L/K centra (např. v roce 2006 evidovalo Centrální pracoviště drogové epidemiologie 264 gamblerů, z toho 245 mužů). Problémy narůstají i v souvislosti s nejrůznějšími sektami.

Jak se ukazuje, závislosti jsou stále více problémem současné společnosti, a vyžadují proto více pozornosti. Od roku 2004 pracuje na 1. LFUK *Centrum adiktologie*, které se zabývá závislostmi, jejich charakteristikami a příčinami

Vězeňská drogová scéna

Také zde došlo k podstatným změnám. Zpočátku – v první polovině devadesátých let, byla věnována drogové problematice ve vězení jen malá pozornost. Ale problém narůstal a po několika letech bylo založeno první bezdrogové oddělení ve věznici na Borech, kam byli soustředěni drogově závislí vězni z ostatních věznic. V současné době existují již protidrogové zóny v 31 ze 36 věznic. Záhy se ukázalo, že drogovou scénu ve věznicích je třeba chápat jako součást celospolečenské drogové scény. V některých věznicích fungují již i specializovaná protitoxikomanská oddělení pro výkon ochranného léčení v ústavní formě při výkonu trestu (Opava, Rýnovice, Znojmo)⁴.

Věznice jsou personálně posilovány vyškolenými odbornými pracovníky, protože vězeň, který zneužívá drogy, představuje vysoké riziko bezpečnostní, vyplývající z nepředvídatelné agresivity (v důsledku předávkování nebo abstinčního syndromu). Dále je třeba vzít v úvahu i rizika zdravotní a psychologická spojená se změnou osobnosti a chování i s tím spojenou možností recidivy trestné činnosti. Pracovníci vězeňské služby jsou v současnosti již vybaveni testovacími pomůckami ke zjišťování, zda vězeň zneužívá drogy.

Sortiment drog se v podstatných rysech neliší od nabídky na civilní drogové scéně. Černý trh s drogami je součástí vězeňského života, i když směnným či prodejním artiklem jsou vesměs léky dopravované různými cestami do vězení nebo získané z ordinace lékaře simulováním zdravotních problémů. I když jsou věznice dnes zabezpečovány moderními technickými prostředky, drogy se sem dostávají, a to nejčastěji selháním lidského faktoru.

Stejně jako vzrůstá počet drogově závislých pachatelů trestných činů, roste i odpovídajícím způsobem podíl drogově závislých vězňů – za uplynulé desetiletí vzrostl téměř čtyřikrát. K nejčastěji zneužívaným drogám patří marihuana, pervitin a Rohypnol. Na abúzu drog ve vězení se podílí nejen populace, která s návykem již do vězení přijde, ale i řada dalších, neboť vězení představuje pro vězněného silnou záťažovou situaci⁵).

Prevence a léčení

V devadesátých letech jsme v podstatě začali s budováním systému prevence. Největší nedostatky byly pocítovány v prevenci primární, což do jisté míry přetrvává dosud. Postupně se však podařilo získávat potřebné zkušenosti a vyškolit odborné pracovníky, a to i za pomoci institucí a fondů EU, OSN a dalších.

Pozitivním krokem je i současná certifikace odborných služeb pro uživatele omamných a psychotropních látek, schválená Radou vlády pro koordinaci protidrogové politiky v roce 2003. Pro školní mládež, která je nejohroženější skupinou, jsou realizovány tzv. minimální preventivní programy, které od roku 2001 zahrnují protidrogovou prevenci v rámci širší prevence sociálně patologických jevů⁶). Významný krok kupředu znamenalo i schválení zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, který mimo jiné i definuje základní typy služeb pro uživatele drog včetně podmínek pro jejich poskytování. Vývoj výdajů na protidrogovou politiku ze státního rozpočtu včetně územních rozpočtů nepřetržitě vzrůstá (r. 2002 232 721 Kč, r. 2006 – 506 449 Kč – údaje jsou v tis. Kč)⁷). Zvýšily se též počty poradenských středisek, linek bezpečí, rozrostla se síť nízkoprahových center, bylo vyškoleny mnoho terénních pracovníků (street-worker), kteří realizovali zejména výměnné programy injekčních stříkaček a jehel (podle zpráv

⁴) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2006, Úřad vlády ČR, 2007.

⁵) Černíková, V. Problematika drog ve vězeňství, In: Štablová, R. Brejcha, B., Návykové látky a současnost, PAČR, Praha, 2007, s. 273

⁶) Vaněček, Miloš, Základy prevence, In: Štablová, R., Brejcha, B. a kol., Návykové látky a současnost, PA ČR, Praha, 2006, s. 171.

⁷) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2006, Úřad vlády ČR, Praha, 2007.

Národního monitorovacího střediska počet výměnných jehel a stříkaček vzrostl z 486 000 v roce 1998 na 3 mil. 868 880 v roce 2006). Rozšířeny byly též možnosti substituční léčby metadonem a Subutexem. Pro následnou péči o uživatele drog se osvědčily ambulantní doléčovací programy, jejichž součástí jsou i programy chráněného bydlení, event. zaměstnání.

Byly položeny též širší základy drogového výzkumu, zaměřené k problematice návykových látek, látkovým závislostem, prevenci a léčbě. Probíhají např. v Psychiatrickém centru 3. LFUK v Praze, Laboratoři sociální psychologie, Centru adiktologie 1. LFUK, na LF Masarykovy univerzity v Brně, Ústavu soudního lékařství a toxikologie 1. LFUK a ÚZISu. K významným projektům patří Evropská školní studie o alkoholu a drogách (ESPAD), Prevalenční odhady problémových uživatelů drog a řada dalších.

Jak je patrné, zpoždění způsobená především absencí profesionálních pracovníků včetně institucionálního zabezpečení se daří postupně vyrovnávat, největší rezervy však máme stále v primární prevenci.

Institucionální zabezpečení

Koordinaci a řízení protidrogové politiky zajišťuje **Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky** (RVKPP), která je součástí Úřadu vlády ČR. Do její kompetence spadá též mezinárodní spolupráce a zastoupení České republiky v mezinárodních drogových úradech OSN, EU, Rady Evropy a podle potřeby též na regionální či bilaterální úrovni.

Současná Národní strategie protidrogové politiky vlády ČR na období let 2005–2009 je již čtvrtou strategií za dobu existence České republiky. Představuje základní koncepční dokument změřený k dalšímu zlepšování situace v oblasti snižování poptávky i nabídky drog.

Realizace národní protidrogové politiky je zajišťována pomocí spolupráce mezi pověřenými zástupci orgánů veřejné správy a pracovními skupinami odborníků. Sběr, analýzu a zpracování dat o drogové scéně zajišťuje Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, které plně spolupracuje s EMCDDA v Lisabonu.

Za realizaci opatření na resortní úrovni zodpovídají příslušná ministerstva, především Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, tělovýchovy a sportu, dále Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo obrany, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo zemědělství a další. Uvolňování prostředků ze státního rozpočtu schválených vládou zajišťuje Ministerstvo financí.

Důležitou úlohu plní též Inspektorát OPL zřízený Ministerstvem zdravotnictví v roce 1995, který je

kontrolním orgánem pro oblast legálního zacházení s OPL i prekuzory ve smyslu zákona č. 167/1998 Sb. Rovněž zodpovídá za zpracovávání statistických hlášení pro OSN.

V oblasti potlačování nedovolené nabídky drog a odhalování nelegálních zásilek ze/do zahraničí působí zejména Celní správa MF, která se též zapojuje do řady mezinárodních organizací, informačních systémů a pracovních skupin, zabývajících se kontrolou nedovoleného obchodu s OPL a prekuzory.

Za realizaci konkrétních opatření v oblasti potlačování výroby a nabídky drog, dodržování zákonných norem, upravujících prodej legalizovaných drog (alkohol, tabák), za bezpečnost a potírání kriminality páchané v souvislosti s užíváním všech typů drog zodpovídá Policie ČR. V současné době je to především Národní protidrogová centrála PČR, která plní úkoly zejména v odhalování a potírání organizovaného drogového zločinu. Má též své pevné místo v řadě mezinárodních policejních drogových útvarů a skupin, spolupracuje s Europol a Interpolem. Při realizaci protidrogové strategie se jeví také jako významná spolupráce s nedávno zřízenou justiční institucí EUROJUST.

Neméně významné místo zaujímají též odborné společnosti (např. Společnost pro návykové nemoci České lékařské společnosti J. E. Purkyně) a organizace sdružené v Asociaci nestátních organizací (A.N.O.), zabývající se prevencí, poradenstvím a léčbou drogových závislostí.

Souhrn

Vstup do EU a v letošním roce i do schengenského prostoru přináší a bude i v budoucnu přinášet vedle pozitivních prvků spočívajících v odbourávání bariér mezi členskými státy Evropy také větší prostor pro aktivity organizovaného zločinu. Nedovolená výroba a obchod s drogami představují velmi dynamickou a nebezpečnou formu kriminality, a to především vzhledem k jejím důsledkům – zničení zdraví i pracovní schopnosti velkého množství lidí, především mladé generace, rozpad rodin, sociální exkluze řady občanů a též i následné ekonomické důsledky. Tvorba obrovských nelegálních zisků může pak ohrozit nejen ekonomiku společnosti, ale i základy demokracie.

I když se drogy v naší společnosti začaly v devadesátých letech rapidně šířit, přesto naše společnost dokázala v průběhu let vybudovat potřebné instituce i mechanismy ke kontrole tohoto sociálně negativního jevu. Dospěli jsme též k přijetí potřebných právních úprav drogové problematiky a zaujali jsme pevné místo v mezinárodní spolupráci.

Doc. Ing. Renata ŠTABLOVÁ, CSc.

Použitá literatura

1. Incidence, prevalence, zdravotní dopady a trendy léčených uživatelů drog. Výroční zpráva ČR–2006, Centrální pracoviště drogové epidemiologie, Praha 2007
2. Šejvl, J. Dokazování trestných činů spojených s úmrtím osob pod vlivem omamných a psychotropních látek, In: Štablová, R., Brejcha, B., a kol., Návykové látky a současnost, PAČR, Praha, 2007, s. 211
3. Úřad Spojených národů pro drogy a zločin, Světová zpráva o drogách za rok 2005, OSN, 2006
4. Štablová, R., Brejcha, B. a kol., Drogy – vybrané kapitoly, PAČR, Praha 2005
5. Štablová, R. a kol., Drogy v silniční dopravě, PAČR, Praha, 2003
6. Štablová, R., Valenta, V., Drugs and driving in Czech republic, Sborník TIAFT, Praha 2001
7. Blažejovský, M., Návykové látky na hromadných akcích, Bulletin NPC, č. 3, s. 36, 2007
8. Trávníčková, I., Drogová scéna v České republice po roce 1989, Bulletin NPC, č. 3,19, 2007
9. Csémy, L., Kabíček, P., Hamanová, J., Hellerová, P. Účinky krátkodobého a dlouhodobého užívání kanabinoidů, Bulletin NPC, č. 3, s. 3, 2007
10. Národní strategie protidrogové politiky na období 2005–2009, Úřad vlády ČR, Praha 2004
11. Štablová, R., Brejcha, B. a kol., Návykové látky a současnost, PAČR, Praha, 2007

PARTICIPACE RODIČŮ NA INTERVENCI ŽÁKŮ S PORUCHAMI EMOCÍ A CHOVÁNÍ V KOMUNITNÍM SYSTÉMU, JAKO KOMPLEXNÍ PŘÍSTUP K REALIZACI PRIMÁRNÍ PREVENCE U TĚCHTO DĚTÍ

Klíčová slova

Riziko poruchy chování, specifické poruchy chování, systém primární prevence, diagnostika souvislostí problémů, přirozené skupiny, komunita, participace rodičů na intervenci, rodina, videotrénink interakcí, víkendové pobyty.

Anotace:

Následující příspěvek ilustruje využití videotréninku interakcí v praxi. Popisuje konkrétní projekt intervence u žáků s poruchou emocí a chování v podmínkách školy. Projekt dává příklad týmové práce v terénu české školy, vytvořili jej třídní učitelka Hana Štrossová a speciální pedagog etoped Miloslav Čedík ze speciálně pedagogického centra pro děti s poruchami chování. Při jeho realizaci spolupracoval celý tým lidí – odborníků i laiků. Článek interpretuje jejich vlastní postoje a postupy při intervenci a ukazuje na cesty, kterými se ubírali. Věříme, že vás bude zkušenost tohoto týmu inspirovat a motivovat k hledání cest řešení pro vaše dítě, pro vašeho žáka v riziku poruchy chování, s poruchou chování (srov. Vojtová, 2008).

Na základní škole pro žáky se specifickými poruchami chování pracujeme s mnoha žáky se syndromem ADHD/ADD (v riziku poruch chování). Setkáváme se nejen s dětmi, ale i s jejich rodiči. Vnímáme jejich problémy při výchově dětí v rodině, snažíme se akceptovat jejich pohledy na děti. Jsme však často konfrontováni se zkreslenými představami těch stejných rodičů o chování a školních výkonech jejich dětí ve školním prostředí. Uvědomovali jsme si, že cesta k sblížení pohledů rodičů i nás pedagogů na chování našich žáků není v klasickém pedagogickém přístupu. Setkávání obou stran na třídních schůzkách nám nestačilo. Nabyli jsme přesvědčení, že pokud rodiče ne-

uvidí na vlastní oči, jak se jejich dítě v kolektivu chová a my pedagogové na vlastní oči neuvidíme, jaké výchovné metody a přístupy k vlastním dětem používají jejich rodiče, bude pro nás edukace těchto dětí stále obtížná. Na začátku projektu jsme stáli dva – Bc. Hana Štrossová, třídní učitelka a etoped a psychoterapeut speciálně pedagogického centra při škole PhDr. Miloslav Čedík. Pokusili jsme se vytvořit projekt, který by výše zmíněný problém pomohl řešit. Zkusili jsme se nechat inspirovat metodami používanými ve skupinové terapii, kdy vzniká tradiční trojúhelník žák – rodiče – pedagog.

Teoretická východiska projektu

Ludewig (1992, s. 81) uvádí: „Klinický systém se skládá z pomoci hledajících a z odborníků v pomáhání. Vytváří se v okruhu společně definovaného „klinického problému“. Slouží jako instance „podpůrné diagnostiky“ a volby vhodné formy pomoci: terapie, poradenství, doprovázení nebo přinášení návodů či poučení.“ Ludewig (1992, s. 78) definuje: „...Problémové systémy“ jsou svérázné sociální systémy, vzniklé a udržované kolem problému. „Problémem“ rozumím každé téma v komunikaci, které něco hodnotí jako nežádoucí (obtížné, překážející, špatné, narušující, nevhodné atd.), a současně jako změnitelné – to znamená žádoucí změny a schopné změny.“

Vycházeli jsme z interpersonální psychoterapie, která, jak uvádí Kratochvíl (2002, s. 210) „věnuje pozornost především interpersonálním vztahům jako zdroji potíží (i projevům potíží) klienta. Vede klienta k objevení a pochopení souvislostí mezi jeho symptomy a interpersonálními vztahy a pak k poznání, jak se na problémových, konfliktních, frustrujících či traumatizujících interpersonálních vztazích sám podílí svými vlastními postoji a reakcemi, svým způsobem prožívání a chování – jaké

vyvolává odvetné reakce okolí, které zdánlivě potvrzují jeho nesprávné předpoklady“. Pokud si za interpersonální vztahy dosadíme vztah rodič – žák, žák – učitel, učitel – rodič, získáváme konkrétní podklady pro terapii. Jako formu psychoterapie jsme zvolili komunitní terapii. Komunita dle **Kratochvíla (2002, s. 225)** „je vhodným modelem pro přirozené skupiny. Společenské situace, které se zde vyskytují, obsahují všechny hlavní typy interakcí a přináší též často zátěž a konflikty“.

Pro dítě s poruchou chování jsou charakteristické (Vojtová, 2004, s. 60), potíže v učení, v navazování uspokojivých sociálních vztahů s vrstevníky a s učiteli, nepřiměřené reakce v chování a emocích, tendence ke smutku a k psychosomatickým potížím. Jeho problémy v chování se pod různými vnějšími i vnitřními vlivy vyvíjí. Bez intervenčního zásahu a podpory se mohou rozvinout do poruchy chování nebo mohou samy vyhasnout. Je ovšem velké riziko vyčkávat, jak situace pro dítě dopadne. Je potřeba hledat prostředky podpory pro vytváření žádoucích modelů chování.

Participace rodičů na výchově žáků v komunitním systému

Na základě teoretického rozboru uvedeného v předchozí části jsme došli k přesvědčení, že je potřeba s rodiči a jejich dětmi pracovat systémově. Bylo pro nás důležité najít porozumění pro potíže rodičů ve výchově jejich dětí. Pokládali jsme však za nutné, aby se rodiče a žáci vzájemně blíže poznali mimo školní prostředí. To by mohlo být místo, kde najdou rodiče pochopení pro chování spolužáků svých dětí a také pro jednání ostatních rodičů. Je známo, že rodiče dětí se speciálními potřebami potřebují vzájemnou podporu. Rodiny zmíněných dětí často potřebují pomoc, aby se naučily, jak takové dítě zvládnout. Pokusili jsme se tedy ze všech účastníků výchovného procesu vytvořit **komunitu**. Aby šlo vytvořit komunitní systém z rodičů, žáků a učitelů, snažili jsme se pro to vytvořit co nejlepší podmínky. Zvolili jsme víkendový „rekreační“ pobyt pro všechny zúčastněné strany. Chtěli jsme, aby byla umožněna účast i sociálně slabým rodinám, proto jsme požádali o finanční podporu projektu Magistrát hlavního města Prahy. Na tyto víkendy jsme připravili zátěžové programy, aby se mohly plně projevit problémy chování dětí ve skupině a řešení těchto situací rodiči. Uvědomovali jsme si, že je velice důležitá osobnost učitele. „*Předpokladem dobrého učitele jsou dostatečné vědomosti a dovednosti, kromě toho jsou velmi důležité schopnosti, zájmy a některé specifické rysy osobnosti. Učitelské povolání je založeno na komunikaci, ať už*

se jedná o vzájemnou komunikaci se žáky, rodiči, kolegy. I na tomto místě můžeme vysledovat jednu z charakterových vlastností učitele, totiž motivaci být s lidmi.“ **Michalová (2004, s. 17).**

Je zřejmé, že tento způsob práce s rodiči nemůže vykonávat učitel, který není dostatečně motivován k práci v komunitním systému. Je nutné, aby učitel měl plné pochopení pro potíže rodičů žáků, které vzdělává a vychovává. Učitel musí tomuto způsobu práce důvěřovat a být si vědom velké časové náročnosti.

Cíle projektu

Bylo nutné vytýčit si konkrétní cíle projektu. Uvědomovali jsme si, že jsou úkoly, které bychom na našich komunitních setkáních měli plnit především. Vycházeli jsme z problémů, jež se nejvíce projevovaly ve školním prostředí a v prostředí domácím.

Proto jsme se rozhodli pro tyto cíle:

- podporovat začleňování dětí s poruchami chování do běžného proudu škol a společnosti;
- posilovat sebevědomí žáků;
- pomáhat získat náhled učitelů na chování a jednání „problémových“ žáků;
- primárně ovlivňovat vztahy mezi rodiči a jejich dětmi, a to tak, aby mezi oběma stranami bylo dosaženo co nejlepšího kontaktu;
- zvládat a řešit konfliktní situace v komunikaci s „problémovým“ dítětem, žákem;
- zvyšovat psychickou a fyzickou odolnost vůči negativním vlivům okolí;
- začlenit rodiče do výchovného procesu jejich dítěte na půdě školy;
- výše uvedenými intervencemi předcházet či eliminovat rozvoj rizikového chování u těchto dětí;
- přenést metodu práce s rodinou k cílové skupině odborných pracovníků.

Prostředky a metody k dosažení cíle

Dítě v riziku poruch chování a s poruchou chování (se specifickou poruchou chování, SPCH) potřebuje ke svému životu řád, důslednost a disciplínu. Podaří-li se v rodině takové podmínky vytvořit, má dítě všechny předpoklady k tomu, aby své těžkosti úspěšně překonalo. Vztahy v rodině se dělí podle důležitosti do čtyř kategorií:

1. vztah mezi rodiči;
2. vztah mezi matkou a dítětem;
3. vztah mezi otcem a dítětem;
4. vztahy sourozenecké.

Vycházíme z těchto hlavních bodů:

- harmonické vztahy v rodině jsou předpokladem úspěšnější výchovy dítěte s SPCH;
- rodiče se musí vyrovnat se skutečností, že se jim narodilo dítě se zdravotním oslabením;
- oba rodiče mají ve výchově nezastupitelnou úlohu;
- je potřeba ujišťovat ostatní sourozence, že je rodiče neodstraní kvůli dítěti s SPCH.

Z výše uvedených důvodů jsme rodiče začlenili pomocí víkendových komunitních programů do výchovného procesu dítěte a snažili se posílit jejich kompetence ve výchově dětí, a také zvýšit jejich sebevědomí a ukázat jim, že nejsou se svým problémem sami. Navázali jsme na několikaletou práci s podpůrnou metodou videotrénink interakcí, která pomáhá žákům v navazování vhodné interakce s jejich vrstevníky, rodiči a učiteli. Rodiče podporuje v navazování již narušených vztahů, učitele k vytváření pozitivní atmosféry ve třídě a k individuální podpoře rozvoje žáků.

Projekt realizujeme na škole již několik let a ukázalo se, že se zvyšují především kompetence a sebevědomí žáků, učitelů, ale zároveň rodičů. Program videotrénink interakcí ve školách i v rodinách se zaměřuje především na vytváření dobré atmosféry při vyučování a v přirozeném domácím prostředí. Primárně se snažíme ovlivňovat vztah mezi rodičem a dítětem, mezi učitelem a žákem, zároveň však mezi vrstevníky. Videotrénink interakcí je zaměřen na komunikační kapacitu rodičů a dětí, učitelů a žáků. Pozitivní, vřelá a tvořivá atmosféra podporuje zdravý sociálně-emoční vývoj dítěte. Při navazování vztahu používáme velké množství neverbálních signálů, zvláště oční kontakt a úsměv, abychom naznačili svůj zájem o druhého. Z této základní a zjednodušené premisy vycházíme.

Komunikace a intervence s rodinou dítěte v riziku poruch chování a s poruchou chování prostřednictvím videotréninku interakcí

Videotrénink interakcí se zaměřuje na rozvíjení verbálních a neverbálních komunikačních dovedností, které podporují pozitivní interakci mezi dospělými a dětmi. Abychom mohli definovat chování, které podporuje a umožňuje vývoj komunikace dítěte a její jednotlivá stadia, je nezbytné identifikovat nejprve takové chování v termínech funkčnosti. Určit a popsat funkčnost chování znamená detailně popsat jednotlivé sekvence tohoto chování a také usuzovat na jeho motivy. Takové posuzování je však vždy subjektivní. Ve videotréninku interakcí máme možnost diskutovat motivy spolu s rodiči. To ovšem vyžaduje

popsat chování pečlivě v kategoriích, které mohou být spolehlivě identifikovány na videozáznamech. Tyto záběry pak podrobně rozebíráme spolu s rodiči na individuálních sezeních, kde si sám rodič ujasňuje, které jeho dovednosti na výchovu dítěte fungují a jak je dále rozvíjet. Jak již bylo výše zmíněno, bylo naším cílem začlenit rodiče do výchovného procesu dítěte. Jsou vždy uskutečněny dva víkendové výjezdy rodičů a dětí během jednoho školního roku, na kterých si ověřujeme, nakolik jsou rodiče schopni své dovednosti uplatňovat a podělit se o nich s ostatními.

Principy a cíle intervence rodiny na víkendových pobytech:

- pracovat s rodinou, ne pouze s dítětem, a to v rámci komunity;
- sestavit program pomoci, a to za účasti rodičů, dětí a odborníků;
- pracovat pozitivním produktivním způsobem, dosahováním pragmatických a realistických cílů;
- stavět na silných stránkách a nezdůrazňovat problémy, soustředit se na možnosti a zdroje všech osob vtažených do řešení problémů;
- rozeznat různé charakteristiky rodin a v rodinách;

Situace aplikace videotréninku interakcí při práci s rodinou:

- projevy agrese;
- sociálně emoční problémy dítěte, neschopnost navazovat kontakty;
- problémy s učením;
- hyperaktivita dítěte;
- sourozenecké problémy;
- multiproblémové rodiny a rodiny, kde hrozí odebrání dítěte do náhradní péče.

Metodou videotréninku interakcí poskytujeme rodičům plán pomoci, který je potřeba uplatňovat tam, kde je nutné pomoci při navazování potřebné interakce mezi rodičem a dítětem.

Komunikace a intervence s dítětem v riziku poruch chování a s poruchou chování. Problémové chování dětí je pro jejich okolí velmi vyčerpávající. Jeví se jako lhostejní k pocitům druhých. Často bývají otevřeně vzdorovité, extrémně nepřátelské a agresivní. Mohou se také pohybovat v sociálně patologicky závadových partách. Dlouhodobé problémy s chováním ovlivňují dítě ve třech pro život významných rovinách (Vojtová, 2008). V rovině osobnostní

mohou ovlivňovat především zvnitřnění hodnot a norm a požadavků sociálního okolí. V rovině sociální ovlivňují interpretaci signálů od druhých lidí a tím i vlastního sebeobrazu a dovednost navazovat uspokojivé sociální vztahy. V rovině životní perspektivy se problémy s chováním odrážejí na školní úspěšnosti a stávají se bariérou v dosahování takové úrovně vzdělání, která odpovídá potencialitě dítěte. Děti bývají ohrožované vylučováním ze vzdělávání, opakováním ročníku a předčasným ukončením školní docházky. Proto je nutné, aby dítě vědělo, že učitelé a rodiče jsou vždy dosažitelní a schopní v případě potřeby intervenovat účinnou podporou. Cílem intervenčního procesu je proto vytvořit atmosféru důvěry mezi učitelem a žákem, rodičem a dítětem, učitelem a rodičem. Během víkendových pobytů využíváme těchto základních principů reakce na problémové chování dítěte.

Principy a cíle intervence dítěte na víkendových pobytech:

Nabízení pomoci:

- dítě s SPCH potřebuje pomoc v předstihu;
- dítě potřebuje pomoc v situaci, se kterou si nevadí;
- poskytování konkrétní praktické podpory v interakcích s vrstevníky;
- sebezpoznaní;
- zvládání agrese.

Vytváření struktury vztahů:

- stanovit zřetelné struktury, které se vztahují ke zjednodušení sociálních situací;
- vytvářet interakce ve skupině;
- soudržnost v týmu;
- kopírovat kladné sociální dovednosti;
- učit se sociálnímu chování;
- učit se vyměňovat si názory mezi učiteli a žáky;
- učit se vyměňovat si názory mezi rodiči a dětmi;
- hledat řešení v kritických situacích;
- předcházet konfliktům.

Vřelý vztah k dítěti:

- ovlivňovat vřelou atmosféru;
- vytvářet vřelý vztah učitel – žák;
- vytvářet vřelý vztah rodič – dítě;
- projevovat zájem a náklonnost k jednotlivcům;
- podporovat iniciativu dítěte v interakci k dětem a dospělým;
- aktivovat dítě;
- motivovat dítě.

Je velice důležité, aby na společných víkendových výjezdech uplatňovali výše uvedené principy všichni

rodiče, a to nejen ve vztahu ke svému dítěti, ale ke všem zúčastněným. Jedině společným působením na děti a společnými prožitky si může rodič vytvořit vztah ke spolužákům svého dítěte, ale také pochopení pro problémy, jednání a způsob výchovy ostatních rodičů. Ukázalo se, že rodiče jsou schopni si vzájemně pomoci v jednotlivých tíživých životních situacích nejen na společných víkendových pobytech, ale také mimo ně. Společné působení rodičů na kolektiv dětí v rámci komunity zvýšilo kompetence a sebedůvěru rodičů, změnila se účast na třídních schůzkách, účast na jednotlivých akcích školy. Snížili se stížnosti rodičů na incidenty žáků ve škole. Ve větším množství se rodiče zúčastňovali rodinných terapií v rámci školy. Zvýšila se postupně účast otců na víkendových výjezdech.

Vytváření komunitního systému

Rozhodli jsme se, že komunitní systém zavedeme pro žáky a jejich rodiče již od 1. ročníku základní školy. Dle našeho názoru bylo toto rozhodnutí velice důležité, protože když děti nastupují do 1. třídy, jsou rodiče i děti plni očekávání – jaká bude paní učitelka, jak bude prospívat jejich dítě, jaké bude mít spolužáky, jaké vztahy mezi dětmi budou atd. Jak se ukázalo během let, je to přesně to období, kdy se rodiče k hlubší spolupráci se školou dají přesvědčit.

Nejprve jsme rodiče ještě před nástupem jejich dětí do školy oslovili a sdělili jim naše záměry a způsob práce s kolektivem dětí a jejich rodičů. Vysvětlili jsme důležitost tohoto projektu. Vycházeli jsme přitom z předpokladu, že dítě se specifickou poruchou chování (v riziku poruch chování) se navenek projevuje odlišně od svých vrstevníků (srov. Vojtová, 2004, Michalová, 2004). To může v jeho rodičích probudit pocit nejistoty, obavy z toho, že není správný rodič, že neumí své dítě vychovávat, ale také odmítání až agresivitu vůči svému dítěti. Zdůraznili jsme, že veškeré naše aktivity směřují k podpoře dětí i rodiny. Dali jsem jim najevo, že nechceme být instituce, která má vždy pravdu, že budeme respektovat jejich pravidla při výchově dětí, hledat pochopení pro jejich jednání a nalézat způsoby, jak různé potíže při zařazování dětí do společnosti řešit. Rodičům jsme dali signál o naší přítomnosti, o našem zájmu o problémy s nimi řešit. Ukázali jsme jim, že s podobnými problémy se potýkají i jiní rodiče. Následně jsme je pozvali na víkendové pobyty, kde jsme soužitím a společnými aktivitami formovali komunitu a prožívali s rodiči jejich vztahy s dětmi. Pro rodiče, děti i pro nás pedagogy jsme hledali cestu, jak si účinnost programu ověřit, jak poznat, zda je intervence

efektivní. Z toho důvodu jsme provedli šetření, které vám níže prezentujeme.

Prezentace výsledků intervence dětí a jejich rodičů

V následujících grafech se pokusím ilustrovat, jak se měnil přístup rodičů k vytváření komunity a vliv komunity na výchovné problémy žáků.

Charakteristika zařízení

Šetření se konalo v 1. a 2. ročníku Základní školy pro žáky se specifickými poruchami chování. „**Základní škola pro žáky se specifickými poruchami chování**“ vznikla 1. 1. 1998 jako právní subjekt, jehož zřizovatelem se stalo MŠMT ČR. Na základě probíhajících změn škola přešla od 1. 1. 2001 pod správu Magistrátu hlavního města Prahy. Škola má celopražskou působnost a je jedinou plně organizovanou školou a školským zařízením na území Prahy a celé České republiky pro žáky se specifickými poruchami chování. V současné době má 160 žáků

v 16 třídách, kde mohou žáci plnit docházku v plném rozsahu. Žákem školy se stává dítě, které má diagnostikovanou poruchu chování. Převažující diagnózou pro vřazení jsou poruchy pozornosti s hyperaktivitou, impulsivitou, poruchy sociální interakce, adaptace a komunikace.

Lze říci, že obecným znakem dětí vřazených v tomto typu školy je jejich nepřijetí v širším okolí (rodina, škola, vrstevníci). Děti v důsledku svého handicapu mají problémy nebo přímo selhávají v navazování a udržování sociálních vztahů, ve vztazích k autoritám. Okolí hodnotí jejich vnější projevy chování jako obtížné, problémové nebo nepřijatelné. Komunikace těchto dětí je narušena v nejširším slova smyslu.

Cíle šetření

Cílem šetření je doložit, že zapojení rodičů, žáků a učitelů vedlo ke zlepšení v následujících oblastech:

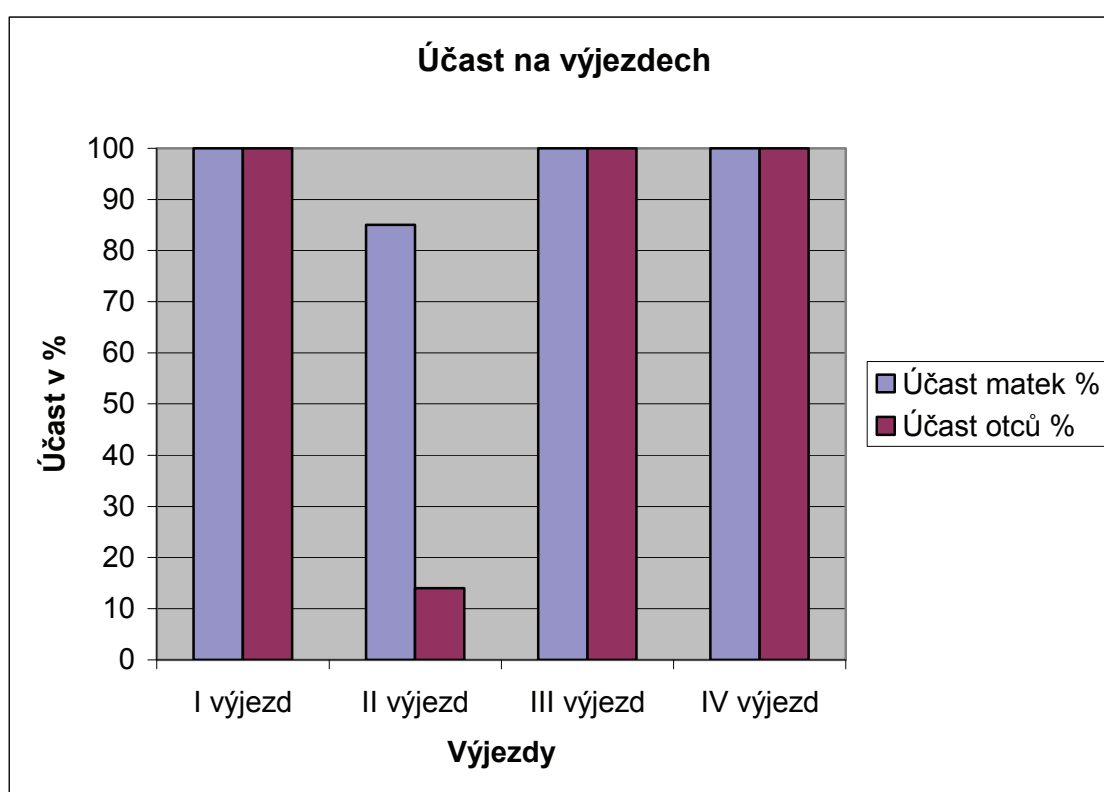
- účast rodičů na třídních schůzkách – viz graf č. 1
- počet stížností na incidenty žáků – viz graf č. 2
- počet neomluvených hodin – viz graf č. 3
- účast na rodinných terapiích – viz graf č. 4

Graf č. 0: Zobrazující účast rodičů na víkendových setkáních

Nejprve uvedu graf zobrazující účast rodičů na víkendových výjezdech.

Pokud mají být výsledky šetření průkazné, je potřeba, aby účast rodičů na víkendových setkáních byla co největší.

Účast	I. výjezd	II. výjezd	III. výjezd	IV. výjezd
Účast matek %	100	85	100	100
Účast otců %	100	14	100	100

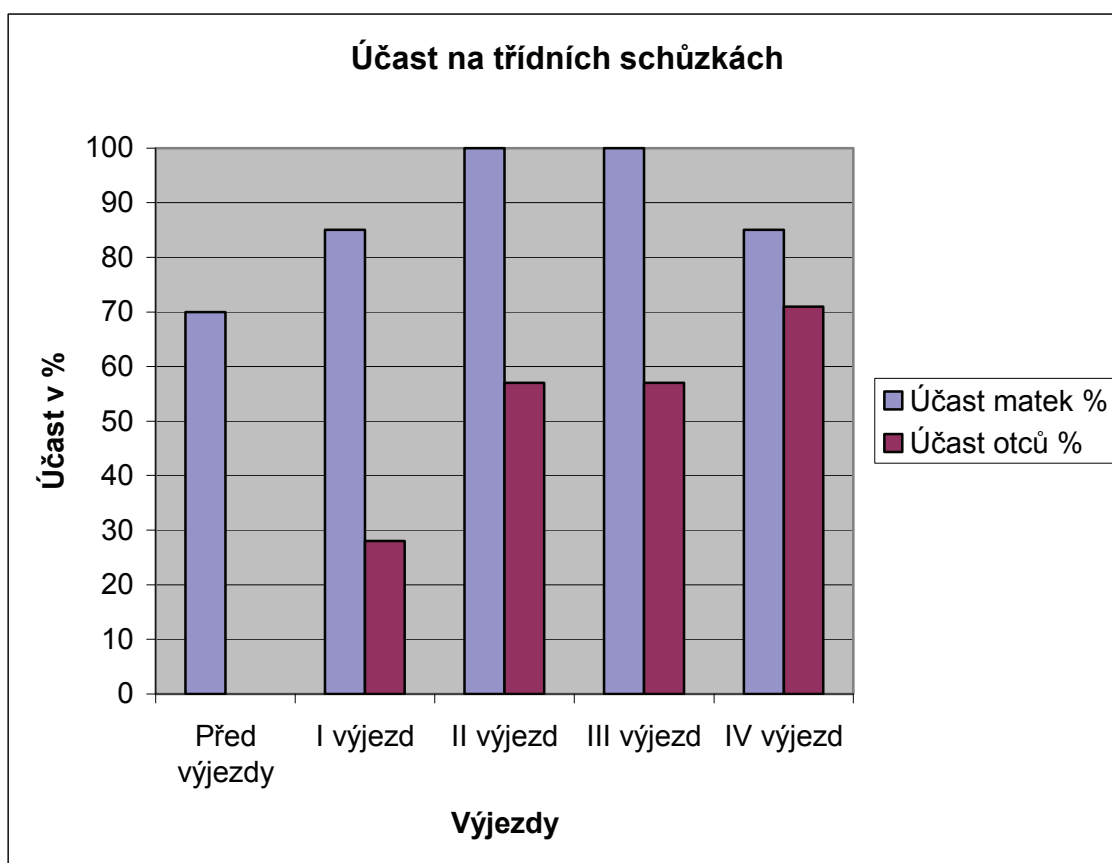

Z tohoto grafu je zřejmé, že kromě druhého výjezdu byla účast obou rodičů stoprocentní a lze ji vzít za základ dalšího šetření.

Graf č. 1: Účast na třídních schůzkách

Vzhledem k tomu, že jsem měla dlouhodobě špatné zkušenosti s účastí rodičů na třídních schůzkách, obzvláště otců, rozhodla jsem se toto sledovat jako ukazatel úspěšnosti projektu.

Účast	I. výjezd	II. výjezd	III. výjezd	IV. výjezd	V. výjezd
Účast matek %	70	85	100	100	85
Účast otců %	0	28	57	57	71

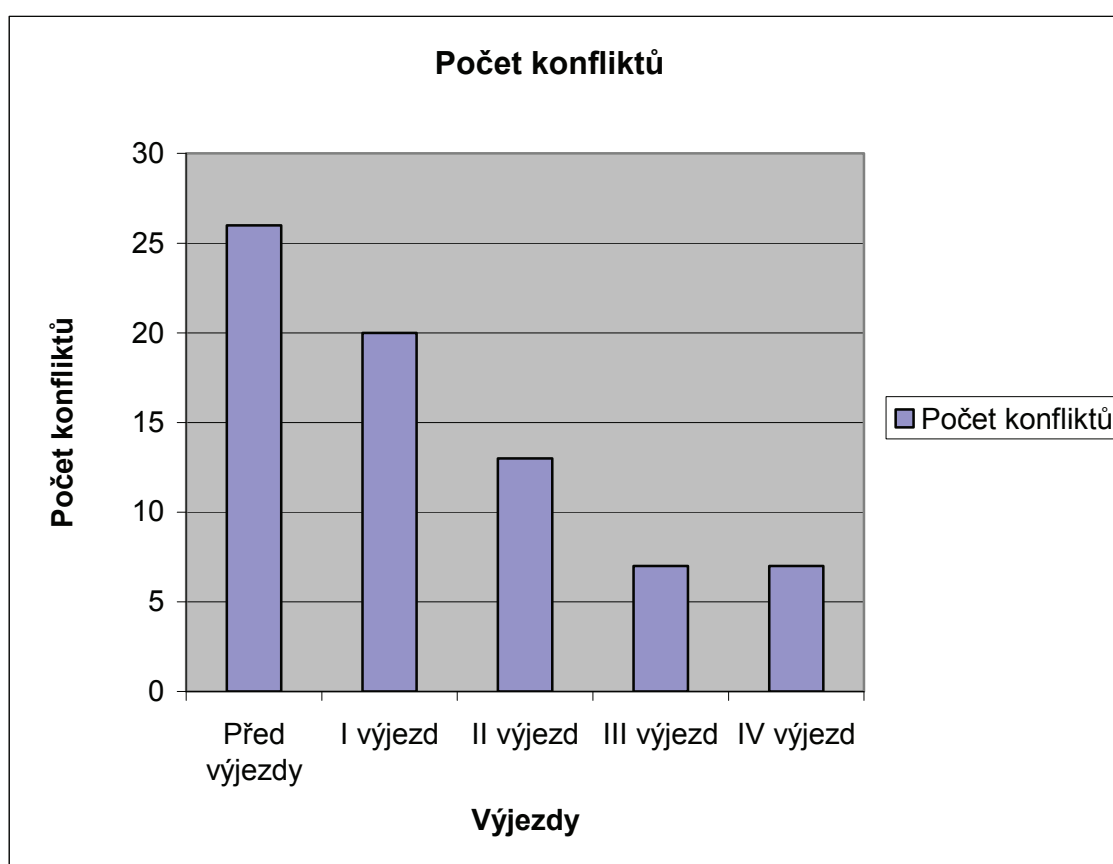
Jak je vidět na grafu, účast matek je tradičně vysoká. Je zde vidět kladný vliv projektu na účast otců na třídních schůzkách. Účast otců je dle mého názoru velmi důležitá, neboť naznačuje, že otcové projevili zvýšený zájem o školní výsledky svých dětí. Je také pravděpodobné, že se více podílejí na jejich výchově.

Graf č. 2 Počet stížností rodičů na konflikty žáků

Velkým problémem žáků a jejich rodičů bylo řešení konfliktů dětí ve škole. Téměř každý konflikt (i drobnější) chtěli rodiče řešit okamžitě na půdě školy s učitelem, dítětem, ale i rodičem druhého účastníka konfliktu.

V grafu je znázorněn úbytek takto řešených konfliktů.

	Před výjezdy	I. výjezd	II. výjezd	III. výjezd	IV. výjezd
Počet konfliktů	26	20	13	7	7

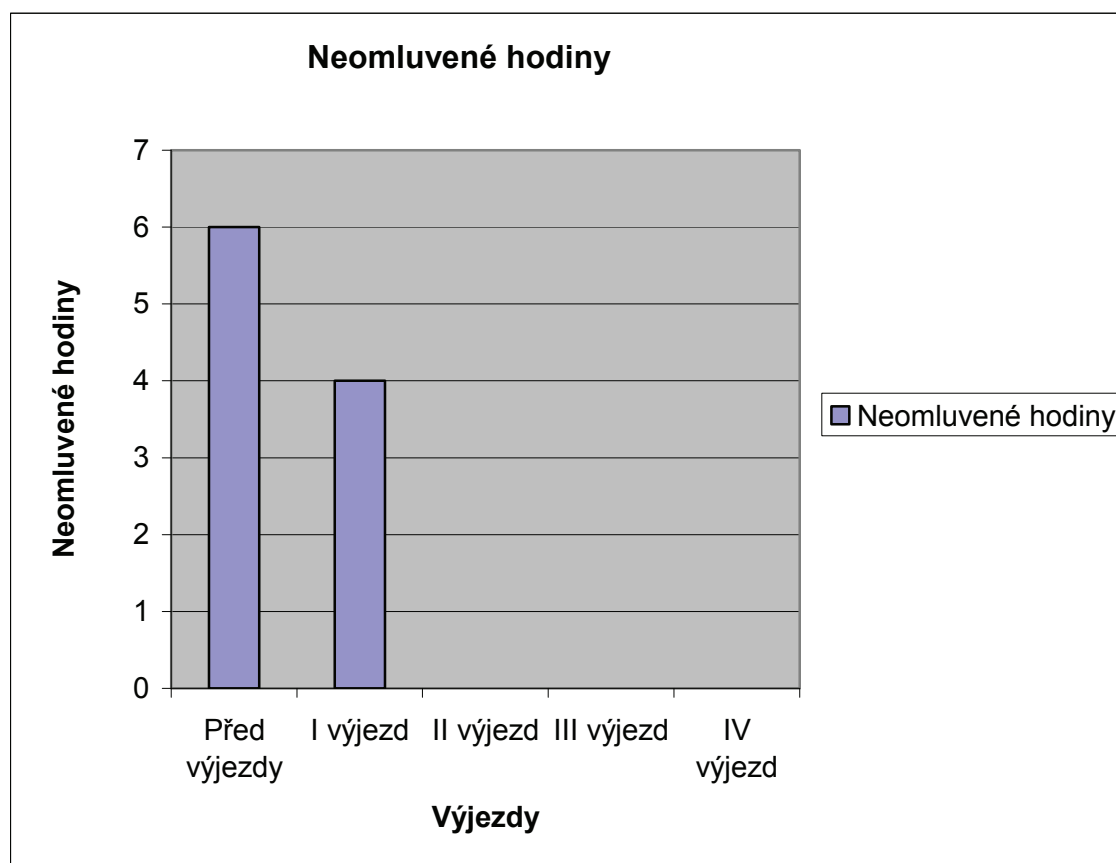
Můžeme zde vidět značný úbytek stížností rodičů na incidenty mezi žáky. Z vlastní zkušenosti mohu říci, že za sledované období konfliktů mezi žáky významně nebylo. Domnívám se, že když rodiče viděli vznik a průběh konfliktů mezi dětmi, pochopili, že informace, které jim poskytuje vlastní dítě, nebývají obvykle zcela přesné a označení viníka je občas velmi sporné.

Tím, že se poznali i rodiče žáků navzájem, častěji si problémy vysvětlili přímo mezi sebou bez zprostředkování učitele.

Graf č. 3: Neomluvené hodiny

Již v 1. ročníku byl počet neomluvených hodin poměrně vysoký. Zaměřila jsem se proto na zjišťování, jaký vliv mohou mít víkendové výjezdy na tento fenomén.

Účast	Před výjezdy	I. výjezd	II. výjezd	III. výjezd	IV. výjezd
Neomluvené hodiny	6	4	0	0	0

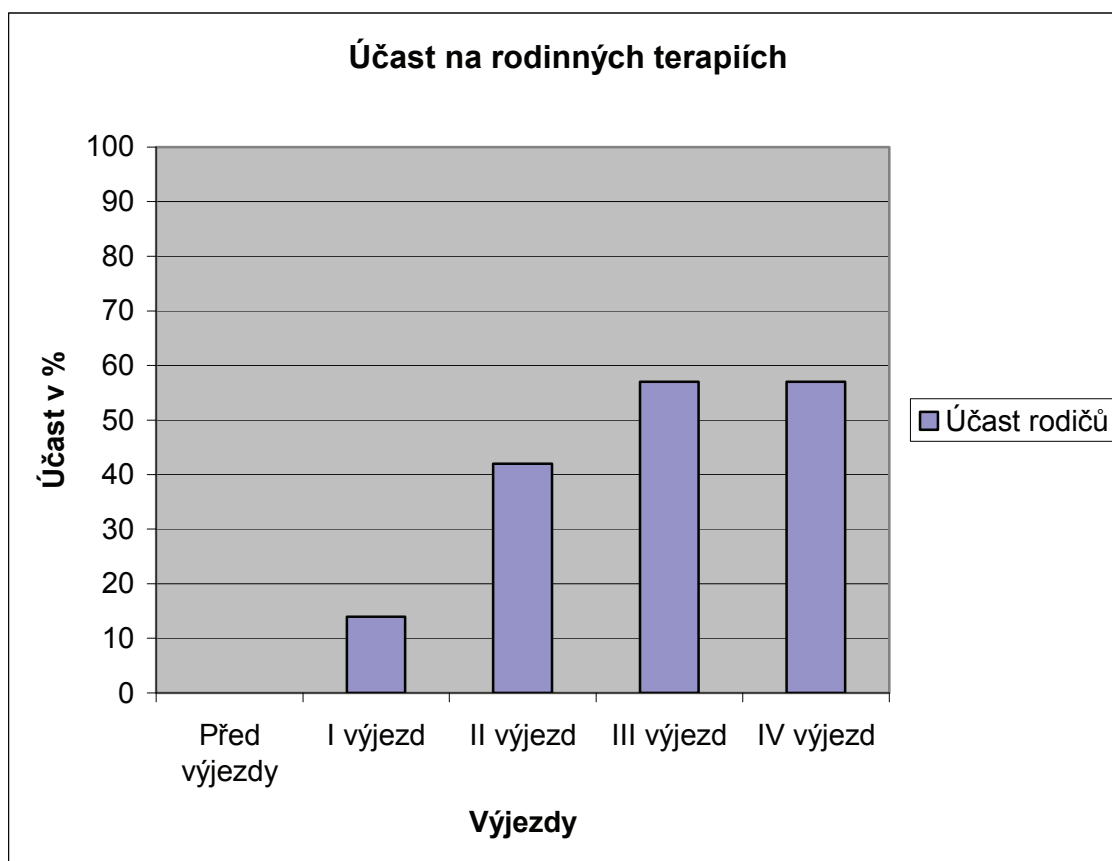

Z grafu je zřejmé, že neomluvené hodiny výrazně klesly. Rodiče začali více dbát na včasnou a úplnou omluvu z nepřítomnosti při vyučování.

Graf č. 4 Účast rodičů na rodinných terapiích vedených školním psychologem

Jakmile žák nastoupí na školu, je pro něj povinná skupinová nebo individuální terapie. Rodinná terapie je určena pro rodiče, kteří se před zařazením komunitní intervence zúčastňovali velmi omezeně. Tento graf má zobrazit, jak rodiče díky vytváření komunitního systému mění názor na účast při rodinných terapiích.

Účast	Před výjezdy	I. výjezd	II. výjezd	III. výjezd	IV. výjezd
Účast rodičů	0	14	42	57	57

Jakmile se rodiče při komunitních víkendových pobytech hlouběji poznali, ztratili také ostych zúčastnit se rodinné terapie, kde musí o svých problémech hovořit otevřeně.

Výsledky projektu

Prostřednictvím projektu intervence komunitním systémem jsme podpořili změnu postojů rodičů k problémům spojeným s chováním jejich dětí. Tato změna byla především v otevřenosti rodičů. Rodiče se ote-

vřeli naslouchání svým dětem, naslouchání potřeb a požadavků školy a naslouchání vlastních potřeb. Otevřel se komunikační kanál mezi dítětem, školou a rodiči. Rodiče se naučili přijímat podporu intervenčních a terapeutických aktivit nabízených speciálně pedagogickým centrem. Na rodinné terapie začala docházet více než polovina rodičů, Projekt považujeme za úspěšný, intervence byla účinná a zlepšila i chování dětí. Projekt se uskutečnil díky relativně malému počtu žáků ve třídě a podpoře Magistrátu hlavního města Prahy. Prostřednictvím grantu jsme

zatím mohli uskutečnit čtyři víkendové výjezdy rodičů s dětmi a učiteli.

Znázorněné grafy dokazují, že „participace rodičů na výchově žáků“ skutečně vzrostla. To se projevilo zejména ve snížení neomluvených hodin, stížností na incidenty žáků, a naopak na zvýšení účasti otců na třídních schůzkách a menším ostychu zúčastnit se rodinných terapií.

Shrnutí

Projekt, který jsme v našem příspěvku představili,

je založen na komunitním principu a videotréninku interakcí. Podporuje rodiče na participaci intervenčních aktivit jejich dětí, které jsou v riziku poruch chování popř. s poruchami chování. Vede k otevření komunikačních kanálů mezi jednotlivými účastníky. Jsou v tomto případě rodiče, dítě a škola. Velkým přínosem projektu je zlepšení chování dětí a spolupráce rodičů se školou a celkový kvalitativní posun v pozitivním klimatu v komunitním systému.

PhDr. Miloslav ČEDÍK, Bc. Hana ŠTROSOVÁ

Literatura:

- KRATOCHVÍL, S. Základy psychoterapie. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-675-8
 LUDEWIG, K. Systematická terapie. Základy klinické teorie a praxe. Praha: Pallata, 1992. ISBN 80-901710-0-1
 MICHALOVÁ, Z. Analýza dílčích aspektů specifických poruch. Praha: UK Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-205-9
 VOJTOVÁ, V. Kapitoly etopedie I., Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti. 1. vyd. Brno: MU, 2004. ISBN 80-210-3532-3
 VOJTOVÁ, V. Kapitoly etopedie I., Přístupy k poruchám emocí a chování v současnosti. 2. rozšíř. a přeprac. vyd. Brno: MU, 2004. ISBN 80-210-4573-6

TESTOVÁNÍ VE ŠKOLÁCH, TO JE PŘECE HRŮZA!

Takhle nějak by se dal stručně charakterizovat postoj jak některých odborníků, tak některých lidí, v jejichž kompetenci byla a je odpovědnost za protidrogovou strategii státu, který společně zastávali před několika lety k otázce testování návykových látek¹⁾ ve školách a školských zařízeních. Konkrétně v období tvorby tzv. tabákového zákona²⁾, který konečně nahradil již dlouhou dobu nevyhovující zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomanii³⁾.

Argumenty se opíraly zejména o tvrzení, že se jedná o „šikanu“ dětí, jejímž důsledkem bude etikizace a marginalizace těch, kteří „jen více experimentují“ s drogami, zkrátka že půjde o nástroj, který bude zneužíván. Nutno zdůraznit, že tento názor zastávali i někteří politici.

Národní protidrogová centrála konzistentně a dlouhodobě zastává názory, které byly v uplynulém období terčem všeobecné kritiky. Byli jsme v té době prakticky jediným subjektem, v rámci orgánů aktivních v protidrogovém spektru, který zastával názor, že v rámci vyváženého přístupu k řešení problematiky sociálně nežádoucích jevů, je třeba školám a školským zařízením tento nástroj poskytnout. Náš názor vychází zejména z praktických zkušeností založených na kontaktu se školními metodiky prevence, se kterými se v rámci vzdělávání odborné veřejnosti setkáváme. Tato zkušenost nás přiměla počátkem roku 2006 oslovit MŠMT s nabídkou jednak návrhu úpravy školních řádů v oblasti návykových látek a také s návrhem, jak řešit testování na přítomnost návykových látek v organismu u žáků. Pokud pomínu skutečnost, že je přinejmenším nestandardní, když zástupce Národní protidrogové centrály Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR, osloví MŠMT s takovýmto návrhem a současně doloží, že aktuálně používané školní řády jsou nastaveny dysfunkčně, považují za pozitivní, že MŠMT naše návrhy přijalo a zapracovalo je do metodického pokynu⁴⁾. Obecně jsme vycházeli z předpokladu, že pokud bude obsah

pokynu funkční, využijí ho školy bez ohledu na právní závaznost resp. nezávaznost metodického pokynu. Na druhou stranu jsme toho názoru, že začlenění do normy s vyšší právní silou, by zřejmě zajistilo efektivnější využití. K celé věci je třeba ještě dodat, že souhlasné prohlášení zákonného zástupce, případně zletilého žáka vzniklo primárně na základě aktivity NPC s cílem poskytnout školám alespoň nějakou možnost tyto situace řešit. **Důvodem byla a stále je současná nedostatečná legislativní úprava.** Motivací dále prosazovat tento postup v rámci škol pro nás byla jednoznačně zpětná vazba, že je tento model funkční.

Ve věci testování žáků na přítomnost návykových látek v organismu zastáváme názor, že toto **testování nesmí být prováděno jako celoplošná preventivní aktivita. Jedná se o nástroj sloužící v případech důvodného podezření**, že je žák návykovou látkou ovlivněn. Toto je třeba jasně vymezit i v souhlasném stanovisku zákonného zástupce případně zletilého žáka⁵⁾. Respektive je třeba ve formuláři jasně uvést, že je udělen pro případy, kdy vznikne důvodné podezření z užití návykové látky. Takto nastavený formulář prakticky vylučuje možnost excessu.

Dle mého názoru se v případě testování ve svém důsledku jedná o speciální, ale v některých případech nezbytný nástroj školy v oblasti primární prevence. V tomto kontextu je třeba informovat jak žáky tak zejména rodiče. V souvislosti s používáním formuláře by tedy dle okolností bylo vhodné přiložit k němu stručné vysvětlení, obecně popisující institut testování ve škole. Důvodem je skutečně podrobné seznámení rodičů a zletilých studentů s podstatou tohoto nástroje, včetně základních myšlenek, na základě kterých je konstituován. Domnívám se, že jak rodič, tak zletilý student má právo být v této souvislosti se situací podrobně seznámen. V případě nejasností by měl mít rodič nebo zletilý student možnost obrátit se na školního metodika prevence, který jako garant za sociálně nežádoucí jevy ve škole by měl být do-

¹⁾ § 89 odst. 10 trestního zákona; Návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobící nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

²⁾ Z. č. 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

³⁾ Zák.č. 37/1989 Sb.

⁴⁾ Metodický pokyn MŠMT k prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních mládeže (č. j.: 20 006/2007-51).

⁵⁾ Blíže viz příloha č. 2 tohoto článku.

statečně erudovaný tuto informaci poskytnout. Vy-
cházejím z předpokladu, že nelze v oblasti znalosti
sociálně nežádoucích jevů klást na všechny pedago-
gické pracovníky stejné požadavky. V praxi bude při-
ložení jednotného stanoviska školy k formuláři před-
cházet různým, byť neúmyslným interpretacím insti-
tutu testování ze strany pedagogů, kteří nejsou na tuto
problematiku specializováni. V současné době je
údajně institut testování místy využíván plošně. Po-
kud ano jedná se o rozpor s původní myšlenkou vy-
tvořit funkční nástroj pro situace, které jsou determi-
novány a podmíněny důvodným podezřením. Jsme
ale přesvědčeni, že pokud dochází nebo docházelo
k odlišné interpretaci metodického pokynu MŠMT,
je to do značné míry způsobeno i nedostatkem koo-
perace a nepochopení podstaty testování ve školách
v uplynulém období. V opačném případě by jistě do-
šlo k systémovějšímu a koordinovanějšímu přístupu
s cílem vysvětlit školám, jak s tímto institutem za-
cházet.

Považuji za důležité zmínit, že **přístup k řešení
problematiky testování ve školách v ČR nelze
srovnávat s výsledky australského výzkumu⁶⁾**,
který byl v této souvislosti zmíněn jako obhajoba
proč by se testovat nemělo. Z jeho výsledků vyplývá,
že byl zaměřen na testování celoplošné. Zejména tak
usuzujeme z tvrzení o vysokých nákladech na testo-
vání. Pokud se budeme držet přístupu prezentova-
ného NPC a připustíme, že jde skutečně o speciální
nástroj v případě důvodného podezření, bude se v pří-
padě ZŠ a SŠ jednat zejména o testy na alkohol, pří-
padně na THC, výjimečně na jiné drogy a to nikoli
v masivních počtech. Je třeba si uvědomit, že pokud
bude institut nastaven tímto způsobem a žáci si budou
vědomi, že škola takový nástroj má, bude mít ve
svém důsledku preventivní charakter a logicky dojde
ke snížení počtu případů souvisejících s užíváním ná-
vykových látek ve vztahu ke školnímu prostředí.
Kromě toho je třeba zmínit, že v rámci školního řádu
je třeba vycházet z díkce zákona č. 379/2005 Sb.,
o opatřeních k ochraně před škodami působenými
tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návyko-
vými látkami a v **případě pozitivního testu náklady
na test vyžadovat po zákonném zástupci v případě
studenta staršího 18 let po něm samotném**. Blíže
viz § 16 odst. 8 z.č. 379/2005 Sb.

Také v kontextu s českou variantou nesouhlasíme
s tvrzením, že většina testů není dostatečně spole-
hlivá, naopak, většina orientačních testů při akutní
intoxikaci spolehlivá je. K postupu je třeba také do-
dat, že systém by měl být nastaven logicky a jedno-
duše. Vycházejme z toho, že intoxikovaný jedinec

zpravidla ví, že užil návykovou látku. Po provedeném
testu musí mít možnost se k situaci vyjádřit. V pří-
padě, že bude po pozitivním výsledku orientačního
slinného testu tvrdit, že žádnou návykovou látku ne-
požil anebo, že s výsledkem nesouhlasí z jiných dů-
vodů, je nutné provést lékařem odběr moči nebo krve
a provést laboratorní vyšetření. V případě, že po po-
zitivním výsledku orientačního testu osoba souhlasí,
zpracuje se záznam a není třeba pro účely školního
prostředí vynakládat další prostředky na testování
krve nebo moče. Falešná pozitivita testů je výrobcí
udávána v několika procentech, což bude prakticky
zanedbatelné a jednoduše prokazatelné.

**Co se týče morálních aspektů zmiňovaných ve
výsledcích australské studie, tak ty jsou jedno-
značné v našem případě na straně školy nikoli
na straně žáků, kteří chodí pod vlivem návyko-
vých látek do školy.** Nicméně tento výsledek studie
opět koresponduje s plošným testováním, kde je
zřejmé, že „pokud jsem žádnou látku neužil, proč
mě testujete“. Tento přístup lze nejen v určitém věku
dítěte přirozeně považovat za neetický a s tím sou-
hlasíme. Ale v případě důvodného podezření na
akutní ovlivnění návykové látky podpořeného např.
jednoduchým motorickým testem, jde skutečně o jiné
případy. Výsledek australské studie, který hovoří o ne-
účinném zastrášovacím prostředku, vychází evi-
dentně také z celoplošného přístupu. Podle našeho
modelu se bude jednat o účinný prostředek, který
jasně vymezí žákům jejich povinnost související se
zákazem vstupovat do školy pod vlivem návykové
látky.

S ohledem na výše uvedené zásadně nesouhlasíme
s tvrzením, že k testování přistupují školy, které rea-
lizují buď diskutabilní, nebo žádné dlouhodobé pre-
ventivní programy a problematiku prevence, včetně
včasné intervence, celkově podceňují.

**Vzpamatujme se, vždyť učitelé se „jen snaží“,
aby mohli učit „střízlivé a nezhušené“ žáky a stu-
denty.** A přiznejme, že je to jejich právo! Je to snadné
přesunout na pedagogy odpovědnost za výuku a čás-
tečně výchovu dětí, ale pokud jim k tomu stát nedá
příslušné pravomoci obsahující funkční nástroje, jak
to tak asi mají dělat...???

Neméně podstatným faktem v celé věci je, že škola
bude působit jako identifikátor ranné fáze případných
pozdějších negativních dopadů zneužívání návyko-
vých látek. **Důležitým momentem pak bude při
včasné identifikaci přesun odpovědnosti na ro-
dinu.** A to je místo, kde tento problém má být řešen
především. Škola pak může působit jako partner, pří-
padně jako zprostředkovatel jiné odbornější pomoci.

⁶⁾ Zpráva Drug testing in schools – evidence, impacts and alternatives – plné znění ke stažení ve formátu PDF http://www.ancd.org.au/publications/pdf/rp16_drug_testing_in_schools.pdf.

Hovořím zde přirozeně o běžné populaci, kde je třeba rodičům občas předestít, že je třeba změnit výchovné metody dříve, než bude pozdě. Co se týče dětí ze sociálně problematického prostředí, je třeba spolupracovat s orgánem sociálně právní ochrany dětí.

Institut testování musí být v rámci školy součástí školního řádu⁷⁾. Co se týče školního řádu, ten musí obsahovat jak popis zakázaného jednání ze strany žáků v rámci škol a školských zařízení, tak možné sankce, které je za porušení těchto zákazů postihnou (teorie práva v této rovině hovoří o struktuře právní normy, která se skládá z dispozice, hypotézy a sankce). K sankčnímu řádu je ale nutné uvést, že v korespondenci s uvedenými sankcemi je třeba zdůraznit, že každá osoba, které byla sankce uložena, má právo na pomoc ze strany všech zainteresovaných subjektů (škola, orgán sociálně právní ochrany dítěte, lékařské zařízení apod.). Škola může v rámci této fáze učinit opatření, která osobě uvedenou pomoc přiblíží či zajistí (informace na koho se v případě potřeby obrátit apod.). **Stručně řečeno, v souvislosti s návykovými látkami má osoba právo jak na sankci, tak na pomoc, a to v rámci vyváženého přístupu.** Z hlediska právní jistoty je tato struktura nezbytná, protože žák si musí být vědom, že bude-li se chovat podle práva (školního řádu), bude jeho jednání tolerováno a respektováno, a pokud ne, bude možno jeho jednání sankcionovat. Také ostatní žáci musí mít jistotu, že bude-li někdo „porušovat pravidla hry“, bude to škola, která tato porušení zjistí a zjedná nápravu. To vše nepochybně posílí právní jistotu nejen všech žáků školy, ale i učitelů a rodičů, a byť sankční řád je represivním prvkem, v konečném důsledku působí preventivně. Mimo to legitimním nárokem rodičů je, aby škola jednání spojená s návykovými látkami věcně, objektivně a na základě platného práva v ČR řešila, a tím chránila jejich děti před vlivem návykových látek ve školním prostředí.

Nezanedbatelný je i fakt, že školní řád je v podstatě první normou, se kterou je dítě konfrontováno a kterou zcela přirozeně testuje. Nebude-li norma funkční, tzn., nebude-li se skládat z částí, které musí obsahovat – viz výše, může dojít, a z praxe lze říci, že u dětí dochází, k vytváření pocitu, že normu není třeba dodržovat. Školní řád je přeneseně řečeno startovní čára každého jedince v oblasti respektu k závaznosti právních norem a lze se domnívat, že může do jisté míry v procesu sociálního zrání jedince ovlivnit a pozitivně

formovat jeho postoj ke společnosti a normám jako celku.

Problematika testování ve školách je téma určitě citlivé a dle mého názoru si zasluhuje větší pozornost, než která mu byla věnována v uplynulém období. Je třeba najít komplexní řešení na celorepublikové úrovni a základním heslem pro strategii musí být přístup založený na názoru, že drogy do školy nepatří.

Současný meziresortní a mezioborový konsensus ve věci řešení této problematiky je nadějí, že bude tento nástroj pochopen jako institut, který v rámci školního prostředí vytvoří vyvážené právní prostředí založené na důvěře ke škole jako k instituci, která je díky této kompetenci schopna se v oblasti návykových látek efektivně podílet na výchovně vzdělávacím procesu dětí a mládeže v ČR.

Na úplný závěr je důležité uvést, že pokud by měla tato oblast být skutečně systémově a funkčně upravena, **je třeba změnit zákon č. 379/2005 Sb. a to konkrétně v § 16 rozšířit okruh subjektů o školy a školská zařízení.**

Důvodem je, že se v praxi školní metodici setkávají i s případy, že jim rodiče nebo zletilý studenti odmítnout souhlasné stanovisko podepsat. Přirozeně se jedná o osoby, u kterých by bylo více než žádoucí mít možnost využít tento korektiv chování. Takovýto stav přirozeně vytváří nerovné a zejména nespravedlivé postavení v rámci školy.

Testování v současné době již v mnoha školách probíhá a bude se dále zvyšovat počet škol, které tento institut budou chtít logicky využívat. Vyplývá to ze zkušeností pracovníků odboru metodiky a prevence NPC, kteří se každý rok setkají s několika stovkami pedagogů.

Vytvořme tedy funkční nástroj, který školám umožní v odůvodněných případech řešit tyto situace systémově, jednotně a na základě stanovených pravidel. NPC je připravena se na tomto procesu aktivně podílet a poskytnout veškerou součinnost při tvorbě těchto pravidel s cílem, aby v praxi nedocházelo ke zbytečným excesům.

Při ponechání současného stavu v rovině problematické právní úpravy se totiž různým interpretacím nevyhneme.

*pplk. Mgr. Břetislav BREJCHA,
Národní protidrogová centrála*

⁷⁾ Viz. Příloha č. 1 tohoto článku.

Příloha č. 1

Doporučení na doplnění školního řádu v oblasti prevence užívání návykových látek

Všem osobám je v prostorách školy zakázáno užívat návykové látky⁸⁾, ve škole s nimi manipulovat⁹⁾ a současně není z důvodů ochrany zdraví a bezpečnosti osob dovoleno do školy vstupovat pod jejich vlivem. To neplatí pro případy, kdy osoba užívá léky s obsahem OPL v rámci léčebného procesu, který jí byl stanoven zdravotnickým zařízením.

Požívání omamných a psychotropních látek (OPL) osobami mladšími 18 let je v České republice považováno za rizikové chování. Každý, kdo se ho dopouští, má nárok na pomoc odborných poradenských institucí a na pomoc orgánů sociálně-právní ochrany dětí.

(1) V případě, kdy se škola o takovém chování dozví, bude tuto skutečnost hlásit zákonnému zástupci nezletilého žáka¹⁰⁾.

(2) Škola je povinna oznámit orgánu sociálně-právní ochrany dětí obecního úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že nezletilý žák požívá návykové látky¹¹⁾.

(3) Distribuce¹²⁾ dle § 187 trestního zákona a svádění k užívání OPL dle § 188a trestního zákona je v ČR zakázána a takové jednání je trestným činem, resp. proviněním v případě nezletilých osob. Škola je povinna v takovém případě tento skutek přezkazit včasným oznámením věci policejnímu orgánu¹³⁾.

(4) V případě výskytu látky v prostorách školy, u níž je podezření, že se jedná o OPL, nebo v případě

přechovávání takové látky žákem bude škola postupovat stejně jako v bodu (3).

(5) Plošné nebo namátkové orientační testování na přítomnost alkoholu a OPL není považováno za účinnou preventivní metodu a jeho provádění se nedoporučuje. Testování na drogy je možné provádět pouze v případě důvodného podezření na užití¹⁴⁾ alkoholu nebo OPL žákem na základě předem získaného písemného souhlasného stanoviska zákonného zástupce nezletilého žáka nebo souhlasného stanoviska zletilého studenta (viz níže) a na základě předem stanoveného sankčního řádu¹⁵⁾. Pokud se pro toto opatření škola rozhodne, nedoporučuje se na tento způsob testování klást důraz jako na hlavní preventivní metodu. Orientační testování na přítomnost alkoholu nebo OPL je vhodné provádět především ve spojitosti s učitelskými obory, kde se žáci účastní pracovní činnosti a účinkem alkoholu nebo OPL by mohli ohrozit život nebo zdraví svoje nebo dalších osob nebo by mohli poškodit majetek¹⁶⁾. Důrazně se doporučuje potvrdit zejména pozitivní výsledky všech orientačních testů, na základě kterých lze předpokládat uložení sankcí, z forenzních důvodů lékařským laboratorním vyšetřením. Nedoporučuje se drogové testování povrchů nábytkového vybavení škol ani využívání drogových psů k detekci OPL v prostorách školy.

⁸⁾ § 89 odst. 10 zákona 140/1961 Sb., trestní zákon - návykovou látkou se rozumí alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobílé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.

⁹⁾ Manipulací pro účely školního řádu se rozumí přinášení, nabízení, zprostředkování, prodej, opatření, přechovávání.

¹⁰⁾ § 7 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí.

¹¹⁾ § 10 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí.

¹²⁾ A další formy jednání uvedené v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

¹³⁾ § 167 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

¹⁴⁾ Důvodným podezřením na užití návykové látky se myslí podezření na momentálně probíhající intoxikaci žáka návykovou látkou s přítomností duševních a tělesných příznaků intoxikace. Termín „užití návykové látky“ by neměl být zaměňován s termínem „užívání návykové látky“ – v případě podezření na to, že žák experimentuje s návykovými látkami či je pravidelně užívá, by měly být spuštěny mechanismy indikované prevence a včasné intervence ve spolupráci s odbornými poradenskými a pomáhajícími institucemi.

¹⁵⁾ Při vytváření sankčního řádu a při vlastním sankcionování žáka se doporučuje: rozlišovat mezi prokázanou konzumací a distribucí OPL, mezi prvním a opakovaným porušením školního řádu v těchto souvislostech, mezi konzumací jednotlivých návykových látek podle jejich zdravotní a sociální nebezpečnosti, a pokud možno preferovat individuální přístup v řešení přestupku.

¹⁶⁾ Ustanovení § 16 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.

**Souhlas zletilého studenta nebo zákonného zástupce nezletilého žáka
s orientačním testováním žáka nebo studenta na přítomnost alkoholu nebo OPL**

Škola, adresa, razítko:

Souhlasné prohlášení zletilého studenta nebo zákonného zástupce nezletilého žáka k možnosti orientačního testování přítomnosti návykových látek (alkoholu a OPL) v lidském organismu v průběhu školní docházky na naší škole.

Způsob testování:

Testování na přítomnost **alkoholu pomocí dechové zkoušky**, na přítomnost **OPL** pomocí zkoušky ze slin.

Jméno žáka/studenta:

Souhlasím s možností orientačního testování přítomnosti návykových látek u sebe (zletilý student) nebo u mého nezletilého syna/dcery, **existuje-li důvodné podezření na požití návykové látky**.

Beru na vědomí, že v případě pozitivního nálezu orientačního testu, mám jako zákonný zástupce nezletilého žáka nebo zletilý student právo požadovat provedení lékařského laboratorního vyšetření, jehož náklady se v případě jeho pozitivního výsledku tímto zavazuji uhradit.

Zároveň беру на ве́домі́, же в прыпадэ́ пазітывні́х на́лезу тэсту на на́выковы́я латкы́ буду́ць вўчы́ вы́шэ́ і́менова́наму́ жа́кові/студэ́нту́ ўплатно́вана́ на́сьледую́чы́ сакцэ́ны́я а́пашэ́ньні:

—
—
—
—
—

V dne

**Podpis zákonného zástupce
nebo zletilého studenta**

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE METAMFETAMIN

NOVÉ TRENDY V KONTEXTU MEZINÁRODNÍ DROGOVÉ KRIMINALITY

Ve dnech 4. – 5. listopadu 2008 se v Praze konala mezinárodní konference s názvem METAMFETAMIN „Nové trendy v kontextu mezinárodní drogové kriminality“, kterou pořádala Národní protidrogová centrála Policie ČR, ve spolupráci s Ústavem mezinárodních vztahů Praha, jako setkání policejních expertů. Konference se zúčastnilo více než 20 policejních zástupců z USA, Austrálie, Velké Británie, Německa, Slovenska, Polska a Rakouska, kteří se ve svých zemích specializují na problematiku nelegální výroby a distribuce metamfetaminu /pervitinu/.

Hlavním cílem setkání bylo diskutovat o současných způsobech výroby a distribuce metamfetaminu ve světě, vzájemně si vyměnit informace a zkušenosti se zaměřením na analýzu efektivních strategií v oblasti potlačování nabídky syntetických drog, zejména metamfetaminu.

Česká Republika je v Evropě známá právě díky dlouholeté¹⁾ tradici výroby a distribuce této drogy. Málo je však v Evropě široké veřejnosti známo, že dlouholeté zkušenosti s tímto typem drogy mají Spojené státy, Austrálie a v posledních několika letech je tento problém aktuální i ve Velké Británii.

Konferenci zahájil ředitel NPC **Jiří Komorous** společně s **Miroslavem Nožinou** z ÚMV, kdy uvítal všechny zahraniční i domácí hosty a poděkoval za spolupráci zástupci ředitele ÚMV **Petru Kratochvílovi**.

Ve svém úvodním příspěvku JUDr. Komorous mimo jiné zmínil, že metamfetamin vnímá jako jeden z největších problémů současné drogové scény v ČR. Stručně popsal historii této drogy v ČR a také současnou podobu obchodu, která je charakterizována stovkami drobných „varen“, jež jsou s různou koncentrací dislokovány prakticky po celém území ČR. V závěru svého příspěvku konstatoval, že: „není lepší místo pro výrobu pervitinu než takové, jako je zde (myšleno v České republice), kde není upraven či nijak omezen volný prodej léků s obsahem pseudoefedrinu a dále není legislativně upraveno nakládání s prekurzory, což všechno dohromady znamená obrovský počet varen pervitinu na našem území a jeho značnou dostupnost“.

V dalším vystoupení se Irena Pechová ze skupiny prekursorů NPC, konkrétněji věnovala dlouhodobé snaze NPC o omezení volného prodeje léčiv s obsahem pseudoefedrinu²⁾ v ČR. Výsledek je návrh omezení prodeje volných léků, kdy léky s obsahem pseudoefedrinu spadají do tzv. kategorie – s omezením : 1 balení s obsahem max. 24 tablet pro 1 osobu na 1 týden. Tato dávka plně odpovídá lékařskému užití při chřipkových onemocněních. Tento prodej bude vázán na předložení osobního dokladu a tento výdej léku bude zakládán do tzv. centrálního úložiště léků, které by mělo fungovat již v prvním čtvrtletí roku 2009. Lékárník bude povinen

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA

Přednášející

pplk. Mgr. Irena PECHOVÁ skupina prekursorů

Profesní profil

Od roku 2006: zařazena jako policejní důstojník na Národní protidrogové centrále v rámci Policie České republiky – skupina zaměřená na oblast prekursorů a jiných chemických látek zneužívaných k nelegální produkci drog, dále na problematiku léčiv, pěstování máku setého a konopí technického v ČR.

2000 – 2006: zařazena jako policejní důstojník na Národní protidrogové centrále v rámci Policie České republiky – I. Oddělení – sekce přírodních drog a trestné činnosti zločineckých skupin etnických Albánců či osob z býv. Jugoslávie

USA DEA

Přednášející

Jerry S. CRAIG, zvláštní agent, Oddělení odborné přípravy v oblasti nelegálních laboratoří

Lyndell GRIFFIN, forenzní chemik, Oddělení odborné přípravy v oblasti nelegálních laboratoří

Nathan THOMPSON, analytik

Jerry S. Craig

Profesní profil

Jako zvláštní agent DEA působí od května 1997. Nejprve nastoupil u pobočky v St. Louis a poté přešel na pobočku v Reno. Od září 2003 působí v sekci pro odborný výcvik úřadu DEA ve skupině odborné přípravy v oblasti nelegálních laboratoří v Quantico.

Před působením u DEA byl 7 let městským policistou v Clayton, Missouri. Během své práce u Claytonske policie sloužil přes 5 let u hlídkové služby a dva roky byl zařazen u multijurisdikčního oblastního protidrogového oddělení St. Louis.

V rámci odborné přípravy absolvoval různé výcviky zaměřené mimo jiné i na nelegální laboratoře.

¹⁾ Od 70. let 20. století.

²⁾ Z. č. 167/1998 o návykových látkách umožňuje v ČR volně prodávat léčivo s obsahem do 30 mg pseudoefedrinu v lékové jednotce.

ověřovat, zda nedochází k výdeji těchto léků v rozporu se stanoveným klíčem. Pokud by šlo vše „podle plánu“, tak v době vdání tohoto čísla Bulettinu by tato omezení měla již být v platnosti. Výsledky tohoto omezení budou monitorovány po dobu jednoho roku, následně vyhodnoceny a bude se dále jednat o tom, zda bude třeba tuto strategii nějak změnit. Další omezení je směřováno na volný prodej chemikálií (např. červ. fosfor, jód) užívaných k výrobě pervitinu. Cílem je prodej vázaný na živnostenský list. NPC očekává od těchto připravovaných restrikcí značné omezení výroby pervitinu v ČR.

Nathan Thompson analytik Drug Enforcement Administration's (DEA), označil metamfetamin v oblasti drog za hrozbu 21. století. Problém vidí, mimo obecně známá rizika, také ve znečišťování životního prostředí, které je přímo úměrné chemikáliím používaným při výrobě metamfetaminu. Dále uvedl, že západ USA je daleko více postižen problémy souvisejícími s nelegální výrobou metamfetaminu než východ USA. Nejeftektivnější postup, jak zamezit této nelegální výrobě, byla změna legislativy, ke které byly federální vládou motivovány jednotlivé státy. Jako první legislativně omezila distribuci léků s obsahem pseudoefedrinu Oklahoma a v důsledku toho došlo i k rapidnímu snížení počtu nelegálních laboratoří. Poté proto následovaly Oklahomu i další státy. Federální vláda Spojených států přijala v roce 2006 zákon o boji proti metamfetaminu. V roce 2005 bylo v USA odhaleno 12 tisíc ilegálních laboratoří, avšak poté začalo toto číslo klesat, kdy v roce 2007 bylo odhaleno těchto laboratoří již jen 6 tisíc. Nelegální výrobci metamfetaminu se v důsledku těchto opatření přesunuli do Mexika, kde se v poslední době metamfetamin vyrábí a odtud je pašován do USA. Vzhledem k trendu zvyšující se obliby metamfetaminu v Evropě, lze očekávat i jeho zvyšující se oblibu v USA. Dá se předpokládat, že problém zneužívání metamfetaminu ve státech hraničících s Mexikem se v následujících letech rozšíří do všech států USA, a to v horizontu 3 let. Dále se dá předpokládat, že dříve tranzitní země se stanou i zeměmi výrobními. Jako důkaz, potvrzující tento trend, lze považovat například nedávné zachyty 2,5 tuny efedrinových tablet v Kostarice či více než 11 tun pseudoefedrinu ve třech zásilkách určených do Konga a zachycených ve Francii.

Z výše uvedených důvodů jsou dle Thompsona nutná globální řešení. Jako příklad uvedl projekt INCB³⁾ „Prism“, jehož cílem je pomoc vládám ze 127 zemí včetně všech členských zemí Evropské unie v boji proti pašování prekurzorů.

Dále za Drug Enforcement Administration's (DEA) vystoupil **Jerry Craig**, který uvedl, že metamfetamin je problémem USA již dlouhou dobu. Zmínil jeho historii, kdy se ve 30. letech 20. století užíval na lékařský předpis (k léčbě depresí a alkoholismu) a byl velice oblíben. V 60. letech minulého století byly odhaleny první nelegální laboratoře na jeho výrobu, kdy se vyráběl z prekurzoru P2P. V té době již metamfetamin zneužívali studenti, motorkáři i sportovci. V roce 1970 se metamfetamin začal v USA kontrolovat a v této době také naplno propukl problém s jeho výrobou v řadách motorkářských gangů. Od roku 1980 došlo k omezování obchodu s látkami, jakými byly P2P, fosfor, jód a další chemikálie nutné pro

K jeho současným povinnostem jakožto vedoucího oddělení patří přímý dozor nad finančními operacemi oddělení odborné přípravy v oblasti nelegálních laboratoří a vedení ostatních kolegů agentů a pomocného personálu. Kromě povinností a úkolů vedoucího oddělení patří k běžným povinnostem výuka agentů DEA, státních a místních policistů, chemiků, informačních analytiků a jiných pracovníků federálních a zahraničních donucovacích orgánů.

Účastnil se stovek vyšetřování zaměřených na nelegální laboratoře, které vedly k zabavení metamfetaminu, výrobních zařízení a/nebo chemikálií a zadržení osob zapojených do výroby metamfetaminu.

Lyndell Griffin **Profesní profil**

2004 – současnost, DEA, Quantico, Koordinátor pro státní, místní a mezinárodní výcvik.

Vedení výuky státních, místních a zahraničních studentů zaměřené na syntézu, hodnocení a zpracování poznatků týkajících se nelegálních laboratoří.

1998 – 2004 Drug Enforcement Administration Dallas, forenzní chemik.

Provádění kvalitativní a kvantitativní analýzy předložených důkazů, asistence při školení pracovníků donucovacích orgánů, zákroky v nelegálních laboratořích, „ion-scan“ analýzy.

1997–1998 Oklahomský státní úřad pro vyšetřování, Oklahoma City, Kriminalista/Forenzní chemik, Zákroky v nelegálních laboratořích, provádění kvalitativní a kvantitativní analýzy předložených důkazů a asistence při školení pracovníků místních donucovacích orgánů.

V rámci odborné přípravy absolvoval různé výcviky zaměřené mimo jiné i na nelegální laboratoře.

POLICIE AUSTRÁLIE

Přednášející

Richard PIEPER Národní protidrogový koordinátor Australské federální policie

Profesní profil

Richard Pieper v současnosti zastává funkci národního protidrogového koordinátora Australské federální policie. Pracuje v oblasti vymáhání práva již 19 let a za tuto dobu působil v řadě agentur a funkcí. K Australské federální

³⁾ International narcotic control board - Mezinárodní výbor pro kontrolu drog (INCB) je nezávislým a kvazisoudním kontrolním orgánem, jehož úkolem je dohlížet na dodržování úmluv Spojených národů o problematice drog. Výbor byl založen v roce 1968 na základě Jednotné úmluvy o omamných látkách z roku 1961. INCB předcházela řada podobných orgánů zakládaných již od doby Společnosti národů. Výbor je nezávislý na vládách i na Organizaci spojených národů.

výrobu metamfetaminu. Od roku 1990 se nelegální výrobou metamfetaminu zabývají již převážně mexické drogové kartely, které obchodují také s prekurzory. Laboratoře s výrobou metamfetaminu tvoří 94 % všech odhalených ilegálních laboratoří v USA. Trendem poslední doby jsou malé laboratoře, které policie odhaluje v rodinných domech, garážích, hotelových pokojích apod. Problémem je, že většinou po výrobě v pronajatých prostorech pachatelé nechávají značný odpad včetně zbytků chemických látek. Drogové gangy si také rozdělují role, kdy jeden se zabývá např. pouze extrahováním pseudoefedrinu z léků a druhý jejich obstaráváním. Nejen v tomto je zde zřejmá podobnost se způsobem výroby v ČR.

Metodu výroby metamfetaminu z prekurzoru P2P jako nejčastější na počátku 70. let minulého století potvrdil i další zástupce z Drug Enforcement Administration's (DEA), a to **Lyndell Griffin**. Ten dále uvedl, že v současnosti se metamfetamin v USA nejčastěji vyrábí pomocí fosforu a jódu. Jako prekurzor je používán pseudoefedrin či efedrin získávaný z léčiv, kdy však na federální úrovni chybí jakákoliv jejich evidence. Fosfor se užívá červený, bílý i kyselina fosforečná. Jód se extrahuje z jodové tinktury, kterou lze běžně zakoupit v lékárnách.

Nastupujícím novým trendem v USA je výroba metamfetaminu metodou tzv. „jednoho hrnce“. Tato metoda již nevyužívá jód a fosfor, ale amoniak a lithium. Tato metoda je ale omezená množstvím vyrobeného metamfetaminu a tak je rozšířena především mezi malými výrobci.

Dále na konferenci vystoupil zástupce Australské federální policie **Richard Pieper**. Ten uvedl: „V Austrálii je obecně trend vysoké spotřeby syntetických drog, kdy Austrálie je na 1. místě v prevalenci syntetických drog na světě. V zemi je cca 103 tisíc uživatelů syntetických drog, z toho 75 % je dlouhodobě závislých. Mezi lety 2000 a 2004 byl zaznamenán 56 % nárůst uživatelů syntetických drog v léčbě.“

První laboratoř byla odhalena v roce 1976. V této souvislosti zmínil jméno Francise Drakea, který si coby první výrobce metamfetaminu v Austrálii „otevřel“ víkendové kurzy o výrobě metamfetaminu v ceně 10 000 dolarů. Tímto způsobem výrazně přispěl k rozšíření výrobců na území Austrálie.

Situaci, stejně tak jako v ČR negativně ovlivňovaly volně prodejné léky s obsahem pseudoefedrinu. Zvyšovaly se počty laboratoří a zpočátku nebylo žádné povědomí o tomto problému. Látky potřebné k výrobě byly volně dostupné a soudy nerozuměly tomuto fenoménu.

Řešení spočívalo a spočívá ve vzdělávání policistů a soudců, ale hlavně ve změně zákonů. Co se v Austrálii zatím nepodařilo, byla změna v registraci prekurzorů, tak aby léky s jejich obsahem byly na předpis, což by zřejmě znamenalo velký nárůst návštěv lidí s chřipkou u lékaře a neúnosně by vzrostly náklady. Další možností bylo přesvědčit farmaceutické firmy, aby ve volně prodejných lécích omezily obsah pseudoefedrinu. Toto se úplně nepodařilo, ale po roce a půl experimentů byla částečně zvolena varianta nového léku, který by neobsahoval pseudoefedrin (PSE). Nový lék obsahuje látku PHENYLEPHRINE, který má podobné účinky jako efedrin, ale nedá se zneužít k výrobě metamfetaminu. V roce 2005 byl uveden tento lék na trh a s jeho prodejem bylo riziko krádeží vloupáním a loupeží v lékárnách sníženo na minimum. Léky s obsahem pseudoefedrinu však stále tvoří část trhu.

policii nastoupil v roce 2004 jako analytik strategických informací pro oblast nelegálních drog a v roce 2006 přešel do operativní oblasti. AFP zastupuje na řadě vládních, politických a poradních fór a současně má na starosti operativní dozor nad vyšetřováním drogových případů vedených AFP.

POLICIE VELKÁ BRITÁNIE

Přednášející

Andy WAITE Koordinátor pro informace a strategii v oblasti drog

Profesní profil

V současnosti působí u Hampshireské policie ve funkci koordinátora pro informace a strategii v oblasti drog. Protidrogovou problematikou se široce zabývá od roku 1987.

Řadu let je akreditovaným soudním znalcem v oblasti drog. Je členem stálé národní pracovní skupiny pro boj s drogami ACPO (Sdružení vyšších policejních důstojníků) a v nedávné době se podílel na zpracování poslední protidrogové strategie ACPO a první Národní příručky pro vyšetřování drogových deliktů. Je rovněž členem národní pracovní skupiny pro metamfetamin a zodpovídá za tvorbu národního profilu metamfetaminové problematiky. Je jedním ze dvou Britů zapojených do projektu zaměřeného na metamfetamin v rámci evropského programu AGIS.

POLICIE SLOVENSKO

Přednášející

pplk.PhDr.Daša MACKOVÁ, Národní protidrogová jednotka, Slovensko
plk. Mgr. Táňa KUPKOVIČOVÁ, Národní protidrogová jednotka, Slovensko

Profesní profil

pplk.PhDr.Daša MACKOVÁ

U policie začala pracovat v roce 1993 na Policejní akademii. Na Národní protidrogové jednotce pracuje od jejího založení v roce 1995. V roce 2004 byla jmenována vedoucí oddělení mezinárodních vztahů. Kromě mezinárodní spolupráce se sama věnuje problematice protidrogové prevence.

Profesní profil

plk. Mgr. Táňa KUPKOVIČOVÁ

Pracuje u Policie od roku 1989. V letech 1993 – 1994 pracovala v Centrálním protidrogovém úřadě, kde byla vedoucí mezinárodního oddělení. Na Národní protidrogové jednotce pracuje od jejího založení v roce 1995. Od roku 2000 je odpovědná za kontrolu v oblasti prekurzorů v rámci společné činnosti Policie a Celní správy. V letech 2002–2003 byla manažerkou Phare projektu Syntetické drogy a prekurzory.

Dále byl zaveden projekt STOP, který spočívá v on-line databázi do které se lékárník připojí ve chvíli, kdy si chce zákazník koupit lék s pseudoefedrinem. Pilotní program začal v r. 2005 v Queenslandu. Tohoto projektu se 70 % lékárníků zúčastnilo zcela dobrovolně.

Zajímavé je, že jedním z motivů nejen lékáren, ale i farmaceutických firem k zapojení se do projektu STOP byl fakt, že spojení léků s výrobou drog považovaly za „špatnou reklamu“.

Od roku 2007 je tento systém postupně zaváděn v celé Austrálii. V letech 2006–2007 bylo odhaleno 356 nelegálních laboratoří. Systém již používá cca 60 % lékáren a v roce 2009 by měl být systém rozšířen na celonárodní úroveň.

Do současné doby se podařilo zadržet a následně odsoudit i několik lékárníků, kteří prodávali opakovaně větší množství léků s obsahem pseudoefedrinu. V současnosti je ve 3 státech v Austrálii zapojeno přes 90 % lékáren, na zbylé se policie více zaměřila a monitoruje jejich aktivity spojené s prodejem léků s pseudoefedrinem.

Pro zástupce z Velké Británie, **Andyho Waita** z policie v Hampshiru, představuje metamfetamin hrozbu, a to nejen v devastaci zdraví jedinců, ale také co se týče dopadů na zdravotnictví a ekologii, což se v přirozeném důsledku odráží v celém rozpočtu Velké Británie. Pro Velkou Británii je metamfetamin relativně novou drogou, objevila se nijak významně v 60. letech minulého století společně s XTC na „rave parties“. Po roce 1990 se to opakovalo, ale významně se objevuje až od roku 2004. První nelegální laboratoře se objevovaly v oblasti New Hampshire a během krátké doby zde bylo odhaleno 6 laboratoří. Policie na to nebyla připravena, a proto začalo vzdělávání policistů, kteří byli školeni speciální pracovní skupinou, která existuje dodnes.

Poté se metamfetamin rozšířil do dalších oblastí v Derby Shire a ve Walesu. Stal se klubovou drogou a je cítit snaha o vytvoření trhu s touto drogou. V této souvislosti se objevuje tzv. „boosting“ (směs metamfetaminu a kokainu – cílem je návyk konzumentů na metamfetamin). V roce 2007 se objevují další místa výroby metamfetaminu ve Velké Británii. V Brightonu bylo zadrženo 3 kg metamfetaminu společně s 30 kg kokainu. V Londýně bylo zaznamenáno první úmrtí v souvislosti s metamfetaminem. Metamfetamin se začíná vyskytovat v oblasti prostituce, ve veřejných domech, kdy je hodně spojován s thajskou komunitou.

Rizika pro Velkou Británii jsou spojena s přistěhovalci ze zemí, kde má metamfetamin dlouhou tradici⁴⁾. Kokain je drahá droga a je zde patrná snaha o jeho nahrazení metamfetaminem.

Velká Británie je skoro ve stejné pozici, jako byla Austrálie před boomem metamfetaminu. Zatím se podařilo to, že metamfetamin byl překvalifikován z třídy B do třídy A, takže tresty za distribuci jsou mnohem vyšší. Po celé Velké Británii probíhají informační kampaně, vzdělávají se policisté. V neposlední řadě se spolupracuje s farmaceutickými firmami a lékárníky na změně výdeje léků s pseudoefedrinem, které jsou v současné době omezeny počtem balení za týden a je velká šance, že za dva roky budou pouze na předpis.

Dáša Macková a **Tatiana Kupkovičová** ze Slovenské Národné protidrogové jednotky uvedly, že v jejich zemi je kladen hlavní důraz na spolupráci s průmyslem ve věci ohlašování podezřelých zásilek.

V současné době platí na Slovensku omezení ve volném prodeji léčiv s pseudoefedrinem, kdy rozhodnutí bylo vydáno Ústavem na kontrolu léčiv, bez jakékoliv konzultace s ostatními rezorty. Nařízení je platné na dva roky, poté bude provedeno vyhodnocení, zde je ve hře také opatření, kdy se budou léky vydávat pouze na předpis.

Lutz Preisler ze Spolkového kriminálního úřadu SRN konstatoval, že v Německu se metamfetamin objevuje nejčastěji ve formě krystalů nebo ve formě tablet, a to pod názvem „Yaba“ nebo „Thaipill“, kdy se jedná o tablety pocházející z jihovýchodní Asie. Počet odhalených laboratoří se v Německu pohybuje každoročně kolem 6 až 10. Jako prekurzor se zneužívají léky s obsahem pseudoefedrinu. Dříve to byl Modafen a Nurofen, nyní se objevují nové typy léků jako Arsan, Rhinopront a Reactine Duo. Problém metamfetaminu souvisí v Německu zejména s oblastmi, které jsou blízko České republiky.

Za Rakousko na konferenci vystoupil **Bernard Held** ze Spolkového kriminálního úřadu, který uvedl, že Rakousko neregistruje velký počet případů spojených s metamfetaminem. Většina záchytů, a to přes 80 %, je v oblastech sousedících s Českou republikou, Slovenskem a Maďarskem.

Marcin Karnas z protidrogového oddělení, které je součástí centrálního úřadu vyšetřování uvedl, že aktuální je v Polsku problém s prekurzorem BMK, který je dovážěn z Ukrajiny či Litvy. Polsko není výrobcem tablet XTC. Ty jsou dováženy z Nizozemska a poté dále distribuovány. Od roku 1995 bylo odhaleno více než 166 nelegálních laboratoří, ale z toho více jak 95 % bylo na amfetamin, zbytek na BMK, GHB, PMA.

Metamfetamin se vyrábí převážně v místech poblíž hranic s Českou republikou. V roce 2007 byla odhalena první laboratoř ve Štětíně, a to 20 km od hranic se Spolkovou republikou Německo – užitá

⁴⁾ USA, Nový Zéland a Austrálie, východní Evropa.

metoda amoniaku, s prekurzorem BMK. Na místě bylo zabaveno více jak 0,5 kg metamfetaminu, denní produkce laboratoře byla cca 400 g. Pachatelé byli Řekové.

Na konferenci bylo konstatováno také následující: v Polsku, v Rakousku a ve Spolkové republice Německo se zatím neuvažuje o žádné regulaci volně prodejných léků s obsahem pseudoefedrinu. V současné době nemají tyto státy s tímto fenoménem problémy, i vzhledem k tomu, že se u nich metamfetamin prakticky nevyrábí.

Velká Británie šla, po vzoru Austrálie a USA, cestou zavedení prodeje těchto léků na předpis ihned, jakmile se s problémem metamfetaminu setkala, což se nyní jeví jako neefektivnější možnost, jak se účinně bránit stále více se rozmáhající výrobě metamfetaminu ve střední Evropě. Policejní orgány tak musí tlačít všemi dostupnými prostředky na vládní orgány, aby byl omezen prodej těchto léků s obsahem pseudoefedrinu jako prekurzoru pro výrobu metamfetaminu.

Závěrečné shrnutí konference v několika bodech:

V průběhu konání konference, kdy vystoupili všichni zástupci zmíněných zemí⁵⁾, bylo zejména konstatováno, že v oblasti výroby a distribuce metamfetaminu je třeba v zemích, kde k jeho výrobě dochází, zásadně řešit otázku dostupnosti prekurzoru⁶⁾ pro výrobu této drogy.

Prakticky všechny státy musí nebo musely v této souvislosti zaujmout stanoviska k volně prodejným lékům s obsahem pseudoefedrinu, které v ČR tvoří převážnou část zdroje pro výrobu.

Australský model, kdy byl zaveden na části území centrální registr, ke kterému jsou povinni přistupovat lékárníci při výdeji léků s obsahem pseudoefedrinu, jednoznačně vedl ke zmenšení výroby i poklesu kriminality. Opatření je do té míry efektivní, že se aktuálně zavádí na celém území Austrálie. Dnes je v Austrálii⁷⁾ 5000 lidí, kteří umí vyrobit metamfetamin, ale značně se jim omezuje možnost, jak získat surovinu nezbytnou k jeho výrobě.

Velká Británie omezila výdej léků s pseudoefedrinem na přesně stanovené množství a připravuje se na přechod do režimu lékařského předpisu. Tato stra-

tie, kdy je v současné době hrozba výroby a zneužívání metamfetaminu ve Velké Británii velmi reálná, pomohla zbrzdit nástup této drogy v zemi. Prakticky to znamená, že Velká Británie na základě negativních zkušeností jiných států pružně zareagovala ještě dříve, než mohlo dojít ke vzniku zásadního problému.

V souvislosti s omezením volného prodeje léků s obsahem pseudoefedrinu, je nutné komunikovat s veřejností a vysvětlovat podstatu této strategie.

Účastníci konference se shodli, že tento problém je třeba řešit mezioborově ve spolupráci zejména s lékárníky, farmaceutickým průmyslem, ale i se zákonodárci. K tomu je však nezbytná vůle všech stran a bohužel musíme za ČR konstatovat, že od roku 1999, kdy na postupně se zhoršující situaci až do dnešní kritické fáze Národní protidrogová centrála periodicky upozorňuje, by mělo ke změně dojít pravděpodobně až od 1. 1. 2009. Prakticky to znamená, že ČR začala tento problém řešit až ve chvíli, kdy dosáhl svého maxima⁸⁾ a kdy se pervitin dostal i do míst běžné zábavy, což je jasný důsledek neřešení právě volné dostupnosti pseudoefedrinu⁹⁾.

Otázku volné dostupnosti léků s obsahem pseudoefedrinu musí však státy ohrožené výrobou, distribucí a užíváním metamfetaminu vyřešit s ohledem na neexistenci hranic v rámci Schengenského prostoru nikoli na národní úrovni, ale ve vzájemné spolupráci. Na základě zkušeností z USA a Austrálie je jasné, že restrikce v jednom státě má sice pozitivní dopad na situaci v místě zavedení, ale způsobí brzy problém ve státě vedlejším. Pokud tedy např. dojde k omezení volné dostupnosti léků s obsahem pseudoefedrinu v ČR a ne v okolních státech, budou pachatelé využívat jako zdroj právě tyto státy. Může se dokonce velmi reálně stát, že se do těchto států přesune celá výroba, jak vyplývá zejména ze zkušenosti USA.

Efektivní řešení tedy spočívá v jednotném přístupu v rámci celé EU.

Na konferenci také jednoznačně zaznělo od zástupců zemí, kde došlo k omezení dostupnosti i pseudoefedrinu z volně prodejných léků, že na druhé straně nedošlo k zásadnímu zvýšení užívání kokainu ani cracku.

Další zkušenost z Austrálie ukazuje, že pro policejní složky není problém reagovat na změny související s omezením dostupnosti i pseudoefedrinu

⁵⁾ USA, Austrálie, Velká Británie, Česká republika, Slovensko, Polsko.

⁶⁾ Prekurzor je látka nezbytná k výrobě, bez které nelze drogu vyrobit, v případě ČR jde o efedrin, ale hlavně o pseudoefedrin.

⁷⁾ Populace 20 mil.

⁸⁾ Např. případy jednorázových nákupů léků s pseudoefedrinem za 20 000 Kč během 1 týdne, což tvoří objem výroby 350 gramů pervitinu / 7000 základních dávek / v ceně 350 000,- Kč.

⁹⁾ V ČR došlo v letech 2006 – 2007 k nárůstu problémových uživatelů pervitinu o 1100 osob.

z volně prodejných léků, naopak v tomto případě to v praxi znamená, že represivní orgány mají více prostoru pro odhalování organizovaných skupin pachatelů.

Naši zahraniční kolegové zejména z USA a Austrálie upozorňovali také na další problémy spojené jednak s výrobou, ale také s užíváním metamfetaminu. V případě výroby jde s ohledem na používané chemikálie o velmi negativní vliv na životní prostředí, v případě užívání pervitinu o devastující vliv na zdraví uživatelů. Opatření, která jsou nezbytná jako řešení

obou těchto oblastí, jsou ve svém důsledku finančně velmi nákladná.

Závěrem lze tedy konstatovat, že pokud se nepodaří kontrolovat obchod s prekurzory a dalšími zneužívanými chemikáliemi¹⁰⁾, ke zlepšení situace v oblasti nelegální výroby, distribuce a užívání metamfetaminu rozhodně nedojde.

*pplk. Mgr. Břetislav BREJCHA,
pplk. Ing. JUDr. Marek BLÁŽEJOVSKÝ,
pplk. Mgr. Petr KRÁLÍČEK*

¹⁰⁾ V případě ČR se jedná zejména o jód a červený fosfor.

DEN BRIGÁDY 2008

Ani v letošním roce nebyla porušena tradice oslav založení Národní protidrogové centrály, pro které se vžilo označení DEN BRIGÁDY. Je to jedna z mnohých tradic, které tento policejní útvar jako jeden z mála dodržuje. Tak jako v letech minulých se

DNE BRIGÁDY zúčastnila řada významných hostů. Možná, že rok 2008 se z pohledu Národní protidrogové centrály zapíše mezi pověstné roky končící osmičkou. Je to rok, kdy NPC plk. JUDr. Jiří Komorouš stál naposledy v čele NPC. Možná i tento fakt přilákal řadu hostů, kteří chtěli využít tento okamžik aby mu poděkovali a případně jej ocenili za odvedenou práci v čele tohoto útvaru. Namáhavou a náročnou práci jak JUDr. Komorouse tak i dalších pracovníků NPC přišel osobně ocenit ministr vnitra Mgr. Ivan Langer, policejní prezident brigádní generál Mgr. Oldřich Martinů, jeho náměstek plk. JUDr. Jiří Houba. Mezi dalšími hosty byli, jak sám ministr vnitra poznamenal, lidé vychovaní NPC a to ředitel ÚOOZ plk. Mgr. Robert Šlachta a celá řada dalších jak domácích tak i zahraničních hostů.

Po slavnostním nástupu praporu NPC se slova ujal Mgr. Ivan Langer. Připomenul nelehkou dobu, kdy se s ředitelem NPC utkával při řešení tak závažného problému, jakým nelegální obchod s omamnými látkami bezesporu je. Nakonec mu předal osobní dar.

Policejní prezident připomenul trvalé spojení mezi pojmem Komorouš rovná se špičkový útvar P ČR. Kromě medaile PČR mu udělil Pamětní kord Policie č. 18 jako ocenění 18letého budování tohoto svazku.

Kromě ředitele NPC vyznamenal policejní prezident i řadu policistů z NPC medailí za věrnost III. a II. stupně.

Slavnostní akt byl završen přípitkem, kdy některým do číše se šampaňským ukápala slza dojetí.

Miloš VANĚČEK

OSLAVY 90. VÝROČÍ VZNIKU HRADNÍ STRÁŽE

Dne 5. prosince 2008 se v prostorách Pražského hradu konaly velkolepé oslavy jubilejního 90. výročí vzniku Hradní stráže.

Oslavy oficiálně začaly ve 14.00 hodin slavnostním nástupem jednotek Hradní stráže a Hudby Hradní stráže na I. nádvoří Pražského hradu. Slavnostního nástupu se zúčastnil prezident České republiky Václav Klaus jako vrchní velitel ozbrojených sil, vedoucí kanceláře prezidenta republiky Jiří Weigl, první náměstek ministryně obrany Martin Barták, náčelník Vojenské kanceláře prezidenta republiky generálporučík František Hrabal, zástupce náčelníka Generálního štábu generálmajor Josef Bečvář, armádní generál Tomáš Sedláček, zástupci občanských sdružení válečných veteránů a další vzácní hosté.

Prezident republiky ve svém projevu k nastoupěným jednotkám ocenil Hradní stráž za to, jak přesně, spolehlivě a důstojně funguje. Upozornil na to, že Hradní stráž je na očích veřejnosti a její kritice neujde to, co by u jiných útvarů mohlo projít bez povšimnutí. Na závěr svého projevu poděkoval všem příslušníkům Hradní stráže za dosavadní dobrou práci a zároveň jim popřál hodně úspěchů do budoucnosti. Potom slavnostně dekoroval bojový prapor Hradní stráže svou stuhou, kterou věnoval jednotce u příležitosti jejího jubilea.

Při příležitosti jubilejních výročí Hradní stráže byl jmenován in memoriam jejím čestným příslušníkem generálmajor Antonín Špaček. Generál Špaček patřil k mužům, kteří v těch nejtěžších dobách vraceli své republice sílu, důstojnost a naději. Málokdo ale asi ví, že generál Špaček sloužil po návratu z Anglie v řadách příslušníků Hradní stráže a plnil úkoly obrany Pražského hradu. Významně se zasloužil o obnovení činnosti Hradní stráže po ukončení 2. světové války, v jejímž průběhu se účastnil bojů na západní frontě proti nacistickým vojskům.

Po slavnostním nástupu pokračovaly oslavy slavnostním otevřením stálé expozice Hradní stráže v Prašné věži Pražského hradu. Výstavu pod názvem „Od knížecí družiny k Hradní stráži prezidenta“ otevřeli společně 1. náměstek ministryně obrany Martin Barták a ředitel politického odboru kanceláře prezidenta republiky Ladislav Jakl symbolickým přestřižením stuh u vchodu do výstavní síně.

Stálou expozici Hradní stráže společně připravily Vojenský historický ústav Praha, Správa Pražského hradu a Hradní stráž. Jmenovitě největší zásluhy na zrealizování výstavy pak měli kapitán Robert Speychal z Vojenského historického ústavu, Kateřina Hor-

níčková ze Správy Pražského hradu a za realizační tým Hradní stráže podplukovník Karel Kroupa, nadporučík Jan Štáf a praporčík Martin Kunc. Výtvarně prostorové řešení expozice zabezpečil architekt Zdeněk Prošek z Výstavní realizace Praha.

„Tato expozice mapuje vývoj vojenských jednotek, které byly vyčleněny k ochraně Pražského hradu počínaje knížecími družinami ze 16. století, královskou gardou až po období posledních 90 let – tedy existenci Hradní stráže“, sděluje praporčík Martin Kunc,

vrchní praporčík Hradní stráže a také jeden z realizátorů výstavy.

Nově otevřená výstava není ve své konečné podobě, ale bude se průběžně doplňovat a obměňovat. Návštěvníci se tak mohou do budoucna těšit například na dotykové obrazovky, které umožní zájemcům si podrobně prohlédnout historii Hradní stráže. Výstava mimo jiné nabízí ke shlédnutí dva filmové dokumenty o Hradní stráži, a to z roku 1996 a 2008.

Součástí programu oslav Hradní stráže byl také adventní koncert Hudby Hradní stráže a Policie ČR a jejich hostů ve Svatovítské katedrále. Patronkou koncertu byla manželka prezidenta republiky paní Livia Klausová. Hosté koncertu si mohli vyslechnout ty nejkrásnější melodie od Antonína Dvořáka, Leoše Janáčka, Antonia Vivaldiho, G.H. Händla a W.A. Mozarta v podání Hudby Hradní stráže a policie ČR, Ženského vokálního souboru a sólistů Národního divadla v Praze.

Poslední, ale neméně významnou akcí oslav 90. výročí vzniku Hradní stráže bylo udělování medailí a pamětních odznaků v Rothmayerově sálu Pražského hradu. Vybraným příslušníkům Hradní stráže a vzácným hostům byly uděleny pamětní medaile Československou obcí legionářskou a pamětní odznaky velitelem Hradní stráže. Oceněným pak gratulovala paní Livie Klausová a náčelník Vojenské kanceláře prezidenta republiky generálporučík František Hrabal.

Mezi oceněnými hosty byli první náměstek ministryně obrany Martin Barták, ředitel protokolu kanceláře prezidenta republiky Jindřich Forejt, náčelník Generálního štábu AČR generálporučík Vlastimil Pícek a další, kteří byli oceněni za svou významnou spolupráci s Hradní stráží a vynikající plnění služebních povinností.

kpt. Magdalena DVOŘÁKOVÁ

Dámy a pánové,

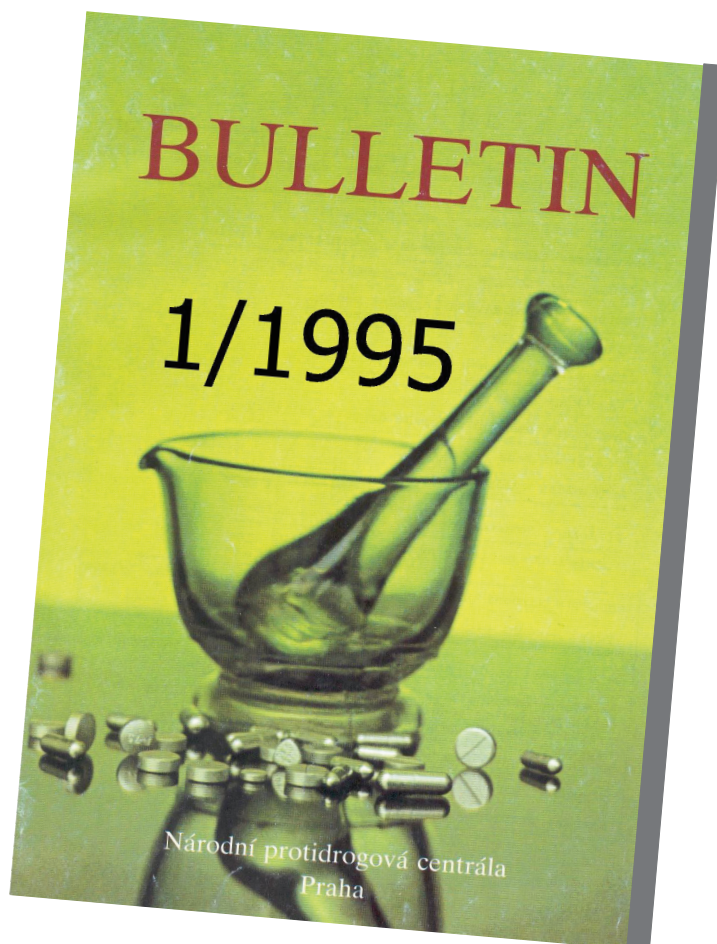
dostává se Vám do rukou první výtisk informačního bulletinu Národní protidrogové centrály Policie České republiky.

Cílem tohoto bulletinu je informovat odbornou veřejnost o všech nejnovějších aspektech a vývojových tendencích v oblasti drogové kriminality, sjednocovat postup orgánů policie ve vyhledávání a odhalování nedovolené výroby, vývozu, dovozu, převozu, šíření a obchodu s OPL, publikovat nejzajímavější uzavřené případy na území České republiky i v zahraničí s poučeními z toho plynoucími.

Přáli bychom si, aby bulletin vyplnil informační vakuum v této oblasti a přispěl k informovanosti v řadách Policie ČR o tomto, dnes tak aktuálním nebezpečí, jako je drogová kriminalita a jevy s ní související.

Tímto zároveň vyzýváme všechny, kterým se tento bulletin bude dostávat do rukou, aby svými zkušenostmi a názory přispívali k obohacení odborné úrovně tiskoviny, jejímž vydáváním sledujeme prohlubování profesionální zdatnosti pracovníků proti tomuto negativnímu jevu ve všech zainteresovaných složkách.

mjr. JUDr. Jiří KOMOROUS

SPOLUPRÁCE A SOUČINNOST NPDC 1993–1994

Odbor drog ÚKP jako předchůdce Národní protidrogové centrály navázal v uvedeném období řadu konkrétních součinnostních kontaktů a převážná většina z nich se velmi pozitivně promítla i do ukončených operací a případů za uvedené období. Pro orientaci a seznámení uvádíme první z těchto útvarů, součástí a organizací.

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

KRIMINALISTICKÝ ÚSTAV

Jeden z hlavních a nejbližších spolupracovníků NPDC ČR, zpracovávají zadržené OPL, zajištěné ilegální laboratoře, chemikálie, zařízení a podobně. Spolupráce je tradičně na velmi vysoké úrovni.

ÚŘAD VYŠETŘOVÁNÍ PRO ČR

Vrcholový partner v oblasti orgánů vyšetřování, zejména ve zpracovávání konkrétních rozsáhlých mezinárodních a domácích případů. I zde je nutno uvést, že spolupráce je na velmi vysoké úrovni, vstřícná a vzájemná. Vazby mezi Úřadem vyšetřování pro ČR a NPDC mají vzestupnou úroveň.

ÚŘAD VYŠETŘOVÁNÍ SPRÁVY HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

Vrcholový partner v oblasti konkrétních případů na území hlavního města Prahy. Spolupráci a součinnost je nutno hodnotit velmi kladně a pozitivně. Z řady porad obou stran vyšla řada konkrétních opatření zlepšujících a prohlubujících společnou práci v oblasti potírání drogové kriminality.

V dalším čísle informačního bulletinu Vás sezná-

míme s dalšími konkrétními útvary a součástmi policie ČR, které významně kooperují v dané problematice s Národní protidrogovou centrálou.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR

Generální ředitelství cel – odbor boje proti podloudnictví, protinarkotické oddělení – vůbec nejvýznamnější partner v oblasti přímého výkonu a opatření mimo resort Ministerstva vnitra. Vzájemnou spolupráci a součinnost hodnotíme jako nejvyšší dosažený stupeň od roku 1991. Existuje přímá, operativní a vzájemná spolupráce, která se velmi významně promítla do řady úspěšně ukončených operací v období 1993-1994. V podstatě lze hovořit o společné pracovní skupině v dané oblasti

BEZPEČNOSTNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA

Významný partner zejména v oblasti dlouhodobých akcí. Spolupráce je efektivní s odrazem v konkrétních případech. Existují přímé, operativní a vzájemné vazby, při stále stoupajícím trendu spolupráce. Jsou položeny základy k dobré a konkrétní spolupráci.

NÁRODNÍ CENTRUM PODPORY ZDRAVÍ

Významný partner v oblasti prevence a zdravotnictví. Realizují se zde přímé vazby s odrazem v konkrétních materiálech a školení. Vzájemná spolupráce je hodnocena pozitivně se stoupajícím trendem. NPDC spolupracuje s Národním centrem podpory zdraví při přípravě různých materiálů preventivní povahy a aktivně se účastní společných jednání a panelových diskusí.

REDAKČNÍ RADA

SPOLUPRÁCE A SOUČINNOST NPDC ČR 1993–1994

II. ČÁST

V této druhé části se zaměříme na naše součinnostní vztahy se zahraničními partnery, podílející se na řešení drogové kriminality z pohledu spolupráce mezi národy.

SPOLKOVÝ KRIMINÁLNÍ ÚŘAD – (BKA) – Spolková republika Německo

Jeden z hlavních zahraničních partnerů NPDC, se kterým je realizovaná velmi operativní a oboustranně vysoce hodnocená spolupráce v mezinárodních součinnostních akcích, jako byla například operace ANDROMEDA, BABYLON apod.

ÚŘAD PRO VYŠETŘOVÁNÍ DROG – (DEA) – Spojené státy americké

Nejvýznamnější a současně nejsilnější partner NPDC v celosvětovém měřítku. Spolupráce probíhá zejména na úseku prekurzorů a odhalování nezákonného obchodu s kokainem.

NÁRODNÍ KRIMINÁLNÍ INFORMAČNÍ SLUŽBA – (NCIS) – Velká Británie

Velmi významný, v Evropě druhý hlavní partner NPDC, který se významně zasloužil mimo jiné i o vybavení České republiky výpočetní technikou v oblasti nezákonného obchodu s drogami. Spolupráce probíhá na vrcholné úrovni k oboustranné spokojenosti.

INTERPOL – Generální sekretariát Lyon, Francie

Strategicky nejvýznamnější partner NPDC, se kterým je uskutečňován informační styk prostřednictvím

Národní ústředny Interpolu České republiky a kde se NPDC přímo účastní řady jednání věnovaných problematice omamných a psychotropních látek.

SPOLKOVÝ ÚŘAD PRO POLICEJNÍ ZÁLEŽITOSTI, CENTRÁLNÍ ÚŘADOVNA PRO OMAMNÉ LÁTKY – Švýcarsko

Velmi důležitý partner v konkrétních operativních případech, zejména pokud se týče problematiky nelegálních aktivit kosovoalbánských zločineckých skupin v Evropě.

PROTIDROGOVÁ DIVIZE (DD) Norsko

Významný partner pro NPDC z hlediska spolupráce ze severskými zeměmi, neboť z Protidrogové divize je delegován styčný důstojník pro NPDC z hlediska problematiky všech severských zemí.

PROTIDROGOVÁ BRIGÁDA (PDB) Slovensko

Přes určitou nejasnost postavení a zařazení PDB Slovenska v současné struktuře policie Slovenské republiky se jedná o důležitého partnera NPDC zejména v oblasti potírání aktivit na tzv. „Balkánské cestě“.

V následujícím čísle Informačního Bulletinu budou uvedeny součinnostní orgány státní správy České republiky, které se podílejí na problematice drog.

REDAKČNÍ RADA

SPOLUPRÁCE A SOUČINNOST NPDC ČR 1993–1994

III. ČÁST

Ve třetím čísle Bulletinu NPDC pokračujeme v přehledu dalších útvarů Policejního prezidia ČR, součástí Ministerstva vnitra ČR a organizací České republiky, se kterými NPDC navázala efektivní kontakty a které se promítají do každodenní činnosti NPDC.

Police České republiky

Specializované liniové centrály Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu S KP ČR

Nejbližší partneři NPDC v rámci odhalování organizované trestné činnosti, kteří jsou zaměřeni a specializováni po jednotlivých hlavních liniích organizovaného zločinu, jako například nelegální obchod se zbraněmi, se štěpnými materiály, obchod s prostitucí, nelegální migrace, padělání, organizované vydírání a násilné projevy. Probíhá pravidelná týdenní výměna informací, koordinace akcí a v radě případů společné akce. Spolupráce je na velmi dobré úrovni.

Správa P ČR hl. m. Prahy, Obvodní ředitelství P ČR a Místní oddělení P ČR v Praze

K velmi zásadní pozitivní změně v oblasti spolupráce NPDC se Správou hl. m. Prahy došlo v dubnu 1994 po změně vedení Správy. Od této doby má spolupráce a součinnost vzestupný trend. Na stále lepších součinnostních vztazích se Správou hl. m.

Prahy se odrazila i nepřetržitá dozorčí stálá služba NPDC a zřízení dvou stálých výjezdových skupin NPDC, které jsou schopny 24 hodin denně okamžitě reagovat na jakýkoliv signál od útvarů policie Správy hl. m. Prahy.

Součinnost a spolupráce funguje jak na bázi výměny informací, tak v konkrétních akcích.

Městská policie Praha

Začátek dobré spolupráce s Městskou policií Praha je možné zaznamenat v průběhu roku 1994 při řešení problematiky Náměstí republiky, jako první otevřené české drogové scény v tomto teritoriu. V roce 1995 byla tato spolupráce zefektivněna podpisem Dohody mezi Městskou policií Praha a NPDC o spolupráci.

Ministerstvo obrany ČR – Vojenská policie

První konkrétní kontakty byly navázány v roce 1994 v souvislosti s řešením důvodného podezření na organizovanou distribuci OPL v jedné vojenské posádce. Od této doby se vztahy rozvíjejí na bázi výměny informací v dané problematice.

REDAKČNÍ RADA

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY A GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ CEL V BOJI PROTI MEZINÁRODNÍMU NELEGÁLNÍMU OBCHODU S OMAMNÝMI A PSYCHOTROPNÍMI LÁTKAMI

Mimo resort MV je jedním z nejdůležitějších, respektive vůbec nejstrategičtějším partnerem policie ČR v oblasti potírání nelegálního obchodu s omamnými a psychotropními látkami – Generální ředitelství cel MF ČR.

Mluvíme-li o policii ČR, myslíme Národní protidrogovou centrálu ÚOOZ S KP P ČR a pokud se jedná o Generální ředitelství cel, myslíme protinarkotické oddělení Odboru boje proti podlounictví GŘC MF.

Vzhledem k tomu, že se jedná o zcela zásadní vztah a spolupráci mezi resorty v dané oblasti, pokládáme za důležité v tomto čísle Bulletinu v krátkosti informovat o vývoji a současném stavu spolupráce mezi Národní protidrogovou centrálou ÚOOZ S KP P ČR a Protinarkotickým oddělením Odboru boje proti podlounictví GŘC.

Vývojovou spirálu v novodobých vztazích mezi policií ČR a GŘC v dané oblasti můžeme rozdělit do tří vývojových etap:

- I. etapa – 1990 – 1993
- II. etapa – 1993 – 1995
- III. etapa – 1995 – současnost
- IV. etapa – plánovaná úvaha

Tyto etapy jsou především dány postupnou konsolidací, budováním struktury a vyjasněním systému specializované součásti policie ČR v oblasti potírání drogové kriminality a jevů souvisejících v resortu Ministerstva vnitra.

I. ETAPA – 1990 – 1993

Tato etapa je nejvíce poznamenána nejasností kompetencí, struktur, vzájemných vazeb a odpovědnosti uvnitř resortu Ministerstva vnitra ohledně potírání nedovoleného obchodu s omamnými a psychotropními

látkami. V této době do uvedeného problému integrovala Federální kriminální policie, Protidrogová brigáda FPS, Správa P ČR hl. města Prahy (protinarkotické oddělení) a navíc ještě Úřad pro narkotika.

Výsledkem činnosti na tomto úseku byl absolutní zmatek, kdo v jakých případech a věcech a jak oslovuje Generální ředitelství cel, co garantuje, kdo a za co odpovídá. Výsledkem této situace na druhé straně, tedy na straně Generálního ředitelství cel, byl v podstatě logicky vyplývající nezáměr se orientovat, s kým komunikovat a ve kterých případech a věcech. Z uvedeného vyplývá, že v tomto období se jednalo de facto o spolupráci pouze v nejnútnejších případech vyžadujících tuto činnost. Toto období lze charakterizovat také jako období hledání a ujasňování zejména policejní organizace na tomto úseku. Toto období dále bylo navíc poznamenáno končícím federativním uspořádáním republiky a obtížnou komunikací se slovenskou částí republiky.

II. ETAPA – 1993 – 1995

Rok 1993, rok vzniku České republiky, jako samostatného subjektu v mezinárodním společenství, znamenal zásadní pozitivní obrát v organizaci policie ČR a tím i ve vzájemných vztazích s Generálním ředitelstvím cel.

Rozhodnutím vedení Policie ČR a Ministerstva vnitra ČR došlo ke spojení všech výkonných operačních pracovišť policie ČR po linii drog a bylo vytvořeno jednotné vrcholné pracoviště kriminální policie ČR. Toto pracoviště, pod názvem Odbor drog bylo začleněno do Ústředny kriminální policie a stalo se prakticky protidrogovou centrálou policie ČR.

Přesto dosud na centrální úrovni boje proti nelegálnímu obchodu s omamnými a psychotropními látkami existoval ještě jeden další vrcholný orgán, Národní drogová informační služba. I přes existenci

tohoto dekoordinačního prvku v rámci policie došlo k zásadní změně v komunikaci a spolupráci mezi policií ČR a Generálním ředitelstvím cel v přímém protidrogovém výkonu.

Vzápětí po vzniku Odboru drog dochází k zásadnímu setkání vedení Odboru drog ÚOZ ÚKP s Protinarkotickým oddělením GŘC. Výsledkem tohoto setkání je urychlené přijímání opatření k řešení výměny informací, společné spolupráce, koordinace akcí a jsou položeny první základy k vytvoření společné pracovní skupiny specialistů policie a celníků ČR zaměřené na činnost společného boje proti nelegálnímu obchodu s omamnými a psychotropními látkami v rámci České republiky.

Tyto zásadní pozitivní změny se vzápětí odrazily ve společném koordinovaném postupu v řešení problematiky pašování drog směřujících do České republiky přes mezinárodní letiště v Praze Ruzyni. Jedná se zejména o problematiku pašování drog v cestovních zavazadlech a tělních dutinách osob. Dále se tyto pozitivní změny promítly v této době do největší protidrogové operace policie ČR, operace ANDROMEDA. Konkrétním výsledkem bylo zatčení 97 koso-vo-albánských pachatelů po celé Evropě, včetně České republiky a zadržení téměř 200 kg heroinu. O stejném přístupu ke spolupráci můžeme hovořit například v případě operace BABYLON, při které bylo zajištěno půl tuny hašiše a došlo k zatčení organizátorů celé nelegální transakce. Ve výčtu společných úspěšných akcí bychom mohli pokračovat i nadále.

Koordinace a spolupráce v této II. etapě se postupně dostává až do úrovně společných smíšených tzv. „realizačních skupin“, tedy do realizace případů, kde se ukončení konkrétní kauzy, spočívající v zatčení pachatelů a zajištění omamných a psychotropních látek, včetně věcí, účastní pod společným vedením jak policisté OD ÚKP, tak specialisté Protinarkotického oddělení GŘC.

V závěru této etapy již tedy jednoznačně hovoříme o existenci společné pracovní skupiny Odboru drog ÚKP a Protinarkotického oddělení GŘC.

Tato II. etapa vyústila ve svém závěru v několik zásadních vývodů odborníků policie ČR a celníků GŘC v dané oblasti. Mezi nejdůležitější patří následující dva závěry:

1. Tato nastoupená forma spolupráce v oblasti informatiky, koordinace, výměny poznatků a rozpracování konkrétních případů se jeví jako velmi vhodná, efektivní, operativní, nesoucí konkrétní výsledky.
2. Jako nadbytečné se jeví vytváření jakýchkoliv koordinačních úřadů nad celníky a policií v dané oblasti, které by naopak mohly vést ke ztrátě

operativnosti a paradoxně k dekoordinaci práce v dané problematice.

III. etapa – 1995 – současnost

Tuto etapu lze v současnosti charakterizovat jako nejvyšší kvalitativní stupeň v oblasti vzájemné spolupráce a postupu v boji proti nelegálnímu obchodu s omamnými a psychotropními látkami, mezi policií ČR a Generálním ředitelstvím cel.

Dochází k zániku Národní drogové informační služby, čímž je v rámci protidrogového výkonu policie odstraněn jeden z posledních dekoordinačních prvků uvnitř resortu MV, a to zejména ve vztahu k zahraničním partnerům, a je vytvořena NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie České republiky. Vznikem NPDC ÚOOZ S KP P ČR dochází k vytvoření jediné, vrcholové, výkonné, analytické, koordinační a metodické součásti policie České republiky v oblasti potírání drogové kriminality. Toto pracoviště převzalo některé úkoly zaniknuté Národní drogové informační služby (zbytek úkolů, zejména v oblasti informatiky a vrcholné strategické analýzy převzalo analytické pracoviště ÚOOZ).

Provedená reorganizace se okamžitě pozitivně odrazila nejen v koordinaci a spolupráci se zahraničím, ale i s ostatními policejními útvary v rámci policie České republiky.

Společné pracovní skupiny a velmi dobré kooperaci a koordinační vazby mezi policií ČR a GŘC začínají být presentovány až do společné účasti vedoucích Národní protidrogové centrály ÚOOZ S KP P ČR a Protinarkotického oddělení GŘC na mezinárodních jednáních v dané problematice.

Dochází k vybudování spojení typu bod-bod mezi stálými dozorčími službami NPDC a GŘC. V realizační fázi se nachází projekt elektronické pošty a koncových infoterminálů na obou uvedených pracovištích. Totéž platí o společném projektu bezdrátového spojení. Společná pracovní skupina využívá mimo jiné mobilních expertních pracovišť Generálního ředitelství cel, neboť Národní protidrogová centrála ustoupila od zřizování obdobných policejních zařízení, a to:

1. z důvodů úsporných,
2. z důvodu existence společné pracovní skupiny NPDC a PO GŘC.

Čili můžeme konstatovat, že v současné době dosáhla kvalita vztahů, spolupráce a koordinace mezi Národní protidrogovou centrálou ÚOOZ a Protinarkotic-

kým oddělením GŘC zatím své nejvyšší úrovni, a to jak uvnitř České republiky, tak i ve vztahu k zahraničí. Mimo jiné je tato forma a úroveň kooperace mezi policií a celníky České republiky v oblasti potírání nelegálního obchodu s omamnými a psychotropními látkami velmi vysoce oceňována zahraničními partnery.

IV. etapa – plánovaná úvaha

V následujícím období, o kterém můžeme hovořit jako o IV. etapě, plánujeme a uvažujeme o vytvoření společného pracoviště Národní protidrogové centrály ÚOOZ a Protinarkotického oddělení GŘC. Cílem projektu je zatím zkušebně vytvořit pracoviště tvořené pracovníky obou součástí. Tito pracovníci by řešili konkrétní kauzy a po vyhodnocení by následovala možnost vytvoření již stále „společné dislo-

kace“ pracoviště Národní protidrogové centrály ÚOOZ a Protinarkotického oddělení GŘC. Vytvořením takového pracoviště dospějeme k dalšímu kvalitativnímu posunu ve vztazích a spolupráci mezi našimi službami.

Závěrem pokládáme za nutné zdůraznit, že téměř jedna třetina ukončených akcí a operací Národní protidrogové centrály ÚOOZ od roku 1993 do současné doby byla úspěšně realizována a ukončena díky kvalitní spolupráci policie České republiky a Generálního ředitelství cel MF ČR při potírání nedovoleného obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Při realizaci úkolů v oblasti boje proti drogové kriminalitě je třeba si jen přát, aby takto vedená spolupráce i nadále pokračovala a aby byly splněny všechny projekty spolupráce v dalším období.

JUDR. JIŘÍ KOMOROUS

OPERACE „ANDROMEDA“ A JEJÍ VÝZNAM PRO MEZINÁRODNÍ KOOPERACI ZAHRANIČNÍCH PROTIDROGOVÝCH CENTRÁL A NPDC ÚOOZ S KP P ČR

Již od svého vzniku v roce 1993 se protidrogová centrála Policie České republiky (v té době působící pod názvem Odbor drog Ústředny kriminální policie) začala velice intenzivně zabývat problematikou tzv. „balkánské heroinové cesty“ respektive zejména její severní větve, která se odklonila přes území České republiky v důsledku válečného konfliktu na Balkánském poloostrově.

Tak jak již bylo konstatováno v Informačním Bulletinu č. 1 ve stati „Současná situace v oblasti nedovolené výroby, dovozu, převozu, vývozu, obchodu a šíření omamných a psychotropních látek na území ČR“, na území České republiky byly ve stále větší míře zachycovány konkrétní nelegální aktivity konkrétních jedinců kosovoalbánského původu v drogové oblasti.

Specializovanému pracovišti protidrogové centrály se dařilo stále více a více skládat z informačních částek ucelený obraz a potvrzovat důvodné podezření, které bylo na začátku. Podezření o existenci silné a dobře organizované kosovoalbánské zločinecké skupiny (KAZS), která organizačně zajišťovala jednu ze silnějších buněk „BALKÁNSKÉ CESTY“ z Jiho-východu (Turecka) přes Českou republiku do Švýcarska.

V průběhu náročné a nebezpečné operativně pátrací činnosti policistů NPDC se podařilo postupně rozmatávat celé organizační klubko KAZS ANDROMEDA a zejména se potvrdil velice závažný fakt, a to že řídicí struktury KAZS jsou umístěny v Praze.

V závěru roku 1993 byla provedena hluboká analýza celého případu, ze které vyplynul velmi závažný závěr: Nutnost svolat do Prahy mezinárodní poradů zainteresovaných protidrogových centrál evropských států a stanovit společný koordinovaný postup do následujícího období s cílem paralyzovat pokud možno celou KAZS, a to včetně jejích řídicích struktur.

V prosinci 1993 se proto sešla v Praze pod vedením české protidrogové centrály mezinárodní pracovní skupina tvořená zástupci České republiky, Slovenské republiky, Spolkové republiky Německa, Švýcarska a Rakouska. Hlavním úkolem pracovní sku-

piny bylo stanovit společný postup do následujícího období a celé operace.

Z porady vyšly velice významné závěry a dá se říci, pro českou protidrogovou centrálu historicky předělové:

1. Česká protidrogová centrála byla uznána poprvé ve své historii jako hlavní řídicí a koordinační složka v rámci mezinárodní operace.
2. Bylo dohodnuto, že minimálně v první fázi na 6 měsíců bude vyslán do Švýcarska důstojník NPDC, jako řídicí a koordinační zástupce NPDC působící v tamější oblasti.
3. Bylo dohodnuto, že na české protidrogové centrále bude recipročně v uvedeném období delegován zástupce – konzultant Švýcarské policie.
4. Celá operace bude probíhat v úzkém a operativním spojení jednotlivých zainteresovaných protidrogových centrál, a to tak, aby se podařilo zadokumentovat nelegální činnost celé KAZS a zejména nashromáždit takové množství důkazů, které by ve finále vedly k zatčení a usvědčení hlavních organizátorů – bosů, řídicích celou akci KAZS z Prahy.

V návaznosti na toto mezinárodní jednání operativních policejních složek pak následovala významná součinnostní jednání s vyšetřovateli Úřadu vyšetřování pro ČR, kteří se stali vrcholnými garanty za oblast orgánů činných v trestním řízení v České republice, a dále pak zástupci protinarkotického oddělení Generálního ředitelství cel ČR, bez jejichž spolupráce a vstřícnosti by se zdaleka nepodařilo uskutečnit operaci v takovém rozsahu, jak si NPDC představovala.

NPDC ještě v rámci organizačního zabezpečení celé operace provedla vnitřní spojení tzv. heroinových operativních skupin do jednoho pracoviště, aby nedocházelo k tříštění sil a prostředků.

Díky pochopení vedení Policie ČR a Ministerstva vnitra ČR se začátkem roku 1994 začala realizovat nejrozsáhlejší protidrogová operace České policie

podle dohodnutých závěrů z mezinárodní porady v prosinci roku 1993.

Do Švýcarska odjel funkcionář mezinárodního oddělení NPDC a ze Švýcarska přiletěl konzultant Centrální úřadovny pro omamné látky Spolkového úřadu pro policejní záležitosti švýcarské policie.

Na NPDC začalo fungovat spojené pracoviště ANDROMEDA, dále byla vyčleněna část databáze Skupiny analytiky a informací NPDC pro operaci ANDROMEDA a byl jmenován vrchní koordinační důstojník ANDROMEDA.

Byla učiněna potřebná technická opatření se Zvláštními technickými službami Policejního prezidia ČR a Úřadu pro operativní dokumentaci Policejního prezidia ČR.

Operace se rozběhla na plné obrátky a probíhala bezchybně podle stanoveného postupu.

Policejním složkám zainteresovaných zemí se dařilo plnit dojednaný plán a v srpnu 1994 se operace ANDROMEDA chýlila ke zdárnému konci.

Po provedené analýze celého případu a dohodě zainteresovaných složek bylo přistoupeno k vrcholné části celé operace – zatčení dvou hlavních organizátorů celé KZAS, kteří žili a řídili celou organizaci z Prahy. Bylo zatčeno 47 členů celého gangu po celé Evropě a zadrženy desítky kilogramů heroinu v hodnotě sta milionů korun.

Význam celé operace se promítl do dvou hledisek:

1. Národní protidrogová centrála České republiky byla poprvé uznána za zcela rovnocenného partnera zahraničních protidrogových centrál.
2. Poprvé se podařilo zlikvidovat kompletně celou jednu organizovanou skupinu zabývající se nezákonným obchodem s omamnými a psychotropními látkami.

V souvislosti s operací ANDROMEDA otiskujeme i nejnovější mapky tzv. „heroinových cest“ z jihovýchodní oblasti, směřujících do západní Evropy.

JUDR. JIŘÍ KOMOROUS

UŽITÍ OBUŠKŮ ČETNICTVEM V NEJDKU

26. 6. 1934

Prvorepublikové četnictvo, bylo dlouhou dobu, chápáno velmi negativně. Bylo to dáno prezentací komunistických ideologů, kteří spojovali období první republiky s buržoazií, již sloužilo četnictvo při potlačování dělnických nepokojů. Teprve v období posledních let se pohled na práci četnictva výrazně změnil a je to dáno také určitou nostalgií a idealizací tohoto období. Takový pohled na tento bezpečnostní sbor opět může v určité míře škodit, jelikož ztrácí objektivitu. Služba u četnictva nebyla nikdy pohádkově romantická. Vždy se jednalo o tvrdou řeholi, se spoustou problémů, nedostatkem lidí, také přebujelou byrokracií, s nevyhovujícími předpisy i výstrojí a výzbrojí, atd. Jsou to problémy, které trápily, trápí a určitě i budou trápit všechny příslušníky bezpečnostních sborů, ať se nazývaly četnictvo, policie nebo finanční stráž. Nikdy nebude dostatek peněz na platy, na nejnovější vybavení a z pohledu rozšiřujících se práv a povinností zcela jistě nedojde ke snížení byrokracie.

Ať se to již někomu líbí nebo ne, tyto orgány jsou především nástrojem výkonné moci a nastupují tam, kde jiné prostředky k zajištění pořádku a dodržování zákonů selhaly, nebo pravděpodobně selžou. Zjistit dnes, jaká opravdu byla služba u četnictva, je vcelku složité. Pamětníci pomalu dožívají a vzhledem k objektivitě vzpomínek a funkci psychiky a mozku, kdy člověk si za tu řadu let spoustu věcí idealizuje a hlavně zapomíná, jsou velmi cenným zdrojem různé archiválie. Zde se trochu projevuje výhoda byrokracie, kdy se na papíře zachoval popis mnoha událostí, které četníci museli ve své službě řešit. Do archivů se tímto způsobem dostávala především závažnější hlášení, která z různých důvodů byla předmětem prověřování na různých úrovních úřadu a často se stávala předmětem k interpelacím v parlamentu.

Na těchto řádcích bych se se čtenáři rád podělil o jednu událost, ke které došlo v Nejdku, v mém rodném městě, dne 23. června 1934, a jejíž dokumentaci se podařilo náhodou objevit ve státním archivu v Praze. Podobných zákroků v pohraničí v uvedeném období bylo jistě nespočet, a často nekončily tak bezproblémově jako tento. Někdy musely být použity i zbraně a zákrok se neobešel bez obětí. Tento zákrok není až tak zvláštní, přesto byl dle dochovaných materiálů předmětem interpelací na ministra vnitra.

Dne 23. června 1934 obdržela četnická stanice

v Nejdku od četnické stanice v Tatrovicích přepis s komunistickým letákem, ve kterém byli komunisté vyzýváni k zahájení stávky v N.W.K. v Nejdku (nyní Nejdecká česárna vlny) a demonstraci dne 26. června 1934.

Četnická stanice v Nejdku o tomto dne 24. června 1934 informovala okresní úřad v Nejdku z důvodu zajištění příprav a provedení bezpečnostního opatření na uvedený den.

Okresní hejtman v Nejdku, kterým v té době byl JUDr. Emilian Skramlík, rada politické správy, nařídil zesílení četnické stanice v Nejdku o 7 četníků, a to z četnických stanic Nové Hamry, Pernink a Horní Blatná a současně byl okresním úřadem vyžádán na tento den četnický pohotovostní oddíl z Chebu.

Dne 25. června 1934 večer se konala důvěrná schůze komunistické strany v Nejdku, na které bylo usneseno uspořádat následující den demonstrační průvod městem a současně se zde vedení usneslo připravit překvapení a přepadnout četnickou stanici, jejíž příslušníci (komunisté počítali jen se 3 četníky) měli být ozbrojeni a demonstranti měli následně proniknout do budovy okresního úřadu. O průběhu a výsledku této důvěrné schůze se brzy ráno 26. června 1934 dozvěděl štabní strážmistr Václav Musil – 1. zástupce velitele četnické stanice v Nejdku, který neprodleně informoval okresního hejtmana.

Ráno před 10. hodinou dne 26. června 1934 se ke starostovi města p. Karlu Wintersteinovi dostavilo několik členů strany sociálně demokratické z Nejdku se žádostí, aby vedl průvod nezaměstnaných, kteří budou žádat okresního hejtmana o úpravu podpor nezaměstnaných. Starosta města souhlasil a dav, který se mezitím shromáždil, čítal 100 – 150 lidí, většinou žen, které byly v čele průvodu. Podle pozdějšího sdělení starosty, jednal prý v dobré víře a tvrdil, že lidé chtěli žádat jen úpravu podpor v nezaměstnanosti a vůbec nechtěli demonstrovat, že měl dav stále pod kontrolou a že by nedošlo k žádným násilnostem.

V té době, kolem 10. hodiny, už bylo na četnické stanici 8 četníků pod velením vrchního strážmistra Václava Prokopa – velitele četnické stanice v Nových Hamrech. Okresní hejtman obdržel zprávu o srocení a pochodu davu v 10:10 hod. telefonicky od Josefa Horna, úředníka nemocenské pokladny v Nejdku a o tomto ihned informoval četnickou stanici v pří-

zemí budovy a dal příkaz štábnímu strážmistrovi Václavu Musilovi, aby četnictvo proti davu zakročilo a zabránilo tak vniknutí do budovy okresního úřadu. (pozn. Okresní úřad i četnická stanice se v té době nacházely v nynější Městské poliklinice). Povoleno bylo propustit do úřadu jen deputaci.

Vrchní strážmistr Václav Prokop se 6 četníky nastoupili do poloviny železobetonového mostu před budovou okresního úřadu, kde se postavili do sevrěného tvaru s velitelem na pravém křídle. Dav demonstrantů se mezitím poklusem přiblížil k mostu a křikem se dožadoval propuštění.

Vrchní strážmistr vyzval hlasitě dav, ve kterém v čele byly pouze ženy, „Im Nahmen des Gesetzes, alles zurrück“ a tuto výzvu po několika vteřinách zopakoval. Následně k vrchnímu strážmistrovi přistoupil starosta města, který dav vedl a žádal jej, aby mohl jít k okresnímu hejtmánovi. Velitel žádosti vyhověl a starostu pustil do budovy. Mezi tím, kdy velitel mluvil se starostou, štábní strážmistr Jan Zemek vyzval potřetí dav k rozchodu. Jelikož dav výzev neuposlechl a demonstranti se chovali agresivněji, ženy hystericky křičely a dav tlačěn zadními řadami stále postupoval vpřed k četnickému kordonu až na nepatrnou vzdálenost a hrozilo jeho proražení, dal vrchní strážmistr rozkaz „S použitím obušků, poklusem vpřed“. Na tento povel všichni četníci vyzbrojeni obuškami postoupili proti davu, ze kterého bylo slyšet výkřiky „Halt, keine Schritt truck, wir haben Hunger, ihr Schufte, Hunde, Menschenfresser“ apod. „Wir wollen Brot und Arbeit“, „Die gendarmen dürfen auch nicht machen, wiel wir Hunger haben“, „Fruher gehen wir nicht fort“.

Když demonstranti uviděli, že četnický oddíl použil obušky, začali se někteří rozprchávat, ostatní zůstali na místě. Po přejití mostku směrem do města

se četnický oddíl rozdělil na 2 skupiny, kdy první vytlačila demonstranty na cestu směrem do Nových Hamrů asi 100 kroků od mostu a druhá skupina asi 200 kroků směrem do města až k budově městské policie. Po tomto zákroku a použití obušku se dav do 15 minut rozešel za stálého křiku a klid nastal cca v 10:30 hod.

Ze spisu se dále dozvídáme, že během zákroku nebyl nikdo z četníků zraněn a ani z demonstrantů se nikdo nepřihlásil. Místo, kde došlo k zákroku, je velmi těsné, jelikož most je úzký cca 7 kroků a silnice 9 kroků široká.

Pro nedovolenou demonstraci bylo oznámeno četnickou stanicí okresnímu soudu v Nejdku celkem 6 osob.

Prošetřením události ze strany Zemského velitelství v Praze bylo zjištěno, že postup zakročujícího četnického oddílu byl před, při i po užití obušků správný a odpovídal ustanovení § 26:2 d služebního předpisu G-XV „Směrnice pro vojenské asistence“, protože četnictvo zakročovalo semknutě pod jednotným velením.

Také však bylo konstatováno, že v Nejdku chybí okresní četnický velitel i velitel četnické stanice.

Ze zachovalých materiálů je zajímavá i důslednost, s jakou byl celý zákrok dokumentován. Spisový materiál obsahuje Seznam zakročujících četníků i s poznámkou, jaký donucovací prostředek použili, náčrtek místa zákroku, místo fotodokumentace jsou použity dobové pohlednice se zakreslením situace a také záznamy o prošetření události jak ze strany Velitelství četnického oddělení v Karlových Varech, tak i Zemského velitelství četnictva v Praze.

pplk. Bc. Miroslav HRACHOVEC, NPC

POUŽITÍ ZBRANĚ PŘÍSLUŠNÍKY ČETNICTVA – PŘEHÝŠOV 1922 –

V bývalém okrese Plzeň – sever, téměř sedm kilometrů od Nýřan se nachází obec Přehýšov, jejíž historie se píše již od roku 1248. V pozdějších dobách, v 19. a 1. pol. 20. století se zdejší obyvatelé živili zejména zemědělstvím, případně jako dělníci v blízké muniční továrně Škodových závodů na Zieglerově Dole, šachtách v blízkých Nýřanech či Zbůchu a nebo ve sklárně v Heřmanově Huti. V roce 1921 čítala obec 1048 obyvatel, z nichž 160 bylo české národnosti. Celkem měla 136 domů¹⁾.

5. října 1922 se v této, jinak poklidné obci, událo drama, na jehož konci zůstal těžce poraněný četník a uprchlý zločinec.

Ondřej Lappert byl jedním z nejbohatších sedláků v obci. Měl syna, který zdědil křestní jméno svého otce a snad měl být i dědicem statku. Osud tomu však chtěl jinak a Ondřej Lappert ml. se stal zločincem. V roce 1922 byl porotou Krajského soudu v Plzni odsouzen za brutální dvojnásobnou vraždu a žhářství k tříletému trestu žaláře. Již 20. srpna 1922 byl po odpykání dvou let podmíněčně propuštěn na svobodu se zkušební dobou dva roky. 2. října 1922 vzal Ondřej loveckou pušku a dvěma výstřely zavraždil svého vlastního otce. Ihned po činu, vyzbrojen puškou s osmnácti náboji z místa utekl a skrýval se před spravedlností v okolí obce. Za tři dny, 5. října 1922 se konal pohřeb zavražděného sedláka. Do obce se z tohoto důvodu dostavila hlídka četnické stanice Horní Sekyřany²⁾, kterou tvořili z velitele hlídky strážm. Václava Malého II, strážm. Františka Průši II a strážm. Josefa Láda I. Četnická hlídka věnovala svou pozornost zejména statku zavražděného, poněvadž se předpokládalo, že vrah využije nepřítomnosti domácích osob, které musely s pohřebním průvodem do zhruba tří kilometrů vzdálených Sekyřan, aby si obstaral oblečení a peníze pro svůj útěk za hranice Československa. Vrah se však nedostavil. Ovšem od bývalého starosty a nynějšího radního obce Josefa Podlesáka se četníci dozvěděli, že vrah byl již dvakrát, vždy pozdě v noci, u havíře v. v. Jana Reisse v Přehýšově č. p. 75. Zde měl ozbrojen puškou žádat o chléb a vodu. K Reissovi zamířil asi proto, že s jeho syny byli důvěrnými přáteli, ovšem před jeho uvězně-

ním. Podlesák také četníkům sdělil, že Lappert se vyjádřil u Reisse tak, že se chytit nenechá, protože již jednou byl za mřížemi a ví, co jej čeká. Uvedl, že odpraví několik „paňáků“ (četníků) a pak se sám zastřelí. K četnické hlídce z Horních Sekyřan se přidala hlídka četnické stanice Nýřany, strážm. Antonín Srp a strážm. Karel Hejliček. Na základě získaných informací se četníci rozhodli na vraha si počkat a zadržet jej. Hlídka stanice z Horních Sekyřan se ukryla ve stodole radního Podlesáka, nýřanská hlídka v zahradě havíře Reisse. Lappert do obce přicházel vždy cestou od Zieglerova Dolu. Tak tomu bylo i 5. října 1922 kolem 22.00 hodin. Před obcí se však ukryl do pole, protože zřejmě slyšel hovor lidí. Cesta byla v tuto dobu užívána dělníky ze zbrojovky na „Zieglerce“, kde se měnily směny. Poté vrah pomalu vcházel do obce. Hlídka ukrytá u Reissova domu nemohla přicházejícího vidět. Postřehla jej však hlídka u domu radního Podlesáka. Sám radní si Lapperta všiml a hlídku na něj upozornil. Hlídka se domnívala, že Lappert se chce dostat do blízké ohrady. Z tohoto důvodu se rozdělila a strážm. Malý se strážm. Průšou oběhli severní stranu přilehlé stodoly rolníka Reinla, kde chtěli vrahovi nadběhnout. Strážmistr Lád dostihl Lapperta poblíž stodoly a německým jazykem jej vyzval k zastavení, jinak že použije zbraně. Lappert využil situace a několika skoky se ukryl ve stínu stromů zahrady pana Thurnwalda, kde se skryl za dubovou ohradu. V té chvíli vystřelil strážm. Malý ze svého stanoviště jednu ránu ze své pušky. V tu chvíli zazněl i výstřel z lovecké pušky pronásledovaného vraha. Ke strážm. Malému se přidal strážm. Průša, který na vraha také jednou vystřelil. Strážm. Lád mezi tím doběhl k rohu dubové ohrady pana Thurnwalda. V té chvíli Lappert vystřelil podruhé a celý náboj (broky r. 12) vnikl ze vzdálenosti asi 15 kroků strážm. Ládu do rukou a hrudníku a způsobil mu těžká zranění. V té chvíli měl strážm. Lád zbraň v poloze „na ruku zbraň“ a po zásahu se mu podařilo směrem k protivníkovi jednou vystřelit. Potom se však vrátil na zahradu Josefa Podlesáka, kde jej žádal o ošetření. Podlesák zavolal strážm. Průšu a společně strážm. Ládu ošetřili. Mezitím se zbývající četníci pokoušeli dopadnout unikajícího vraha.

¹⁾ Převzato z www.prehysov.cz/historie/.

²⁾ Dnes součást obce Heřmanova Huť.

Strážm. Malý po unikajícím vystřelil ještě dvě rány ze služební karabiny. Lappert se zřejmě skryl v některé stodole či seníku a ve světle měsíce sledoval počínání četníků. Když se situace uklidnila, uprchnul z obce. Na místě činu našli poté četníci dvě prázdné nábojnice, brokové ráže 12, láhev od kořalky a ustřelený knoflík z pláště strážm. Láda. Ten byl převezen do Nýřan, kde jej ošetřil obvodní lékař, a poté byl převezen do plzeňské všeobecné nemocnice, kde byl hospitalizován. Z lékařské zprávy MUDr. Kreisingera, ředitele nemocnice je zřejmé, že zranění strážm. Láda bylo těžké a vyžádalo si delší dobu léčení. Na rukou a hrudníku četníka se nacházelo téměř čtyřicet ran po zásahu broky. Některé z nich zůstaly pod kůží a zejména u kloubů působily potíže s pohyblivostí ruky strážm. Láda.

O události byly vyrozuměny okolní četnické stanice, které 6. října vyslaly do Přehýšova veškeré volné mužstvo. Pod vedením okresního četnického velitele npor. Františka Kálenského tu bylo soustředěno 20 mužů. Vzhledem k tomu, že obyvatelé obce tvrdili, že Lappert se ukrývá v obci, vyžádal si npor. Kálenský od strážního oddílu ze Zieglerova Dolu 11 vojáků. Po příchodu vrchního strážmistra Václava

Hlíny ze stanice Úlice s policejním psem, byly za jeho pomoci provedeny důsledné pohledky vytípaných objektů, zejména stodol a seníků. Přes noc byla obec střežena vojáky a četníky a v prohlídkách se pokračovalo i následující den. Vrah však nebyl nalezen a tak soustředěné mužstvo četnického sboru a vojska odešlo na své kmenové stanice 7. října 1922 o 12 hodině. Do obce ovšem byly dále vysílány hlídky z okolních stanic³).

Ondřej Lappert byl dopaden a potrestán. Jeho trestní lístek čítal mnoho trestů za násilné a majetkové trestné činy, a to od roku 1920 do doby, kdy jeho domovská obec připadla německé Říši. Jaký byl jeho další osud? Možná se ztratil na frontách války, snad v německých či jiných káznících, nebo byl někdy a někde odsunut do Německa.

Použití zbraně četníky dle posudku nadřízených orgánů odpovídalo § 13 písm. a) zákona o četnictvu a bylo provedeno podle instrukce a vojensky. Vzhledem k noční době a místní znalosti četníků nedošlo k ohrožení místních obyvatel.

Tomáš HERAJT, Policie ČR, OOP Nýřany

³) Státní oblastní archiv v Plzni, fond Exponovaný četnický štábní důstojník v Plzni, zn. Četnický důstojník Plzeň, k. č. 18 – hlášení o použití zbraně stráží a o urážkách stráže, hlášení ČO č. 5 v Plzni ze dne 7. října 1922 č. j. 2166.

POUŽITÍ ZBRANĚ VE SVĚTLE ZÁKONA DO ROKU 1938

Použití zbraně je v každém demokratickém státě krajním řešením vzniklé situace, neboť se jedná mnohdy o nezvratný zásah do práv a svobod osob, proti nimž zákrok se zbraní směřuje.

Samozřejmě jinak tomu bylo i v období tzv. první republiky.

Četnictvo, jakožto nejsilnější bezpečnostní sbor první republiky pokrýval svojí činností drtivou část rozlohy státu. Je tedy pochopitelné, že právě ono nese největší tíhu boje proti zločinnosti. A ta byla, i přes veškeré humanistické ideály mladého státu, vysoká. Logicky. Zvýšená kriminalita je vždy průvodním znakem každé popřevratové a poválečné doby – ostatně, jak již mnohokrát naše dějiny potvrdily.

Tím nejkrajnějším prostředkem v tomto nekonečném boji, bylo použití právě zbraně.

Použití zbraně četnictvem bylo upraveno § 13 zák. č. 299/1920 Sb. z. a n. o četnictvu.

Nejprve je však na místě upřesnit pojem zbraně tak, jak byl chápán zákonem o četnictvu, konkrétně ustanovením § 65 Služební instrukce pro četnictvo, která podává výklad použití zbraně. Tento výklad se pochopitelně odvíjel od tradiční výzbroje četnictva, která se skládala z obligatorní karabiny, bodáku a služební šavle (ta byla sice v roce 1918 zrušena, nicméně byla znovu zavedena v roce 1929 – pozn. aut.). Dále sem pochopitelně patřila v omezené míře pistole (kterou nebyl vyzbrojen každý četník) a zcela unikátně sem patřil i gumový obušek. Tyto zbraně byly rozlišovány na zbraň méně a více nebezpečnou.

Jako zbraně méně nebezpečné jsou uváděny: „obušek, šavle a vztýčený bodák“, protože „ty lze snáze ovládati a může býti tudíž zpravidla účinné jejich užití předvídan“.

Více nebezpečnými zbraněmi jsou pak karabina a pistole, a to jako zbraně střelné. Služební instrukce zde pak zdůvodňuje dále: „Výsledek jejich užití závisí převážně na zručnosti četníkově v zacházení s těmito zbraněmi, na kterou v okamžiku, kdy k užití dochází, nelze se úplně spoléhati, a to často i na pouhé náhodě.“

Samozřejmě škála zbraní používaná četnictvem byla podstatně širší včetně vyzbrojení kulometry, nicméně by jejich výčet daleko přesáhl rozsah tohoto příspěvku.

Jak již bylo uvedeno, vlastní použití zbraně bylo dáno ustanovením § 13 citovaného zákona. Zde je ovšem nutno doplnit, že pro použití zbraně byly dvě možné varianty, a to použití četníkem službu konajícím, lépe řečeno četnickou hlídkou, kdy použití zbraně skutečně vycházelo z ustanovení § 13, a dále pak použití zbraně semknutým oddílem pod jednotným vedením a velením při shluknutích a sroceních lidu, kdy platily předpisy pro vojsko. Pro úplnost, použití zbraně za této situace vyžadovalo naplnění všech uvedených okolností, tedy šlo o semknutý oddíl, který byl pod jednotným vedením a velením a zbraň měla být použita při shluknutích a sroceních. Nepatřilo sem však již použití zbraně např. při pátracích akcích, ačkoliv bylo postupováno v semknutém oddílu pod jednotným vedením a velením, neboť zde chybělo právě ono shluknutí či sročení lidu. Za těchto okolností mohlo býti užito zbraně pouze v souladu s ustanovením § 13 citovaného zákona.

Pro potřeby tohoto příspěvku se zaměřím dále jen na použití zbraně četníkem službu konajícím, resp. četnickou hlídkou.

§ 13 citovaného zákona měl následující znění:

„Četník službu konající má práva strážce civilní i vojenské, ale smí, šetře opatrnosti podle okolností případu potřebné, užití zbraně jen v těchto případech:

1. v případě nutné obrany, aby odvrátil násilný útok, jenž na něho byl učiněn aneb který mu bezprostředně hrozí nebo jímž se život jiné osoby ohrožuje
2. jestliže nebezpečný zločinec, proti kterému četník zakročuje, na vyzvání četníkově se nevzdá nebo se zdráhá opustiti svůj úkryt
3. nelze-li jinak, překonati odpor, směřující k zmaření jeho služebního výkonu
4. aby zamezil útěk nebezpečného zločince, jehož nemůže jiným způsobem zadržeti.“

Každý policista po přečtení rychle zjistí, že tato úprava je prakticky shodná se současným zněním § 56 zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, respektive s písm. a – d odst. 1 citovaného ustanovení. Podoba není náhodná a zde je nutno poznamenat, že se krom gramatiky a drobných úprav nezměnila od roku 1850, kdy bylo v historických zemích Koruny České zřízeno četnictvo. To svědčí nejen o dokonalosti citovaných oprávnění,

ale i o skutečnosti, že ani první republika, se nevzdávala rakouských zákonů, pokud byly dobré a byly pro ni přínosem.

Pro doplnění se sluší uvést, že vedle četnictva působila jako další ozbrojený sbor i státní policie. Ta nebyla tak početně silná. Byla dislokována zejména ve statutárních městech a úroveň její organizace a disciplíny zdaleka nedosahovala úrovně četnictva. I její členové byli pochopitelně ozbrojeni a oprávněni používat zbraně. Toto oprávnění bylo upraveno ustanovením § 4 zák. 230/1922 Sb. z. a n. o sborech stráže bezpečnosti. Ustanovení však neobsahovalo taxativní vymezení podmínek použití zbraně, ale doslova uvádělo: „Zbraně smějí užití, šetříce opatrnosti podle okolností případu, jen v těch případech, ve kterých smějí ji podle zákonných ustanovení použití příslušníci četnictva.“

Četníci, vyzbrojení zmíněnými oprávněními a příslušnými zbraněmi se každodenně pohybovali ve svěřeném terénu. Byli v každodenním styku s veřejností, nejen tou slušnou a právo dodržující, ale i s tou zločinnou. Použití zbraní se tak stávalo pro četníka nutností a mnohdy i otázkou přežití. Bohužel ne vždy byl úspěch na straně práva. O tom svědčí téměř 70 padlých četníků v období let 1918 – 1937, kdy mnozí byli zavražděni pytláky, podloudníky a dalšími zločinci.

Četnictvo bylo sice vojensky organizovaným sborem, velmi dobře vycvičeným a disciplinovaným, nicméně výcvik ve střelbě nepatřil k častěji frekventovaným činnostem. Výcvik ve střelbě byl za účasti četnických důstojníků prováděn zpravidla dvakrát ročně. Střílelo se jak z karabiny, tak z pistole, ze stoje, kleku a vleže. I přes tuto malou frekvenci výcviku bylo předpokládáno, že zbraň bude četníky použita vždy efektivně a účinně.

Samostatnou otázkou bylo použití služební šavle a za celou dobu bádání v této oblasti se nám nepodařilo zjistit jediný případ použití služební šavle četníkem. Je to logické, šavle jako taková jednak budila odpor četníků a jednak ji bylo možno použít pouze v případě de facto nutné obrany v okamžiku, kdy hrozilo odebrání střelné zbraně. Je nutno podotknout, že četnictvo nikdy v období první republiky nepoužívalo šavli tvz. na plocho k rozhánění demonstrací – na rozdíl od státní policie.

Naprosto jinak pak byla používána zbraň, respektive střelba, při vystoupení semknutým oddílem pod jednotným vedením a velením při shluknutích a sroceních lidu. Zde platily vojenské předpisy. Četnictvo při těchto sroceních a demonstracích použilo zbraně

v celé řadě případů. Zde je však nutno uvést, že pokyn k použití zbraně po všech marných daných výzvách nevydával velící důstojník, ale vždy představitel politické správy. Pouze v několika málo případech bylo použito zbraně na přímý pokyn velícího četníka, a to vždy již v rámci nutné obrany (např. stávka ve Frývaldově či Radotíně), kdy byly přímo ohroženy životy četníků. Takové použití zbraně mělo vždy fatální účinek. Je potřeba si uvědomit, že při použití zbraně semknutým oddílem neexistoval varovný výstřel. Ten byl nahrazen povelom polnicí, který davu dával jasně na srozuměnou, že bude použito střelných zbraní. Střelba pak byla vedena před dav a pak na vůdce davu. Jakýkoliv jiný postup byl trestán podle vojenských předpisů jako jejich zásadní porušení.

Zcela jinou kapitolou pak bylo používání zbraně v kritickém roce 1938, a to jak samotnými četníky, tak potom v rámci SOS (Stráž obrany státu), kdy přistupovala další oprávnění, která měla sloužit k prosazení práva a k ochraně celistvosti státu. Případů takovéhoho použití zbraně včetně kulometů byla zejména v září 1938 celá řada. Bohužel stejně tak obětí na straně strážců zákona.

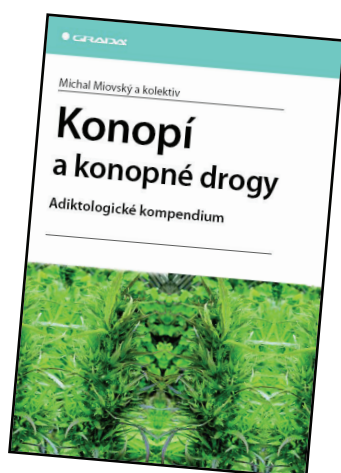
Závěrem lze uvést, že byť dnes idealizovaná doba první republiky byla pro četníky mnohdy dobou velmi drsnou, zejména v takových místech, jakými byla například Podkarpatská Rus. Rozhodně nelze říci, že by se střílelo denně a už vůbec ne, že by použití zbraně bylo naprostou samozřejmostí četnickova života. Naopak. Byla celá řada četníků, kteří za celý svůj dlouhý služební život nemuseli po zbrani nikdy sáhnout a když už tak museli učinit, byl to pro ně otřesný zážitek. O tom svědčí například případ smrti generála Luži (viz minulé příspěvky v Bulletinu NPC a v Almanachu příspěvků z III. Konference policejních historiků).

Jistě by nebylo bez zajímavosti provést komparaci právní úpravy použití zbraně v období první republiky a současné, včetně komparace základních pojmů a rozboru totožných ustanovení daného oprávnění. To je však téma pro samostatný příspěvek.

Závěrem lze snad již jen zopakovat, že použití zbraně je tím nejkrajnějším prostředkem k prosazení práva a každý četník a dnes policista si v skrytu duše přeje toto oprávnění nikdy nevyužít. Lidský život je stejně jako dřív na té nejvyšší příčce lidských hodnot, alespoň pro ty, kteří stojí na té správné straně a těmi četníky rozhodně byli.

kpt. Bc. Radek GALAŠ

KNIHOVNIČKA

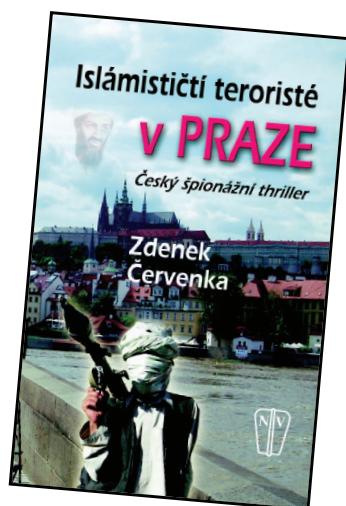

KONOPI A KONOPNÉ DROGY Michal MIOVSKÝ a kolektiv nakladatelství GRADA PUBLISHING 2008

ISBN 978-80-247-0865-2

Kniha *Konopí a konopné drogy* je v českém a slovenském prostředí unikátním publikačním projektem, který trval pět let. Je ukázkou aplikace tzv. mezioborového přístupu k návykovým látkám a bylo snahou celého autorského kolektivu představit výhody tohoto přístupu, právě na obtížném tématu, jaké představují konopné drogy. O této skupině látek toho bylo v porovnání s jinými skupinami látek publikováno z kvantitativního hlediska ve světové literatuře snad nejvíce. Současně neexistuje jiná skupina látek, kde by bylo možné narazit na tolik kontroverzí. S těmi se je koneckonců možné setkat také v České i Slovenské republice. Cílem publikace je seznámit širší odbornou veřejnost se současným stavem znalostí hlavních tematických oblastí. Kniha tam představuje průřez témat od historie a kulturní antropologie, přes klinickou perspektivu až po

hospodářské a léčebné využití a drogovou politiku a právo. Výzkum jde sice v případě konopí kupředu tak ostrým tempem, že od doby redakční uzávěrky některých kapitol již byly publikovány další významné práce, nicméně pro základní vhled do problematiky je toto časové zpoždění nutnou daní monografických děl tohoto rozsahu. Autoři současně vypracovali k většině témat historický přehled vývoje vědeckého poznání. Čtenář tak dostává do rukou kapitoly, které jsou zasazené do historických souvislostí a u kterých může sledovat vývoj výzkumu a proměny stanovisek odborné veřejnosti až do současnosti. Kniha je zpracována s kritickým náhledem na rozpornost některých vědeckých nálezů. Jsou tedy diskutovány zdroje různých zkreslení a vysvětlovány některé důležité souvislosti nebo omezení některých studií, které byly v minulosti nejednou desinterpretovány atd. Každý čtenář má přitom možnost detailně sledovat původ jednotlivých informací a ověřovat si dílčí závěry. Hodnocení těchto závěrů je již ponecháno na něm samotném. Přáním celého autorského kolektivu bylo nabídnout materiál pro kultivovanou odbornou i veřejnou diskusi o celospolečensky náročném tématu konopných drog, tedy diskusi založenou na poznatcích z výzkumu a klinické praxe, nikoli na dojmech, mýtech nebo účelových a populistických desinterpretacích či nepřesnostech.

Informace o knížce a autorovi

Islámističtí teroristé v Praze je příběh, který začíná v Bejrútu a končí v Praze. Je o aroganci moci, o korupci, kšeftování s tajnými informacemi policie, válce tajných služeb a popisuje „jak se ta hra hraje“. Prostředí, ve kterém vládne touha po mamonu, usnadnila členu islámistické teroristické skupiny Mstítelů Proroka kupovat si informace z nejvyšších bezpečnostních kruhů a využít je pro přípravu největšího teroristického atentátu od 11. září 2001.

Zprávu o hrozbě atentátu přiveze z Libanonu český rozvědčík Martin Lukáš. Šéf špiónů se snaží odvrátit atentát vytvořením pětičlenné jednotky elitních policistů zvané Blaník. Velí jí Jan Vozka, který se vrátí dočasně z civilu ke svému původnímu povolání. Vozkův úkol vypátrat a zneškodnit atentátníka je „mission impossible“, protože je sabotován i těmi, kteří mu ho zadali. Román je fikcí. Hrozba islámistů potrestat Českou republiku za vyslání vojáků do Iráku a Afganistanu a za publikaci karikatur Proroka Mohameda je však reálná. Není vyloučeno, že Česko může dopadnout jako Dánsko.

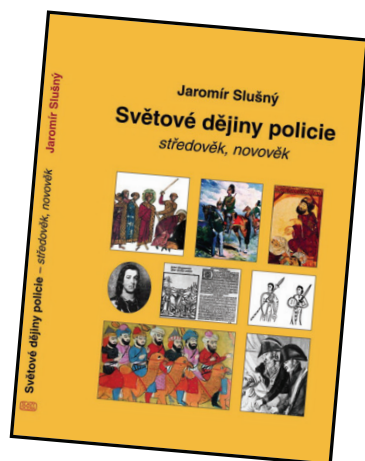
Zdeněk Červenka je švédský akademik českého původu. Přednášel na kalifornské universitě v Berkeley, na universitě v Bostonu a na vojenské koleji NATO v Římě.

V Uppsale působil více než dvacet let jako vědecký ředitel Skandinávského ústavu pro Afriku, o které napsal řadu knih. Nepřestal však sledovat vývoj v zemi, ve které se narodil, a po pádu komunismu napsal dvě studie o politické a hospodářské transformaci Československa, které vyšly v Londýně.

Po odchodu ze Skandinávského ústavu v roce 2002 se věnoval psaní „real fiction“ románů o české kriminální scéně. Knihu o kupónové privatizaci s názvem Kuponový král a o pašování českých zbraní s titulem Škorpion napsal pod pseudonymem Dennis Kane. Třetí, Vzestup a pád šejdíře Radovana Kočiče vyšla pod jeho jménem.

ZVLÁŠTNÍ NABÍDKA NAKLADATELSTVÍ SLÁVY DCERA PRO ČTENÁŘE BULLETINU NPC

**Dovoluji si Vás oslovit jménem nakladatelství SLÁVY DCERA
a seznámit Vás s nabídkou na zakoupení následujících publikací**

SVĚTOVÉ DĚJINY POLICIE – STŘEDOVĚK/NOVOVĚK – Doc. PhDr. Jaromír Slušný, CSc.

Jde o dílo encyklopedického charakteru, které na téměř osmi stech stranách přibližuje odborníkům i široké veřejnosti neopakovatelnou historii postupného vzniku policejních sborů nejen ve střední Evropě, ale de facto na celém světě a která umožňuje pochopit vývoj bezpečnostních sborů nejen jako pouhou logickou a zákonitou „historickou posloupnost“ v rámci jednoho speciálního silového rezortu státní moci, ale zejména v širokém smyslu slova, tj. jako soubor všech činností, kterými se v minulosti policejní sbory v různých zemích světa zabývaly. Počínaje třeba dopravní, strážní a pořádkovou službou a konče protipožární činností, resp. vyšetřováním, identifikací, vězeňstvím, evidencí, kontrolou apod.

Bližší informace o publikaci Světové dějiny policie – středověk/novověk jsou Vám plně k dispozici na webových stránkách www.slavydcera.cz

Publikaci (B5, 768 stran, tuhá vazba), jejíž běžná MC je 719,- Kč, nabízíme v této akci pro čtenáře Bulletinu NPC za 490,- Kč (včetně balného a poštovného).

WOLFGANG AMADEUS MOZART V JASU SVOBODNÉHO ZEDNÁŘSTVÍ – Josef Haubelt

Autor publikace ukazuje, že je známo především Mozartovo hudební dílo. Rozebírá však i společenské poměry tehdejší doby v Rakousku, ale i v Praze. Poodhaluje ale také tajemnou oblast tajných spolků, zvláště Svobodných zednářů a ukazuje na aktivity Mozarta v těchto společnostech.

V roce 2006 to bylo dvě a půl století, co se narodil Wolfgang Amadeus Mozart (1756 – 1791). Mozart byl ústřední tvůrčí osobností doby, ve které žil, a jeho život a dílo představují dnes výzvu k tomu, aby se pozornost kultivované veřejnosti obracela k jeho významu a dostala se při tom také nad lineární dějepisné zpracování jeho životních osudů.

Vše, co je skryté, vypadá výhrůžně, je tedy přirozené, mít se před tím na pozoru. Na druhé straně to, co je nepoznané, neznámé, vzbuzuje nejružnější domněnky.

Publikace představuje – se soustředěním na filozofickou a historiologickou problematiku – vznik a rozvoj svobodného zednářství v začátcích století osvětenství, jakož i jeho význam pro vytváření programu moderní občanské společnosti. Prokresluje vývoj zednářství té doby především v prostoru střední a západní Evropy.

Ukazuje pak obtíže vzniku svobodného zednářství v habsburské monarchii a jeho podíl na tvorbě programu osvícenského absolutismu. Autorským záměrem bylo představit hlavní osobnosti středoevropského zednářství a ukázat, čím pro svobodné myšlení byli např. Josef Sonnenfels a Ignác Born. V tomto rámci představuje životopis Mozartův v arcibiskupském Salzburku a v monarchii Habsburků. Podrobně se zabývá vztahem Mozartů, otce i syna, zejména k vídeňským lóžím „U dobročinnosti“ a „U opravdové svornosti“, s využitím edice 439 zachovaných protokolů ze zasedání učenecké lóže „U opravdové svornosti“. Podrobně ukazuje, jak se postavení velmistra Borna projevilo při koncipování opery „Kouzelná flétna“, a přitom sdílí už dříve zdůvodňovanou představu o tom, že tento zednář byl libretistovi opery Schikanederovi a Mozartovi vlastně modelem při stylizaci klíčové postavy opery velekněze Sarastro. Všímá si stručně recepce osobnosti Mozartovy a jeho díla v prostředí zemí koruny české. **Autor se staví kriticky k dosavadním pokusům vymýt z Mozartova díla souvislosti se zednářským hnutím a zbavit tak např. „Kouzelnou flétnu“ zednářské filozofie.** Vyslovuje se kriticky ke snahám vkládat do tohoto díla politické imperativy moderní doby. Závěrem se soustřeďuje k některým otázkám vývoje zednářství v českých zemích zejména posledního století. Přitom demonstruje stanoviska hlavně Tomáše Garrigua Masaryka a malíře světového jména Alfonze Muchy. Upozorňuje na význam práce mezinárodního badatelského střediska „Demokratická hnutí ve střední Evropě 1750–1850“ na univerzitě v Innsbrucku, jakož i na obsahy mozartologických úvah svobodomyšlného římskokatolického teologa Hanse Künga z Univerzity Eberharda Karla v Tübingenu (též z toho důvodu, že je spolupracovníkem obou těchto institucí).

Publikace odpovídá na otázky vnitřního života zednářských lóží, o jeho racionalitě i mystice, o toleranci, o smyslu symboliky a rituálů... Autor svůj výklad v závěru orientuje v úvahu o smyslu zednářství pro dnešní dobu.

Studie představuje příspěvek k Mozartově roku 2006, roku 250. výročí Mozartova narození.

Publikaci, jejíž běžná MC je 219,- Kč, nabízíme v této akci pro čtenáře Bulletinu NPC za 120,- Kč (včetně balného a poštovného).

MOJI ČESKOSLOVENŠTÍ PRESIDENTI – Čestmír Císař

Autor – významný český politik, novinář a diplomat se ohlíží za osobnostmi všech československých prezidentů od T. G. Masaryka po V. Havla. V předkládané publikaci snoubí historický, respektive populární historický motiv se svým vlastním nepřímým memoárovým svědectvím. *Autor každého z nich zažil a většinu osobně poznal.* Obsah díla pointuje skutečnost, že sám autor se dvakrát za svůj život stal vážným kandidátem na úřad prezidenta republiky.

Existence Československa (1918 – 1992) je a trvale zůstane jedním z nejvýznamnějších úseků českých a slovenských novodobých dějin. Tyto dějiny jsou přeplněny zvraty i úskalími, ale současně vykazují pozoruhodnou kontinuitu danou trvalým úsilím Čechů a Slováků o samostatnost, hmotný i duchovní společenský pokrok. Jsou rovněž spjaté s dějinami střední Evropy a vůbec celého našeho kontinentu.

Z těchto dějin, z historie života milionů občanů nelze nic opomíjet. Své místo, role při zkoumání naší historie mají i čelní politici, zvláště pak presidenti. Autor popisuje jejich osobnosti a ukazuje, že hrály jednou více, jindy méně významnou, vždy však pozoruhodnou roli v národních dějinách.

Autor – významný český politik, novinář a diplomat – je přímým svědkem dějů 20. století a zčásti také jejich aktivní účastník. Prezidenty od T. G. Masaryka po V. Havla *jako pamětník zažil a většinu osobně poznal.* To mu umožňuje v jeho díle populární historický motiv snoubit s nepřímým memoárovým svědectvím.

Vedle popisu jednotlivých osobností na funkcích československých prezidentů vzpomíná řadu předních našich i zahraničních politiků, umělců a jiných odborníků, s nimiž se setkal či spolupracoval.

„Sevřené, čtivě napsané kapitoly poskytují zajímavé a podnětné čtení pro pamětníky i pro nejmladší generaci. Zároveň představují osobitý příspěvek do diskuse o postavách, charakteru i historické úloze československých prezidentů...“

Publikaci, jejíž běžná MC je 149,- Kč, nabízíme v této akci pro čtenáře Bulletinu NPC za 100,- Kč (včetně balného a poštovného).

Miloš VANĚČEK, NPC

Kontaktní adresy pro objednávky publikace:
 nsdprg@seznam.cz, jirka.matejka@volny.cz
 nebo adresa nakladatelství: Hrudičkova 2105/3, 148 00 Praha 4

Fakta & svědectví

Nový měsíčník
o historii!

Fakta & svědectví

1/2009 • Ročník I • Nový čtenářský měsíčník o historii z vydavatelství NAŠE VOJSKO • 28 Kč / 38 Sk / 1,25 Euro

Duchové 42. squadrony

Cílem Operace Kavkaz v československém pohraničí na sklonku druhé světové války byla záchrana těch nejuschlehtilejších koní z celé Evropy

Souboj vůle a utrpení

Největší bitva všech dob v zastavěném prostoru nese jméno Stalingrad

Zlatý ešalon

Dramatická anabáze carského pokladu po Sibiři

Největší bomba v dějinách

Na dunajských vlnách

Československo podobně jako nyní Česká republika nemělo přístup k moři. Možná právě proto se občas objevovaly myšlenky na vytvoření nejružnějších koridorů, případně na pronájem pobřeží.

36 stran poutavého čtení za pouhých 28 Kč.

V lednu 2009 začíná nakladatelství Naše vojsko, s. r. o. vydávat nový měsíčník Fakta a svědectví, zaměřený na popularizaci událostí národních i světových dějin, nejen dějin vojenských. Hlavní pozornost bude věnována dějinám 20. století a zvláště pak těm tématům, která byla v minulosti z nejružnějších důvodů zamlčována či zkreslována. Časopis Fakta a svědectví přiblíží svým čtenářům události, o kterých v minulosti slyšeli, u nichž však rozhodně nemohou mít jistotu, že předchozí interpretace nebyly v rozporu s realitou. Spolupráci s časopisem přislíbili známí historici i publicisté s velkými zkušenostmi s objasňováním tzv. bílých míst našich i světových dějin, redakce časopisu však také oslovila mladé, začínající autory, kteří většinou nemají šanci publikovat výsledky své práce v již „zavedených“ odborných časopisech. Pestrost a zajímavost témat, vysoká akribie autorů a rozsáhlý doprovodný obrazový materiál, to všechno jsou pozitivní nového časopisu, jehož hlavním úkolem je zvýšení informovanosti českých čtenářů o důležitých okamžicích národních i světových dějin.

Na závěr si dovoluji parafrázovat z jedné knihy Viktora Suvorova: ... psát ve vědeckém slohu je velmi dobrý nápad.... Zkuste ale psát obyčejným, lidským jazykem tak, aby váš časopis kupovali čtenáři nejen kvůli pěkným obrázkům.

Žádejte v každé dobré trafice

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE METAMETAMIN

Praha 2008

Nášivky protidrogových jednotek - USA - 5. část

1. USA – Texas

2. USA – Texas

3. USA - Texas

4. USA - Texas

5. USA – Maryland

6. USA – New Mexico

7. USA – New Mexico

8. USA

9. USA – Missouri

10. USA - California

11. USA – New Mexico

DUBEN

Po	6	13	20	27	
Út	7	14	21	28	
St	1	8	15	22	29
Čt	2	9	16	23	30
Pá	3	10	17	24	
So	4	11	18	25	
Ne	5	12	19	26	

KVĚTEN

Po		4	11	18	25
Út		5	12	19	26
St		6	13	20	27
Čt		7	14	21	28
Pá	1	8	15	22	29
So	2	9	16	23	30
Ne	3	10	17	24	31

ČERVEN

Po	1	8	15	22	29
Út	2	9	16	23	30
St	3	10	17	24	
Čt	4	11	18	25	
Pá	5	12	19	26	
So	6	13	20	27	
Ne	7	14	21	28	